

MAASEUDULLE PAKOTETUT VAI ETUOIKEUTETUT MUUTTAJAT?

Kiintiöpakolaisten ajatuksia maaseudulle kotouttamisesta

Alix Helfer
Pro gradu-tutkielma
Sosiologia
Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

MAASEUDULLE PAKOTETUT VAI ETUOIKEUTETUT MUUTTAJAT? Kiintiöpakolaisten ajatuksia maaseudulle kotouttamisesta

Alix Helfer
Sosiologia/kulttuuripolitiikan maisteriohjelma
Pro gradu-tutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaajat: Miikka Pyykkönen, Kati Turtiainen
Kevät 2018
Sivumäärä: 75 + liitteet 3 sivua

Kaupungistumisprosessi vetää entistä enemmän väkeä kaupunkeihin ja heikentää näin pienten kuntien aluetalouksia. Maahanmuuttoa on pidetty ratkaisuna maaseutumaisten kuntien työikäisen väestön katoon. Kunnat ovat tähän mennessä voineet sopia kiintiöpakolaisten vastaanotosta, josta he saavat valtiolta korvausta vastaanotosta aiheutuviin kuluihin. Suurin osa pakolaistaustaisista muuttavat kumminkin pian pois kunnista asettuakseen suurimpiin kaupunkeihin. Tutkimukseni tehtävänä on selvittää, miksi maaseudulle sijoitetut kiintiöpakolaiset ovat jääneet kuntaan. Tutkimuksellani annan äänen itse pakolaistaustaisille henkilöille ja kartoitan heidän kokemuksiaan maaseudulle muuttamisen ja juurtumisen suhteen. Haastattelin Punkalaitumella sinne asettuneita kiintiöpakolaistaustaisia henkilöitä ja taustoitin tutkimusta kunnan hanketyöntekijän haastattelulla. Analyysimenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysiä ja aineiston muodostaa viisi puolistrukturoitua teemahaastattelua. Lopuksi vertailen tutkimustuloksia suomalaiseen kotouttamispolitiikkaan ja sen käytäntöihin. Tutkimani ilmiö näyttäytyy aineistoni valossa siltä, että kiintiöpakolaiset ovat hyvin kotoutuneet Punkalaitumelle: he ovat olleet tyytyväisiä sijaintiinsa, kotoutumispalveluihin ja työllistymismahdollisuuksiinsa. Keskeisten havaintojen perusteella rauhallinen ja luonnon lähellä sijaitseva asuinpaikka sekä pienen yhteisön suvaitsevaisuus tukevat kiintiöpakolaisten kotoutumista uuteen yhteiskuntaan. Punkalaidun on onnistunut vahvistamaan aluettaan maahanmuutolla ja luomaan toimivan verkoston eri toimijoiden ja kotoutujien välille. Maaseutuympäristö toimii viihtyisänä ja turvallisena asuinympäristönä, mikäli kunnat suostuvat vastaanottamaan pakolaisia jatkossa.

Avainsanat: Pakolaisuus, kotouttaminen, maaseutu, asuttamispolitiikka.

ABSTRACT

**FORCED OR PRIVILEGED RURAL MIGRANTS?
Perceptions of Refugee about Rural Resettlement in Finland**

Alix Helfer
Sociology/ Master's Degree Programme in Cultural Policy
Master's Thesis
Faculty of Humanities and Social Sciences
University of Jyväskylä
Supervisors: Miikka Pyykkönen, Kati Turtiainen
Spring 2018
Page number: 75 + attachments 3 pages

The ongoing urbanization process can be claimed exacerbating the deterioration of regional economies and their dependency to the metropolitan areas. In some small rural communities, international migration plays a role in alleviating the net loss of working-age population, as new arrivals are perceived as a solution to maintain local health, education and other services. In rural Finland, migration has been portrayed as an empowering complement in shortages of low-skilled labor force. For example, some municipalities have been affirmative towards the resettlement of quota refugees. However, the countryside has not been commended as a place to integrate newcomers, as the humanitarian settlers usually move away from the rural areas towards bigger cities. Although the workforce might be needed in rural areas, smaller municipalities have been claimed to lack culture-specific services for migrants, especially humanitarian settlers. Problems in gaining adequate work in rural communities is one of the reasons why foreign citizens move to capital cities. As many studies have been conducted on the push factors that force migrants to move to larger cities, this survey will give voice to humanitarian settlers who have stayed at rural areas. The municipality of Punkalaidun in South-West Finland has been cherished for its successful model for integrating refugees into the rural community, which will be the case of this study. The factors that drive humanitarian settlers to remain in this specific municipality will be discovered through qualitative research methods. Interviews held with quota refugees in Punkalaidun will illuminate the factors that explain why this precise locality has proved to be a favorable place to settle. The experiences and future prospects of humanitarian settlers and resettlement policy in rural areas will be discussed later in this thesis.

Key words: Forced migration, integration, rural areas, resettlement policy.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	1
1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄT	5
2. AIKAISEMPI TUTKIMUS	7
2.1. MAAHANMUUTTOTUTKIMUKSESTA	7
2.2. MAAHANMUUTTAJIEN ALUEELLINEN SIOITTUMINEN	8
2.3. MAASEUDUN PAKOLAISET KANSAINVÄLISESSÄ TUTKIMUKSESSA	11
3. KESKEISET KÄSITTEET JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS	13
3.1 PAKOTETTU MAAHANMUUTTO: PAKOLAISUUS KÄSITTEENÄ	13
3.2 INTEGRAATIO KÄSITTEENÄ: MITÄ KOTOUTUMINEN MERKITSEE?	18
3.3 MAASEUTU KÄSITTEENÄ	24
4. AINEISTO JA MENETELMÄT	28
4.1 TAPAUS PUNKAL Aidun	28
4.2 AINEISTON ESITTELY	30
4.3 HAASTATTELU AINEISTONKERUUMENETELMÄNÄ	32
5. KIINTIÖPAKOLAISIA KOSKEVAT KÄYTÄNNÖT SUOMESSA	35
5.1. PAKOLAISUUDEN LYHYT HISTORIA	35
5.2 KOTOUTTAMINEN SUOMALAISESSA KONTEKSTISSA	39
5.3 KIINTIÖPAKOLAISTEN SIOITTAMINEN MAASEUDULLE	42
6. TUTKIMUSTULOKSET: MAASEUTU KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	47
6.1 MIKÄ TEKEE JUURI MAASEUDUSTA ERITYISEN PAIKAN KOTOUTUA?	47
6.2 PIENI YHTEISÖ KOTOUTUMISEN TUkena	53
6.3 TULEVAISUUDENNÄKYMÄT MAASEUDULLA	56
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	59
8. POHDINTA	66
LÄHTEET	68
LIITTEET	76

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Samalla kun kaupungeista on tullut huomattavia muuttovoittoalueita on Suomen syrjäseutujen asutus hiljalleen pienentynyt. Työ- ja elinkeinoministeriön ennusteen (2010, 59) mukaan vuoteen 2020 mennessä ikääntyvän väestön osuus lisääntyy, syntyvyys ja työikäisen väestön määrä laskevat kaikkialla paitsi Uudellamaalla, mikä johtaa pääkaupunkiseudun ulkopuolella aluetalouksien ja paikkakuntien huoltosuhteen heikentymiseen. Pahimmillaan työvoiman kato voi olla harvaanasutuilla alueilla jopa 80 prosenttia vuoteen 2010 verrattuna. Aiempi tutkimus (mm. Sjöblom-Immala 2011) osoittaa, että 2000-luvulta lähtien Suomen sisäistä muuttoa on leimannut väestön virtaaminen yhä etelämmäs ja muuttovoittoalueita ovat olleet kaikki suurimmat kaupungit ja niiden kehyskunnat, kuten Helsingin, Tampereen, Oulun, Jyväskylän ja Turun seutujen läheiset alueet.

Suomessa maahanmuuttoa on pidetty ratkaisuna ikääntyvien ja autioituvien paikkakuntien ongelmiin, sekä huonon huoltosuhteen korjaamiseksi että alueiden eheyttämiseksi (Saartenoja 2010). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (2014, 21) ehdottaa ulkomaista työvoimaa maaseutukuntien vinoutuneiden ikä- ja sukupuolirakenteiden korjaamiseen ja ratkomaan tulevaisuuden työvoimapulaa. Maahanmuuttajien asuttamista metropolien ja suurempien kaupunkien ulkopuolelle pidetään eräänlaisena *win-win*-tilanteena: jokainen osapuoli hyötyy järjestelystä. Maahanmuuttajat pääsevät helposti mukaan uuteen yhteiskuntaan maaseutumaisessa kunnassa, koska ideaalitapauksessa pienessä yhteisössä uudesta asukkaasta ollaan aidosti kiinnostuneita ja kynnys liittyä paikalliseen toimintaan on matalampi. Suomalaisiin naapureihin on pakko tutustua, kun oman etnisen taustan omaavia henkilöitä ei ole tarpeeksi eriytyneen yhteisön muodostamiseksi. Suomen kieltä oppii nopeammin, jos muilla kielillä ei pysty paikkakunnalla kommunikoimaan. Samalla näivettyvät kunnat voivat hyötyä maahanmuuttajien tuomasta utteruudesta ja elinvoimasta. (Heikkilä 2012, 113.)

Maantieteilijä Antti Saartenoja (2010b, 33) kiteyttää hyvin maaseudun maahanmuuttomyönteisyyttä seuraavasti:

-- Maalaiset edustavat jotakin vanhaa, josta kaupungeissa halutaan erottua, kun maahanmuuttajat edustavat jotakin uutta, joka halutaan pitää ulkopuolella. Voi olla mahdollista, että nämä kaksi toisilleen kaukaista ryhmää löytävät toiseuden kautta jotakin sellaista, mikä auttaa keskinäisen yhteisymmärryksen syntymistä ja syventymistä.

Suurin osa Suomen maahanmuuttajista asettuvat suuremmille kaupunkialueille, eikä Suomessa ole kuntaa, jossa ei asuisi vähintään yhtä ulkomaalaista (Sjöblom-Immala 2012, 14). Maahanmuuttajat eivät ole ainoa kohderyhmä, jotka asettuvat maaseudulle. Suomessa on jo useamman vuosikymmenen ajan painotettu pakolaisten hajautettua asuttamispolitiikkaa. Moni pienempi kunta voi halutessaan vastaanottaa kiintiöpakolaisia, joiden kustannuksista valtio maksaa vuosittaisen korvauksen neljän ensimmäisen maassa asutun vuoden aikana. (EMN 2016, 23.)

Suomen pienten paikkakuntien väen virratessa kaupunkeihin, miljoonat ihmiset eri puolilla maailmaa joutuvat jättämään kotinsa etsiessään taloudellista vakautta tai turvaa muualta. Vuonna 2016 kotinsa oli maailmanlaajuisesti jättänyt 65,6 miljoonaa henkilöä, joista 22,5 miljoonaa oli pakolaisia. Etenkin Syyrian sodan kärjistänyt tilanne Lähi-Idässä ja Saharan etelänpuolisen Afrikan epävakaus ovat nostaneet humanitaarista suojelua ja rauhaa etsivien määrää viime vuosina. Myös ilmastonmuutos pakottaa ihmisiä liikkeelle. (UNHCR 2017, 13-14.)

Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätyselliset 32 476 turvapaikkaa hakevaa henkilöä, suureksi osaksi Irakista ja Syyriasta. Tilanne käynnisti valtion kotouttamis- ja työllistämistoimien uudelleentarkastelun työ- ja elinkeinoministeriössä. (TEM 2016, 12.) Vaikka turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut Suomessa sitten vuoden 2015, maahan riittää jatkossakin tulijoita kansainvälisten konfliktien, ilmastonmuutoksen ja pakolaiskriisien monimuotoisuuden seurauksena.

Pakolaiset ovat huomattavasti erilaisessa ja haavoittuvaisemmassa asemassa kuin vapaaehtoisesti muuttaneet maahanmuuttajat. Kiintiöpakolaiset ovat pakkomuuttajia, eivätkä voi itse päättää tulevaa kotimaataan tai sijoituskohdettaan siellä. Heillä voi olla myös puutteita luku-, kirjoitus- tai kielitaidossa ja muuhun väestöön verrattuna heikompi (tieto)tekninen osaaminen. Oman kotinsa menettäneillä voi olla traumaattisia kokemuksia, sillä he ovat saattaneet kohdata väkivaltaa pakomatallaan. Nämä arvet saattavat purkautua vasta vuosien päästä uudessa kotimaassa

mielenterveysongelmina tai muuna sairasteluna, joka lisää erityispalveluiden tarvetta. (Sjöblom-Immala 2010, 51.)

Vaikka maahanmuuttajia tarvitaan harvaan asutetuilla alueilla, niin ne eivät välttämättä pysty tarjoamaan erikoistuneita terveydenhuolto- ja koulutuspalveluita tai töitä kielitaidottomalle maahanmuuttajille, erityisesti pakolaistaustaisille henkilöille. Kantaväestön tavoin maahanmuuttajat hakeutuvat suurempiin kaupunkikeskittyymiin parempien työmahdollisuuksien perässä tai ollakseen lähempänä omaa yhteisöään. (Martin ym. 2013, 12-13.) Palveluiden puute, alityöllistyminen ja yksinäisyys ovat tekijöitä, jotka selittävät ulkomaalaistaustaisten henkilöiden muuttoja maaseudulta kaupunkiin (ks. Kokko 2002, 52-55). Erilaisuuden korostuminen pienessä ja homogeenisessä yhteisössä saattaa myös altistaa mielenterveysongelmille (Sjöblom-Immala 2010, 51). Joillakin paikkakunnilla pakolaiset ovat kohdanneet ahdasmielisiä ja rasistisia asenteita. Esimerkiksi Itä-Suomessa sijaitsevassa Lieksassa somalivähemmistöön kohdistuneet rasistiset selkkaukset ovat nousseet monesti esiin eri medioissa (Sotkasiira & Haverinen, 2016, 117.)

Pakolaisiakin sijoitetaan maaseudulle, myös tapauksissa jossa kunta ei pysty tarjoamaan heille työllistymismahdollisuuksia. Yleensä tästä syystä maaseudulle ohjatut pakolaiset muuttavat pian ensimmäisestä sijoituskohteestaan pois, ennen kuin valtion myöntämä tuki kunnalle ehtii loppua. Suomen kotouttamispolitiikka onkin ollut kritiikin kohteena erityisesti kiintiöpakolaisten hajasijoittamisen osalta. Suomen haja-asutuspolitiikkaa on kuvattu keskustaväritteisenä ja aluepoliittisesti motivoituneena, joka pyrkii ylläpitämään koko Suomea asutettuna. Maatalousvaltaisen yhteiskunnan historia näkyy maahanmuuttajien asuttamispolitiikassa. Harvaanasutussa maassa on haluttu tasata kuntien välisiä taloudellisia eroja, kuten tuomalla palveluita myös syrjäseuduille sekä sijoittamalla yliopistoja ja valtiovirastoja ympäri maata. (Ahlgren-Leinvuo 2005, 60-63.)

Kuntien välillä on huomattavia eroja maahanmuuttajapalveluissa ja kotoutumispalveluiden piiriin pääsemisissä. Kaupunkien pula soveltuvista asunnoista ja etninen alueellinen jakautuminen ovat seikkoja jotka selittävät huono-osaisuuden kasaantumisesta tietyille asuinalueelle. Tämä puoltaa myös hajautettua asuttamispolitiikkaa ja maaseutu ympäristöä uuteen yhteiskuntaan kotoutumisessa. (Rasinkangas 2013, 135-136.) Kiintiöpakolaisten siirtyminen kuntiin on osoittautunut hitaaksi prosessiksi, joka kestää kuukausia tai joskus jopa vuosia. Elinkeino-, liikenne-

ja ympäristökeskusten (ELY) ja kuntien välinen yhteistyö ei myöskään ole turvannut riittävästi kuntapaikkoja pakolaisille. (TEM 2012, 21-72.) Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen seurauksena niin valtio- kuin kuntatasollakin ollaan oltu kiinnostuneita siitä, miten integraatio onnistuu pienemmillä paikkakunnilla.

Suomesta löytyy erikoistapauksia kunnista, jotka ovat onnistuneet työllistämään ja juurruttamaan humanitaarisista syistä saapuneet. Mediassa on viime vuosien aikana nostettu esiin joitakin maaseutukuntia, joiden kotouttamistoimet ovat onnistuneet tuomaan yhteen pakolaiset ja kantaväestön. Esimerkiksi Närpiö oli ensimmäinen maaseutukunta, joka vastaanotti kiintiöpakolaisia ja kunta on saanut paljon elinvoimaa ulkomaalaisesta työväestä (Mattila & Björklund 2013, 14-30). Myös Kyyjärven kunta sai paljon huomiota turvapaikanhakijoiden ja paikallisten välisestä vuorovaikutuksesta, ja tapausta jopa kutsuttiin *Kyyjärven ihmeenä*. Kunnanvaltuusto ja kuntalaiset suhtautuivat erittäin myönteisesti turvapaikanhakijoihin, joita pidettiin näivettyvän kunnan ”elämänlähteenä”. Moni kuntalainen asettui puolustamaan vastaanottokeskusta ja sen asukkaita, kun valtio päätti sulkea sen. (Pakolaisapu 3.4.2017.)

Kyyjärven lisäksi Pirkanmaalla sijaitsevaa Punkalaitumen kunta nousi uutisotsikoihin pakolaisten onnistuneen työllistämisen ja kyläyhteisöön sopeutumisen vuoksi (YLE 11.4.2016). Noin kolmentuhannen asukkaan Punkalaitumen kunta valikoitui pro gradu -tutkielmani tutkimuskohteeksi, kun osallistuin *Vastaanottava maaseutu – pakolaisten kotoutuminen maaseudulle* -seminaariin tammikuussa 2016. Helsingissä järjestetyssä seminaarissa kaksi Punkalaitumen kuntaan muuttanutta kiintiöpakolaista ja heidän kotouttamistoimistaan vastaava hanketyöntekijä esittelivät, miten kiintiöpakolaiset on saatu onnistuneesti juurtumaan kuntaan. Lähdin myöhemmin kesällä haastattelemaan kiintiöpakolaistaustaisia Punkalaitumelle. Minulle myönnettiin myös Kunnallisalan kehittämissäätiöltä apuraha tutkielmani varten vuonna 2016, joka kannusti ja mahdollisti matkustamisen kuntaan useampaan otteeseen.

Punkalaitumen maahanmuuttajien taloudellista ja sosiaalista integraatiota on tutkittu jo jonkin verran aiemmin (esim. Suutari ym. 2016; Martin ym. 2013), mutta nämä tutkimukset eivät erittele erikseen kiintiöpakolaisia koskevia käytäntöjä. Tutkimukseni eroaa maahanmuuttajia kokonaisuudessaan käsittelevästä tutkimuksesta ja keskittyy nimenomaan kiintiöpakolaisten kotouttamiseen liittyviin toimenpiteisiin maaseudulla. Maahanmuuttaja-luokitukseen sisältyy

paljon eri taustaisia ihmisiä, joilla on täysin erilaiset lähtökohdat uuteen yhteiskuntaan kotoutumiseen (Huttunen 2002, 346). Työn tai perhesiteiden vuoksi muuttaneilla on jo jonkinlainen sidos uuteen kulttuuriin ja valinnanvapaus asumisen suhteen. Minua kiinnostaa nimenomaan tutkia niitä henkilöitä, jotka ovat pakotettuja asettumaan alueelle, josta paikalliset yleensä pyrkivät pois. Tutkimuksellani annan äänen itse tutkimusryhmälle ja kuvailen pakolaistaustaisten henkilöiden omakohtaisia kokemuksia maaseudulle kotoutumisesta.

1.2 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Tutkimuksessani pyrin valottamaan erityisesti niitä seikkoja, joiden takia pakolaistaustaiset henkilöt ovat jääneet ensimmäiseen sijoituskohteeseen uudessa kotimaassaan. Olen kiinnostunut erityisesti suoraan pakolaisleiriltä muuttaneista kiintiöpakolaisista, sillä he eivät pysty valitsemaan sijoituskohteitaan. Empiirinen tutkimukseni nostaa esiin pienen paikkakunnan vahvuuksia kotoutettaessa pakolaistaustaisia henkilöitä nimenomaan maaseutumaiseen ympäristöön. Samalla tuon esiin kiintiöpakolaistaustaisten kuntalaisten jatkosuunnitelmia ja sitä, aikovatko he asua jatkossakin Punkalaitumella.

Seurantatietojen puute ja kiintiöpakolaisten strateginen asuttaminen Suomen syrjäseudulle luovat tarpeen kuulla myös itse kyseistä muuttajaryhmää. Haastatteleamalla kiintiöpakolaisia kerään tietoa heidän kokemuksistaan maaseudulle juurtumisen suhteen ja kartoitan millaisena toimintaympäristönä he kokevat Punkalaitumen. Vaikka itse pakolaisia käsittelevät tutkimukset ovat lisääntyneet, pakolaistaustaisten integraatiota on selvitetty aiemmissa tutkimuksissa viranomaistahojen kautta.

Aineistoon on valikoitunut viiden punkalaidunlaisen kiintiöpakolaistaustaisen henkilön haastattelua. Kriteerinä haastateltaville oli, että he olivat asuneet yli neljä vuotta ensimmäisessä sijoituskohteessaan Punkalaitumella. Ajanjakson määrittelin sillä, että se on aika minkä valtio maksaa kunnalle tukea sijoitetun kiintiöpakolaisen vastaanottamisesta ja kiintiöpakolaiset muuttavat yleensä suurempien kaupunkikuntien läheisyyteen jo parin vuoden päästä ensisijoituksestaan.

Koin myös viranomaisnäkökulman tärkeäksi, sillä sosiaalityöntekijöillä on suuri rooli integraatioprosessissa. Tämän vuoksi otin tutkimukseen mukaan yhden maahanmuuttohankkeessa toimineen työntekijän taustoittamaan tutkimusta. Haastattelin häntä kunnan palveluista ja kotouttamisen ominaispiirteistä ja erilaisista toimenpiteistä, joilla uudet asukkaat otettiin vastaan Punkalaitumella.

Tutkimuskysymykseksi olen asettanut, *miksi maaseutu näyttäytyy kiinnostavana toimintaympäristönä sinne kiintiöpakolaisena muuttaneelle?* Haen kysymykseen vastausta seuraavien tarkentavien tutkimuskysymyksien avulla:

- Mikä tekee maaseudusta erityisen paikan kotoutua?
- Minkälaisia mahdollisuuksia pieni paikkakunta ja sen yhteisö tarjoavat oman paikkansa löytämiseksi uudessa maassa?
- Miksi kiintiöpakolaisena muuttanut henkilö on jäänyt paikkakunnalle?
- Onko maaseutu paikka, jossa haastateltavat aikovat pysyä tulevaisuudessa?

Yllä oleviin kysymyksiin vastaan laadullisten tutkimusmenetelmien avulla, jotka selittävät ilmiöiden historiallista, kulttuurista ja paikallista ehdollisuutta. Tutkin laadullisella tutkimusotteella toimintaa ja yksilökokemuksia, jotka haastateltavat kokevat merkitykselliseksi. (Alasuutari 2011, 24-46.) Haastattelut olivat luonteeltaan puolistrukturoituja eli avoimia teemahaastatteluja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75), ja jaottelin ne eri teemoihin liitteestä löytyvän haastattelurungon mukaan.

Puolistrukturoidut kysymykset antoivat jokaiselle haastateltavalle vapauden vastata omin sanoin kysymyksiin. Taustatietojen lisäksi kysyin haastateltavilta ensin heidän kotoutumisestaan ja viihtymisestään Punkalaitumella, heidän suhteistaan kantaväestön kanssa, työllistymisestä ja lopuksi tulevaisuudennäkymistään (Liite 1). Kysymysjärjestys saattoi vaihdella haastateltavan ja tarkentavien kysymysten mukaan. Myöhemmin litteroin haastattelut sanatarkasti, tiivistin merkityksiä ja tyypittelin tutkimustulokset empiirisellä sisällönanalyysillä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 138.)

Tutkielmani etenee seuraavasti. Ensin käyn läpi aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta kotimaassa ja kansainvälisellä kentällä. Tämän jälkeen siirryn avaamaan keskeisiä käsitteitä, eli sitä mitä

tarkoitetaan pakolaisuudella, kotoutumisella ja maaseudulla. Neljännessä kappaleessa kerron tarkemmin aineistostani ja käyttämistäni tutkimusmetodeista. Koska tutkimukseni on sidoksissa pakolaisten käytännön kotouttamistoimiin, käsittelen viidennessä kappaleessa siihen liittyviä käytäntöjä Suomessa. Tämä kappale pohjustaa samalla omaa tutkimusta. Kuudes kappale analysoi tutkimustuloksia, ja siinä ryhmittelen aineistosta nousseita teemoja lainausten kanssa. Seitsemännessä kappaleessa vertaan tutkimustuloksia aiempaan tutkimukseen ja pakolaisten kotouttamiseen liittyviin käytäntöihin Suomessa. Viimeinen kappale jatkaa tutkimustuloksista vapaamuotoisempaan pohdintaan aiheesta.

2. Aikaisempi tutkimus

2.1. Maahanmuuttotutkimuksesta

Muuttoliikettä kuvaavia malleja ja teorioita on runsaasti erilaisia. Maahanmuuttoa voidaan lähestyä monitieteellisesti ja se kiinnostaa monia tutkijoita, muun muassa maantiedon, sosiaalityön, kasvatustieteiden ja yhteiskuntatieteiden tutkimuskentillä. Sekä yhteiskunnallisessa että maantieteellisessä tutkimuksessa yksi perinteisimmistä – ja nyt jo hieman vanhanaikaisista – muuttoliikettä kuvaavista selitysmalleista on amerikkalaisen sosiologin Everett Leen työntön- ja vedon teoria. Siinä muuttokäyttäytymistä tarkastellaan valintatilanteena, johon vaikuttaa alueiden myönteiset ja kielteiset tekijät sekä näiden suhde toisiinsa. Tietyllä alueella on ominaisuuksia, jotka joko työntävät ihmisiä puoleensa tai pois sieltä. Esimerkiksi lämpötila, väestötiheys, työllistymismahdollisuudet, palvelut tai naapurusto ovat muuttajille merkittäviä valintatekijöitä ja vaikuttavat asuinkunnan valintaan sekä siellä viihtymiseen. (Castles ym 2014, 28.)

On otettava huomioon, että maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet sitten Leen teorian ja muuttoon liittyviä tekijät voivat olla huomattavasti monimutkaisempia kuin aiemmat mallit antavat olettaa. Teoria on vanhentunut esimerkiksi siltä osin, ettei se enää pysty kuvaamaan yleistyneempää paluumuuttoa tai muita muuton taustalla olevia yhteiskunnallisia tai maantieteellisiä syitä: esimerkiksi väenpaljous ei nykyään välttämättä johda massamuuttoon, vaan se voi jopa luoda uusia innovaatioita, jotka parantavat paikallisten tilannetta. Muutto ei myöskään aina ole vaihtoehto, sillä moni väestöpaljoudesta, yhteiskunnallisista kriiseistä tai luonnonkatastrofeista kärsivä ei pysty muuttamaan kotimaastaan pois. (Castles ym. 2014, 29.) On

otettava huomioon, ettei siirtolaisuus ole vain yksilöllisten valintojen tulosta, vaan siihen vaikuttavat paljon myös muut yhteiskunnassa tapahtuvat asiat. Nykyään ihmisten paikasta toiseen liikkuminen voidaan suurpiirteisesti jakaa vapaaehtoiseen ja pakotettuun muuttoon (Faist ym. 2013).

Maahanmuuton lisääntymisen seurauksena monikulttuurisuuteen liittyvät tutkimukset ovat Suomessakin kasvattaneet suosiotaan 1990-luvusta lähtien. Viimeisimpiä kansainvälisen muuttoliikkeen vaikutuksia suomalaiseen yhteiskuntaan ja kotouttamispolitiikkaa on tarkasteltu yleisteoksessa *Muuttajat* (Martikainen ym. 2013). Kirja yhdistää eri tieteenalojen asiantuntijoiden kirjoituksia muun muassa kotouttamispolitiikasta, pakolaisten hajasijoittamisesta ja alueellisesta sijoittumisesta. Myöhemmin integraation käsitteekappaleessa referoin yksityiskohtaisemmin sosiologi Jaana Vuoren (2012) artikkeliin perustuvaa tutkimusta kotouttamisesta, erityisesti arjen kansalaisuuden rakentamisen näkökulmasta. Suomessa integraatiota on aiemmin tutkinut Outi Lepola (2000) väitöskirjassaan *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa*. Suvi Keskinen (2016) on tutkinut miten hyvinvointivaltion liberaalipoliittiset muutokset ovat vaikuttaneet maahanmuuttopoliittikkaan 1990-luvulta lähtien Suomessa.

Pelkästään pakolaisia käsittelevä kotimainen tutkimus on edelleenkin suppeampaa. *Pakolaisuudesta kotiin* -kirja (Gothóni & Siirto 2016) sisältää erilaisia puheenvuoroja pakolaisten kotoutumiseen liittyen. Kirja julkaistiin pian turvapaikanhakijamäärien suuren kasvun jälkeen vuonna 2015 ja se keskittyy erityisesti valottamaan nykyistä pakolaisuuden syitä sekä antamaan mallia kotouttavista toimista turvapaikanhakijoita ja pakolaisia vastaanottaville kunnille. Kasvatustieteilijä Kaija Matinheikki-Kokko (1992; 1994; 1997) on tehnyt laaja-alaisesti tutkimusta keskittyen pakolaisten vastaanottamiseen ja heidän hyvinvoinnin edistämiseen liittyen. Sosiologi Tiina Sotkasiira (2016) on kirjoittanut kansalaisuuden teoista kotoutumisena sekä tutkinut erityisesti Lieksan somalitaustaisen pakolaisyhteisön kotoutumista. Pakolaisten integraatiota on tutkittu Suomessa aiemmin muun muassa Kathleen Valtonen (1999), Outi Salminen (1997) ja Hanna Virtanen (1993). Näissä integraatiota on määritelty selvittelemällä esimerkiksi sen eri taloudellista, poliittista, sosiaalista ja kulttuurista ulottuvuutta.

2.2. Maahanmuuttajien alueellinen sijoittuminen

Suomessa erityisesti pakolaisten muuttoliikkeitä ja kotoutumista maaseudulle on toistaiseksi tutkittu melko vähän, mutta muuten maahanmuuttajien alueelliseen sijoittamiseen liittyvää tutkimusta löytyy runsaasti. Suurin osa maahanmuuttajiin tai kiintiöpakolaisten asuttamiseen liittyvistä tutkimuksista on tehty viranomaistahojen haastattelujen pohjalta tai ne käsittelevät paikallisten asenteita. Muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on säännöllisesti tuottanut alueellisia asennetutkimuksia paikallisten suhtautumisesta maahanmuuttajiin.

Kotimainen muuttoliiketutkimus sijoittuu yleensä kaupunkiympäristöön. Maahanmuuttajien alueellista sijoittumista ja etnistä keskittymistä on tarkasteltu paljon suurempien kaupunkien näkökulmasta (esim. Dhalmann 2011; Vilkama 2011; Juntto 2005). Suomeen kiintiöpakolaisina saapuneiden asuttamista on käsitelty Katri Kujalan kulttuuripoliittisessa pro gradu -tutkielmassa (2015), jossa perehdytään viranomaisten suhtautumiseen kiintiöpakolaisten asuttamisessa Tampereella. Pakolaisleiriltä saapuvien henkilöiden sopeutumiseen kerrostaloasumiseen Tampereella vaikutti aiemmat asumiseen liittyvät tottumukset (emt. 55). Kiintiöpakolaisia on haastateltu Maria Peltokallion pro gradu -tutkielmassa (2004), missä tarkastellaan heidän kotoutumisprosessinsa alkuvaiheita. Myös Laura Huttusen väitöskirja (2002) antaa äänen eri syistä suomeen muuttaneille, ja hänen tutkimuksessaan tarkastellaan kodin merkitystä maahanmuuttajien omaelämäkerroissa.

Aiemmat tutkimukset ovat tutkineet syitä siihen, miksi maahanmuuttajat eivät viihdy Suomen maaseudulla ja miksi sieltä muutetaan kaupunkiin. Heli Sjöblom-Immala (2012) on tutkinut maahanmuuttajien kuntien välistä muuttoa, asumistoiveita sekä kotoutumista 2000-luvulla Suomessa tutkimuksessaan *Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä*. Sen mukaan kaupunkeihin ja sen läheisiin alueisiin muutetaan yleensä työn takia, ja suurin osa maahanmuuttajista muuttaa suuremmille alueille erityisesti pohjoisesta ja idästä. Erityisesti turvapaikanhakijat löytävät tiensä pääkaupunkiseudulle, eivätkä kiinnity sijoituspaikkansa lähetyville. Maahanmuuttajien muuttoliike maaseutukuntiin on toistaiseksi ollut vähäistä, mutta sinne muuttavat viihtyvät rauhallisessa ja luonnonläheisessä asuinympäristössä (emt. 103-106.)

Satu Nivalainen (2010) on tutkinut maahanmuuttajien maaseudun ja kaupungin välistä muuttoa 1990-luvun talouskriisin jälkeen vuosina 1996-1999. Nivalaisen tutkimuksen mukaan mitä koulutetumpi ja nuorempi maahanmuuttaja on, sitä todennäköisempää on muutto suurempaan

kaupunkikeskittymään (2010, 111). Karoliina Kokon maantieteellinen tutkielma (2002) tarkastelee maahanmuuttajien Suomen sisäistä muuttoliikettä, erityisesti Turkuun suuntautuvaa muuttoa pienemmistä kunnista. Syitä suurempaan kaupunkiin muuttamiseen ovat paremmat koulutus- tai työllistymismahdollisuudet, paremmat palvelut, suvaitsevaisuuskysymykset tai kommunikaatio-ongelmat, yksinäisyys ja oman yhteisön tuen puute pienellä paikkakunnalla (emt. 84).

Maaseudulle asettuneita maahanmuuttajia ovat tutkineet muun muassa Mattila & Anglé (2017) *Vieraskieliset lapset eteläisellä Pohjanmaalla*, Kelahaara & Mattila (2017) *Onneen ei ole oikotietä tässä maassa: Kauhava ja Kauhavan vastaanottokeskus* ja Mattila (2015) *Aina liikkeessä: Liikkuvainen Pohjanmaa*. Vaasan yliopiston Levón-instituutin tutkijaryhmä (Martin ym. 2013) on tutkinut maahanmuuttajien ja maaseudun välistä vuorovaikutusta sekä kotouttamista Suomen syrjäseuduille. Kyseisessä tutkimuksessa käsitellään myös Punkalaitumen maahanmuuttajatyötä. Myös Pirjo Pöllänen ja Olga Davydova-Minguet (2017) ovat tehneet maahanmuuttotutkimusta erityisesti sukupuolen näkökulmasta Itä-Suomessa maaseudulla. Heidän tutkimuksessaan on haastateltu Venäjältä muuttaneita naisia ja sitä, mikä on heidän taloudellinen ja yhteiskunnallinen sijainti suomalaisessa hyvinvointivaltiossa.

Erytyisesti pakolaisten kotoutumista maaseutumaisiin kuntiin on tutkittu huomattavasti vähemmän, ja tutkimusta on toteutettu erilaisissa projekteissa ja valtion raporteissa. Esimerkiksi *Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi* -hankkeen raportti (Halonen & Holm, 2015) käy läpi viranomaisten ja kiintiöpakolaisten kokemuksia kotoutumisesta Satakunnan pienikokoisissa kunnissa, jotka vastaanottivat ensimmäistä kertaa kiintiöpakolaisia. Vuosien 2010-2013 aikaan toteutettu HAAPA-hanke tuki ja kehitti kiintiöpakolaisten sijoittumista ja kotoutumista 17:sta kunnassa eri puolilla Suomea. Työ- ja elinkeinoministeriön aloite tutki rakenteeltaan ja kooltaan eroavia kuntia, joita kaikkia yhdisti haavoittuvassa asemassa olevien pakolaisten vastaanotto. Hankkeen lopuksi julkaistiin *Kiintiöpakolaisten vastaanotto - kokemuksia kotouttamisen järjestämisestä* -opas (2013), joka kokosi hyviä kokemuksia ja käytäntöjä kotouttamistoimissa.

Nimenomaan pakolaisten hajasijoitusta ja aluepolitiikkaa on tutkittu muun muassa Hanna Ahlgren-Leinvuon (2005) liseniaattitutkielmassa *Kuntapaikasta pääkaupunkiseudulle : Pakolaiset Suomen kunnissa alkusijoituksen jälkeen*. Myös Elina Ekholm (1994) on tutkinut vietnamilaisten ja somalialaisten pakolaisten elämää 1990-luvun aikana Suomessa *Syrjäytyjä vai selviytyjä* -

tutkimuksessaan. Tutkimuksessaan Ekholm käyttää integraation sijaan selviytymisen käsitettä ja hän on tutkinut pakolaisia, jotka ovat kaikki olleet erilaisista taustoista. Hän luettelee selviytymisen avaintekijöiksi työllistymisen, suomen kielen oppimisen, pakolaisten lähtömaan tilanne ja taustamuuttajat (emt. 103).

Kuten aiemmin todettiin, työllistyminen nousee vahvana tekijänä maahanmuuttajan kiinnittymisessä pieneen kaupunkiin. Kotouttamista pienemmälle paikkakunnalle ovat tutkineet Markku Mattila ja Krister Björklund (2013) Närpiössä, joka on tullut tunnetuksi etenkin maahanmuuttajien työllistämistä kasviviljelmillä. Pohjanmaalla sijaitseva ruotsinkielinen Närpiö on muuttovoittoinen kunta, joka on kääntänyt maahanmuuton edukseen. Muiden ulkomaalaisten tavoin, pakolaistaustaiset asukkaat ovat vuosien aikana kotoutuneet hyvin ja pysyneet kunnassa. Närpiö aloitti vastaanottamalla kiintiöpakolaisia 1980-luvulla, ja siirtyi työperäisten maahanmuuttajien vastaanottamiseen 2000-luvulla. myös Närpiön tapaus osoittaa, että työllistyminen ja kielitaito ovat avainasemassa hyvään kotoutumiseen. Työllistymistä voidaan pitää yhtenä viihtyvyyden mittarina ja onnistuneen integraation tuloksena, jonka vuoksi tutkijoita on kiinnostanut maahanmuuttajien työllistyminen syrjäseudulla. (Mattila & Björklund 2013, 37.)

Antti Saartenojan tutkijaryhmä (2009) on tutkinut Suomen maaseudulla työllistyneitä maahanmuuttajia sekä erityisesti työ- tai perhesuhteiden takia maaseudulle muuttaneita. Raportissa todetaan pakolaisista, että heidän työllistyminen on erityisen haasteellista, puutteellisen koulutuksen tai kielitaidon takia (Saartenoja ym. 2009, 9). Tuoreempi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin (Suutari ym. 2016) raportti *Maahanmuuttajat työvoimana maaseudun yrityksissä* tarkastelee maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa ja työllistymistä maaseudulla toimiviin yrityksiin. Tutkijoita on kiinnostunut myös maaseudulle suuntautuva työperäinen kausiluontoinen muuttoliike. Esimerkiksi Lapissa on tutkittu Aasiasta saapuneiden kausityöläisen työoloja marjojenpoimijoina metsissä (Valkonen & Rantanen 2006).

2.3. Maaseudun pakolaiset kansainvälisessä tutkimuksessa

Hajasijoittamista ei esiinny pelkästään harvaan asutetussa Suomessa, vaan monissa pakolaisia vastaanottavissa maissa maaseutumaisia alueita on kannustettu jakamaan taakkaa erityisesti pakolaisista, jotta kaupungissa välttyttäisiin etnisten vähemmistön kasaantumisesta tietyille alueille

(Schech 2014, 602). Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden hajasijoittamista on toteutettu muuallakin Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Pakolaisten hajautettua asuttamispolitiikkaa (*refugee dispersal policy*) on esiintynyt esimerkiksi Norjassa, Tanskassa, Australiassa, Britanniassa, Saksassa ja Alankomaissa (Johnston ym. 2009, 193). Hajasijoituspolitiikan piirteitä on tutkittu Pohjoismaisessa kontekstissa muun muassa teoksessa *Immigration, Housing and Segregation in the Nordic Welfare States* (Anderson 2010). Hajasijoittamispolitiikka eroaa melko paljon eri maiden välillä, sillä periferian määrittely vaihtelee valtioittain.

Osa kansainvälisistä tutkijoista pysyy kriittisenä hajasijoituksen suhteen. Esimerkiksi Kanadassa pakolaisten hajasijoittaminen syrjäseudulle on asettanut pakolaistaustaiset epäsuotuisaan asemaan ja sellaiseen ympäristöön, jossa kantaväestö ei ole ollut avoin monikulttuurisuudelle. Tilastot puhuvat sen puolesta, että puolet Kanadan syrjäseuduille sijoitetuista pakolaisista muuttavat sieltä pois. (Schech 2014, 605.) Esimerkiksi Australiassa moni syrjäseudulle sijoitettu pakolaistaustainen henkilö on löytänyt vain alityöllistettyihin, kausiluonteisiin ja huonosti palkattuihin työtehtäviin, vaikka hän olisikin hyvin kouluttautunut lähtömaassaan (Johnston ym. 2009, 200). Englannissa turvapaikanhakijoita on sijoitettu valtion köyhimmille ja syrjäisimmille alueille. Näitä kuntia on kuvailtu turvapaikanhakijoiden ”jättöpaikkana”, huono-osaisuuden alueellisen kasaantumisen takia. (Darling 2016, 5.) Hajasijoituspolitiikkaa on perusteltu sillä, että äänestäjiä pidetään tyytyväisenä pitämällä etniset ’toiset’ kaupunkien ulkopuolella. Syrjäseudulle asutettujen pakolaistaustaisten on sanottu olevan ulossuljettuja kansallisista oikeuksista, sillä maaseutumaiset alueet tarjoavat vain rajalliset mahdollisuudet työllistymiseen – ja näin kansallisen toimijuuden toteutumiseen (González & Maldonado 2017).

Suomen hajasijoittamisjärjestelmä on ottanut mallia Ruotsista. Samalla kannustinperusteisella periaatteella toimiva ”Hela Sverige – Koko Ruotsin” asuttamispolitiikka otettiin Ruotsissa käyttöön, kun vastaanottavista kunnista alkoi olla pulaa pakolaismäärien lisääntyessä perheenyhdistämisen seurauksesta 1980-luvun lopulla (Valenta & Bunar 2010, 475). Vuosina 1984-1994 toteutettua hajasijoitukseen tähtäävää asuttamispolitiikkaa on kritisoitu paljon. Turvapaikanhakijoita sijoitettiin paikkakunnille, jotka eivät soveltuneet vastaanottoon korkeiden työttömyystilastojen takia (Ahlgren-Leinvuo 2005, 54). Moni henkilö muutti pois ensisijaisesta sijoituskohteestaan, jotka sijaitsivat pienissä kunnissa Ruotsissa. Hajasijoittamisen on hidastanut humanitaarisista syistä saapuneiden kotoutumista ja viihtymistä, sillä periferiassa on puutetta pakolaisille räätälöidyistä

palveluista, tai mahdollisuudet löytää oman alan koulutusta vastaavaa työtä ovat rajatummalla. (em. Grönqvist ym. 2015.)

Niin sanotusti ”positiivisempi” näkökulma näkee vierasperäisen muuttoliikkeen heikommissa asemassa olevien kylien infrastruktuurin ja jatkuvuuden pelastajiksi. Esimerkiksi Australian syrjäseudulla on pirstetty aluetalouksia ulkoperäisellä työvoimalla, ja maataloustöihin on rekrytoitu kouluttamattomia maahanmuuttajia. (Hugo 2008, 562.) Esimerkiksi Australian maaseudulla asuvat pakolaistaustaiset henkilöt ovat olleet valmiita tinkimään omista uramahdollisuuksista rauhallisen maaseutu-ympäristön takia. Pienen yhteisön tukea ja helppoa elämää on arvostettu enemmän kuin kaupungin tarjoamia mahdollisuuksia. (Schech 2014, 614.)

Kotimaista *Närpiön mallia* vastaava maahanmuuttajien työllistäjäkylä on Kanadan Luoteis-Ontariossa sijaitseva *Thunder Bay*, joka on keskittynyt maahanmuuttopalveluihin ja alueen kansainväliseen markkinointiin (Suutari ym. 2016, 33). Pakolaistaustaisten henkilöiden kannalta hajasijoitusta suositaan sillä, että paikalliseen yhteisöön on helpompi integroitua, sillä henkilö ei ole pelkästään oman etnisen yhteisön verkostojen varassa. Tämä pakottaa myös paikallisen väen tottumaan maahanmuuttajiin ja luo kaksisuuntaisen integraatioprosessin, jossa jokainen osapuoli oppii toiseltaan (Schech 2014, 605). Tietysti kotoutettavia on moneksi: maahanmuuttajakertomukset vaihtelevat paikan, etnisyyden, historian ja paikallisen talouden, asuntotilanteen sekä kunnan poliittisen tilanteen mukana (Bolt ym. 2010, 182).

Jon Garlandin ja Neil Chakrabortin *Rural Racism* -teos (2004) kuvailee maaseudulla ilmaantuvan kansallisen identiteetin rakentamista ja rasismien erityisyyttä Englannissa. Erityisesti maaseutu on alue, jota pidetään usein perinteisenä ja muuttumattomana, joka selittää vastahakoisen suhtautumisen monimuotoisuuden lisääntymiseen.

3. KESKEISET KÄSITTEET JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Pakotettu maahanmuutto: pakolaisuus käsitteenä

Muuttoliike on kattokäsite, joka kuvaa tiettyyn maahan muuttavien henkilöiden liikettä paikasta toiseen. Syyt ihmisten liikkumiseen ovat nykyään monisävytteisiä ja yleensä voidaan puhua sekä vapaaehtoisesta että pakotetusta maahanmuutosta. Sosiologi Zygmund Bauman (1998) toteaa, että nykyisessä globaalissa ajassa liikkuvuudesta on tullut tehokkain ihmisiä jaotteleva tekijä. Uuden hierarkian huipulla on vapaus liikkua. Paikallisesti sidotut ovat suljettu ulos verkostoista ja näiden mahdollistamia tilaisuuksia, eikä heillä ole mahdollisuutta tulla kuulluksi. (emt. 9).

Maahanmuuttaja, oli kyseessä sitten siirtolainen tai pakolainen, käsitetään henkilönä, joka tulee toisen kansallisvaltioon ulkopuolelta. Maahanmuutto ja käsitys kansallisvaltiosta ovat kulkeneet käsi kädessä, sillä ne ovat sidoksissa oikeuteen rajoittaa tai säännellä muuttoliikettä rajan yli ja kansallisista oikeuksista uudessa maassa. (Saukkonen 2013, 81.) Siirtolaisella tarkoitetaan yleensä henkilöä, joka muuttaa toiseen maahan vapaaehtoisesti. Hän on esimerkiksi vaihto-opiskelija, kansainvälisen yrityksen työntekijä tai perhesiteiden vuoksi muuttanut henkilö. (Pöllänen 2015, 27.)

Tässä tutkielmassa tutkitut kiintiöpakolaiset ovat henkilöitä, joille YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu (UNHCR) on myöntänyt pakolaisstatuksen ja jotka sijoitetaan uuteen kotimaahan haastatteluiden perusteella pakolaisleiriltä. Pakolaistaustainen henkilö kiinnittyy siis uuteen maahan asumisen kautta. Pakolainen määritellään Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) *Geneven sopimuksen* mukaan (1951, 14) henkilöksi, jolla on:

Perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, tietyn ryhmän jäsenyyden tai poliittisen mielipiteen takia, ja joka on kotimaansa ulkopuolella kyvytön ja pelostaan johtuen haluton turvautumaan kotimaansa suojeluun.

UNCHR (2017, 5) luokittelee pakotetuiksi maahanmuuttajiksi pakolaiset, maan sisäiset pakolaiset sekä turvapaikanhakijat. Pakolaiseksi luokitellaan henkilö, jonka kotimaa ei pysty takaamaan enää ihmisoikeuksia, ja joka sen vuoksi joutuu siirtymään toiseen paikkaan hakemaan turvaa. Yleensä he muuttavat kotimaassa toiselle alueelle, jolloin heitä kutsutaan sisäisiksi pakolaisiksi (englanniksi *Internally Displaced Person*, IDP). Pakolaisia voivat olla myös ne henkilöt, joilla ei ole minkään tunnustetun valtion kansallisuutta. (UNHCR 2017, 56.)

Pakotetun maahanmuuttajan luokitus	Maailmanlaajuisesti (miljoonissa)	Suomessa (tuhansissa)
Pakolaisia	22,5	18 401
Turvapaikanhakijoita	2,8	5 600
Maan sisäinen pakolainen	40,3	-
Yhteensä	65,6	24 001

Taulukko 1. Pakolaisten luokitus ja määrä maailmanlaajuisesti sekä Suomessa vuonna 2016. Lähde: UNCHR (2017)

Ihmiset ovat kautta aikojen liikkuneet etsiäkseen turvaa, suojaa tai parempaa elämää muualta, mutta pakolaisuuden käsitteen syntyminen voidaan paikantaa Eurooppaan toisen maailmansodan jälkeen. Toisen maailmansodan aikainen holokausti johti miljoonien vainottujen ihmisten pakoon, niin Euroopan sisällä kuin sen ulkopuolellekin. Tällöin muotoutuivat ensimmäiset pakolaislainsäädännöt ja juuriltaan irrotettujen ihmisten hallinnasta ja asuttamisesta tuli eri instituutioiden tehtävä. Keskeisimmäksi vallanvälineeksi muodostui pakolaisleiri, joka keskitti ”ongelmalliset” ihmisryhmät yhteen tilaan, jossa heitä oli byrokraattisesti helppo hallita. (Malkki 2012, 84-85.)

Pakolaisuus on lisääntynyt merkittävästi viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana – maastaan pakotettujen määrä on lähes kaksinkertaistunut siitä mitä se oli 2000-luvun alussa. Vuonna 2016 tilastoitujen pakolaisten määrä oli 65,6 miljoonaa, kun se oli vuonna 1997 vielä 33,9 miljoonaa. Syitä pakolais määrän nousuun ovat monimuotoiset ja vuosia kestäneet konfliktit eri puolilla maailmaa. Syyrian sota sekä Irakin, Jemenin ja Keski-Afrikan konfliktit ovat lisänneet pakolaisten määrää nopeasti. Suurin osa pakolaisista on alle 18-vuotiaita. (UNCHR 2017, 5.)

Pakolais määrät ovat suurimpia kriisimaiden naapurimaissa ja yleensä hieman yli 80 prosenttia pakolaisväestöstä asuu kehittyvien maiden alueilla. Esimerkiksi 87 prosenttia Syyrian sotaa paenneista oli vuonna 2016 asettunut lähimaihin, eli noin 2.8 miljoonaa syyrialaista asui Turkissa. Samoin Kongon Demokraattisen tasavallan pakolaiset ovat suuntautuneet rajavaltioihin, Ugandaan ja Ruandaan. Eurooppaan otettiin vastaan 2,3 miljoonaa pakolaista vuonna 2016. (UNCHR 2017, 14-

17.) Kiintiöpakolaisia vastaanottaa maailmanlaajuisesti noin 25 maata. (Maahanmuuttovirasto, verkkoaineisto 2017.)

Pakolaisuuteen liittyvät määritelmät ovat nykyään hyvin kiisteltyjä. Samalla kun muuttoon liittyvät syyt ovat moninaistuneet, myös pakotetun ja vapaaehtoisen muuton välirajaa on välillä vaikeaa vetää. Esimerkiksi taloudellisia motiiveja on vaikea erotella sosiaalisista tai kulttuurisia poliittisista. Vähemmistöjen on yleensä vaikeaa matkustaa tai liikkua pois kotimaastaan, mikä vaikuttaa myös heidän taloudelliseen asemaansa. (Castles ym 2014, 26.)

Pakolaisuutta tutkinut antropologi Liisa Malkki (2002) toteaa, että pakolaista on vaikeaa luokitella yhdeksi yleistetyksi subjektiksi. Pakolaisuus pitäisi ennemmin ymmärtää historiallisten diskurssien summana ja hallinnoivana luokittelujärjestelmänä. Pakolaisstatusta on siis pidettävä kansalaisuuden tavoin sosiaalisena konstruktiona. (emt. 357-358.) Kun Geneven pakolaisdirektiivi asetettiin vuonna 1951, pakolaisuuden käsitteen oletettiin vielä muuttuvan. Se on ollut alusta lähtien sidoksissa tiettyjen kansallisvaltioiden sopimiin lakisäädöksiin ja kansainvälisen oikeuden alituisesti muuttuviin sopimuksiin. Pakolaisstatus myönnetään ja pakolaiset vastaanotetaan vaihtelevin tavoin eri puolilla maailmaa. Esimerkiksi pakolaiskiintiöt ja kotouttamistoimenpiteet vaihtelevat valtioittain. (Betts 2013, 13.)

Myös pakotettua maahanmuuttoa tutkineen Alexander Bettsin (2013, 14) mukaan pakolaisuus on vanhanaikainen käsite kuvaamaan pakotettua muuttoa nykypäivänä, sillä se ei pysty kuvailemaan kaikkia muuton syitä. Kotia ei enää jätetä pelkästään vainon tai väkivaltaisuuksien takia, vaan myös ilmastonmuutos ja luonnonmullistukset, kuten kuivuus tai elinympäristön saastuminen pakottavat muuttoon. Vaikka vuoden 1951 pakolaissopimusta on yritetty paikata lisäsopimuksilla ja uusilla laeilla, se ei pysty vastaamaan nykyisen pakotetun muuton ongelmiin. (Emt. 15.) Betts ehdottaakin uuden määritelmän kehittämistä, joka kiinnittäisi huomiota lähdön syihin ihmisoikeuksien näkökulmasta. Tässä uudessa näkökulmassa otetaan huomioon kaikki haavoittuvassa olevat maahanmuuttajat, jotka muuttavat koska heidän eloonjäämisensä on uhattuna. (emt. 23.)

Saskia Sassen (2006) on kirjoittanut paljon globaalista siirtolaisuudesta, jonka voi mallintaa mukaan tietynlaisiksi maailmanlaajuisiksi tapahtumiksi. Maahanmuutossa ei enää ole kyse pelkästään yksilöllisistä valinnoista, vaan taustalla on myös muita monimutkaisia tekijöitä, kuten poliittisia ja

taloudellisia dynamiikkoja. Esimerkiksi työnnon ja vedonteoriassa pitäisi Sassenin (2006, 131) mukaan enemmän pohtia niitä tekijöitä, joiden takia samassa asemassa olevat ihmiset joko lähtevät tai jäävät aloilleen. Muuttamalla vauraampaan paikkaan ei enää välttämättä saavuta parempaa sosioekonomista asemaa. Myös vanha jaottelu globaalin vauraan pohjoisen ja köyhän etelän välillä voidaan kyseenalaistaa, eikä enää riitä kuvaamaan muuttoliikkeen työnnon tai vedon syitä.

Toinen pakolaisuuteen liittyvä kritiikki koskee sen hallinnollisia puolia. Malkin (2012, 137) mukaan pakolaisina maansa jättäneet henkilöt esiintyvät enemmän objekteina kuin itsenäisinä toimijoina. Esimerkiksi julkisessa keskustelussa ja viranomaisdokumenteissa pakolaiset ovat yleensä tiedon, hallinnan ja avun kohteina. Pakolaisuus mielletään fyysisenä piirteenä, joka kertoo sanattomasti väkivaltaisesta historiasta. Myös akateemisessa tutkimuksessa on ollut tapana yleistää pakolaisuus yhteen homogeeniseen olemukseen ja epähistorialliseen tilaan. Tutkijoilla on Malkin mukaan (2012, 105) ollut taipumus olettaa, että kaikki pakolaiset jakavat samanlaisen kokemuksen. Pakolaiset mielletään sotaa pakenevina henkilöinä, mikä tekee heistä poliittisen ja moraalisen ongelman. Pakotetun liikkuvuuden, eli ”väärässä paikassa olemisen” (englanniksi: *displaced*) katsotaan tuottavan yksilölle psyykkisiä ja patologisia ongelmia sekä haasteita taloudellisella, juridisella, kulttuurisella ja sosiaalisella yksilötasolla. (Emt.)

Myös kotimaisen tutkimuksen mukaan (ks. Keskinen 2016) maahanmuuttopolitiikassa ollaan siirrytty oikeusperustaiseen ajatteluun 1990- ja 2000-luvun välillä. Nykyisessä poliittisessa linjauksessa painotetaan, että hyvinvointipalvelut kuuluvat vain oleskeluoikeuden omaaville maahanmuuttajille. Etenkin turvapaikkapolitiikassa on vaikuttanut kansallismielinen ja kilpailuhenkinen eetos, jonka mukaan turvapaikanhakijat ovat hyvinvointivaltiota ja sen taloutta kuormittavia, eivätkä kansainvälistä suojelua tarvitsevia henkilöitä (Keskinen 2016, 355). Esimerkiksi siinä missä maahanmuuttajat lisäävät ”utteruutta” ja ”elinvoimaa”, paperittomat turvapaikanhakijat nähdään maahanmuuttajina, jotka eivät ansaitse samoja kansallisia oikeuksia tai hyvinvointipalveluita kuin muut. Verrattuna muihin pohjoismaihin, Suomessa ei ole painotettu yhtä paljon kansainvälistymistä tai solidaarisuutta ja tämä painotus on vähentynyt erityisesti kansallismielisten aatteiden ja puolueiden nousun yhteydessä. (Keskinen 2016, 359.) Suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa erityisesti turvapaikanhakijoihin ja paperittomiin maahanmuuttajiin suhtaudutaan riskiryhmänä, kun taas työperäisistä syistä muuttaneisiin ihanteellisena

”innovaatiopotentialina”, joidenka odotetaan asettuvan uuteen maahan tasa-arvoisina ”aktiivisina kansalaisina”, eli vaurautta tuottavina yksilöinä (Kerkkänen 2010).

Kuten aiemmat tutkijat sen esittävät, pakolaisuuden määrittely ei ole aina niin helppoa. Yhtä lailla pakolainen sisältää maahanmuuttaja-luokittelun tavoin monenlaisia henkilöitä. Neljännessä kappaleessa käyn perusteellisemmin läpi pakolaisuuden määrittelyä ja siihen liittyviä valtiotason käytäntöjä suomalaisessa kontekstissa. Kuinka hyvin pakolaiset onnistuvat olemaan autonomisia ja onko heidän sopeutuminen uuteen maahan kulttuurisidonnaista? Seuraava kappale kääntyykin tarkastelemaan integraatiota, eli mitä maahanmuuttajien kotouttaminen uuteen yhteiskuntaan merkitsee käytännössä.

3.2 Integraatio käsitteenä: mitä kotoutuminen merkitsee?

Suhde asuinpaikkakuntaan on elämän näkymätön kehys, joka hahmotetaan tai kyseenalaistetaan vasta toiseen paikkaan muuttaessa. Paikka koskettaa koko olemassaolon ydinkysymystä, sillä se on yksilön juurten ja identiteetin perusta. (Siim 2006, 93-94.) Kotia ja kotoutumista voidaan lähestyä tunnetason kautta pohtimalla minkälaisia tunteita ihmisellä on tai ei ole tiettyyn paikkaan liittyen. Paikka ei ole pelkkä fyysinen ympäristö, vaan siihen vaikuttavat sosiaaliset verkostot kokonaisuutena. (Siim 2006, 97.) Jokaisella on oma kotoutumishistoriansa, koska ihminen muuttuu tiedon seurauksena ja näin myös suhde ympäröivään yhteiskuntaan on jatkuvasti muutoksessa (Saukkonen 2013b, 65).

Kotona olemisen tunne ei ole itsestäänselvyys, erityisesti kotoaan pakotetulle henkilölle, joka ei välttämättä ole koskaan kokenut omakseen kodinomaista tai turvallista paikkaa. Maahanmuuttotutkimuksen kannalta on tärkeää ymmärtää, mikä saa uusasukkaan viihtymään uudessa maassa ja kuinka kotoutumiseen vaikuttavat uuden maan viranomaistoimet. Kotoutuminen ja kotona olemisen kokemus tulee oman ruumiin ja ympäristön hallinnasta sekä siitä, että pystyy tekemään itselle mielekkäitä ja merkityksellisiä asioita, kuten löytää ystäviä ja töitä. Koti on oma tila, oli se sitten talo tai asunto, kun se on otettu intiimisti ja symbolisesti haltuun. (Huttunen 2002, 336.)

Maahanmuuttajien sopeutumisesta uuteen yhteiskuntaan käytetään termiä *integraatio*, joka on monisyinen termi. Suomen kielessä integraatio kääntyy *kotoutumiseksi*. Etymologisesti integraation termi merkitsee eheää; poliittisesti sillä taas viitataan tietyn yhteiskuntakokonaisuuden kokonaistumista ja yhdentymistä. Se on eräänlainen tila tai prosessi, jossa vähemmistökulttuurien jäsenet ovat vuorovaikutuksessa enemmistökulttuurin kanssa, silti säilyttäen oman kulttuuri-identiteettinsä. Yksilölliseen kotoutumiseen vaikuttaa pitkälti valtion yleiset kotouttamistoimet. Integraatiopolitiikka sisältää julkisen vallan toimia, joilla pyritään edistämään valtion ulkopuolelta muuttavien kotoutumista uuteen yhteiskuntaan. Kotouttamis- tai integraatiopolitiikan toteutuminen vaihtelee valtioittain ja se on tiukasti sidoksissa sen hetkisiin poliittisiin suuntauksiin ja ilmapiiriin. (Pyykkönen 2007, 37-38.)

Yksilötasolla integraatio määritellään yleensä *rakenteellisen ja sosiaalisen integraation* kautta. Rakenteellisella integraatiolla tarkoitetaan vähemmistön tulemistä osaksi yhteiskunnan rakenteita, esimerkiksi työllistymistä uuden maan työmarkkinoilla. Se voidaan ymmärtää myös kansalaisoikeuksien toteutumiseksi. Sosiaalinen integraatio on taas ihmisten välistä arkista vuorovaikutusta, johon vaikuttavat laajemmin yhteiskunnalliset tekijät, kuten yleiset mielipiteet tai suhteet kantaväestöön ja muihin maahanmuuttajiin. Kotoutumista voidaan tarkastella myös *identiteetin* näkökulmasta, eli yksilön kuulumista ympäröivään yhteiskuntaan sen jäsenenä. Integraatio voi olla myös *kognitiivista*, jolloin henkilö pystyy hallitsemaan uudessa ympäristössä sekä uuden kulttuurin tietoja että taitoja. (Sjöblom-Immala 2012, 11.)

Myös Suomessa painotettu kaksisuuntainen kotoutumisihanteen voi rinnastaa Iso-Britanniassa uraa tehneen sosiologin John Rexin (1996) näkemyskseen. Siinä kaikilla vähemmistöjen edustajilla on samanlainen oikeus tasa-arvoiseen arvostukseen, kohteluun ja mahdollisuuksiin kuin kantaväestölläkin. Tämä taataan erottamalla yksityinen ja julkinen toisistaan. Julkisella kentällä yhteiskunta pysyy vähemmistöedustajineen yhtenäisenä, sillä kansalaisten taustat eivät vaikuta politiisiin ja lainsäädännöllisiin oikeuksiin tai taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan julkisissa palveluissa. Yksityisellä elämänalueella yksilöllä on taas mahdollisuus harjoittaa omaa kulttuuriaan ja uskontoaan. (emt. 15-28.)

John Rex on innoittanut erityisesti multikulturalistista integraatiopolitiikkaa, jossa suositaan kulttuurisen identiteetin ylläpitämistä uudessa yhteiskunnassa ja kulttuurinen moninaisuus

nähdään yhteiskuntaa rikastuttavana asiana (Saukkonen 2013b, 76-84). Multikulturalismi on poliittinen prosessi, jonka tavoitteena on tuottaa ja hallita *monikulttuurista* yhteiskuntaa. Tällä viitataan yleensä sellaiseen valtioon, joka koostuu erilaisista kulttuureista ja etnisyyksistä ja jossa puhutaan useita kieliä sekä harjoitetaan eri uskontoja ja elämäntapoja (Saukkonen 2013b, 115). Esimerkiksi Suomi on luettu monikulttuuristen maiden joukkoon, mutta tilastot eivät aina kerro maahanmuuttajien arkisesta todellisuudesta (Saukkonen 2016, 86).

Multikulturalistinen integraatiopolitiikka on saanut osakseen myös kritiikkiä. Tavoitetilassa kaikilla eri vähemmistöyhteisöjen edustajilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet elää rinnakkain muun yhteiskunnan jäsenten kanssa. Todellisuudessa vähemmistön on omaksuttava valtaväestön ehdot, arvot, normit ja yhteinen kieli. Tämän vuoksi kyseistä integraatiopolitiikkaa on kritisoitu sen yksipuolisista hallinnallisista aspekteista, jotka kohdistuvat pelkästään vähemmistökulttuuriin. Multikulturalistista integraatiopolitiikkaa on arvosteltu myös siitä, että sillä luodaan kulttuurista rajavalvontaa, jolla lokeroidaan ihmisiä etnisiin ja kulttuurisiin yhteisöihin. (Saukkonen 2013b, 115.)

Rexin teoriaa haastaa myös *kulttuurisen välimatkan* käsite (Berry 1997, 23), joka tarkoittaa kulttuuristen eroavuuksien ilmenemistä vuorovaikutuksessa. Liian erilaisten kulttuurien yhteentörmäys vaikuttaisi siihen, että yksilön olisi vaikea sopeutua uuteen kulttuuriin. *Akkulturaatio* (kts. Berry 1997) selittää niitä muutosprosesseja, jotka syntyvät kulttuurien välisissä kohtaamisissa. Uudet asukkaat voidaan joko sulattaa uuteen yhteiskuntaan, eli *assimiloida* ”maassa maan tavoille”. Assimilaatiopolitiikassa vähemmistökulttuuri joutuu luovuttamaan omat kulttuuriset perinteensä ja tapansa, jolloin vuorovaikutus valtaväestön kanssa tulee helpommaksi. Assimilaatio johtaa vähemmistökulttuurien tapojen ja kulttuuristen piirteiden sulautumisen valtakulttuuriin. (Dhalmann 2011, 29.)

Vaihtoehtoisesti *separaatiossa* etnisen ryhmän jäsenet tuntevat yhteenkuuluvuutta vain oman etnisen ryhmän jäsenten kanssa. Eri taustaiset maahanmuuttajat eivät välttämättä asetu toistensa läheisyyteen, vaan heidän sosioekonominen ja -kulttuurinen tausta vaikuttaa alueelliseen sijoittumiseen. (Pyykkönen 2007, 38). Oma etnisen ryhmän läsnäolo on tärkeä sosiaalisen tuen lähde, joka luo turvallisuuden tunnetta, helpottaa arkea ja ylläpitää yhteisöllistä elämäntapaa. Tukiryhmän läheisyys voi parhaimmillaan johtaa työmahdollisuuksiin ja taloudelliseen etenemiseen. (Dahlmann 2011, 35-37.) Toisaalta oman yhteisön läheisyys saattaa asettaa ongelmia uuteen

kulttuurin sopeutumiseen. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan taloudellinen kehitys on osoittautunut heikoksi niillä maahanmuuttajilla, jotka ovat asuneet tiiviisti oman etnisen yhteisönsä läheisyydessä (kts. Rasinkangas 2013, 127).

Akkulturaatioteoriaa on kritisoitu kulttuurin ja rakenteiden yksinkertaistamisesta. Sen rinnalle on ehdotettu teoriaa lohkoutuneesta kotoutumisesta (Portes & Rumbaut, 2001). Ensimmäisen sukupolven muuttajat yleensä integroituvat myös eri tavalla kuin heidän lapsensa, ja nämä vaihtelevat vastaanottavan yhteiskunnan mukaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa menestyminen on pitkälti yhteydessä yksilön ja hänen perheensä sosioekonomiseen taustaan. Kotoutumista voidaan tarkastella eri tasoilla ja akkulturaatio voidaan jakaa *sama tahtiseen*, *eritahtiseen* tai *selektiiviseen*. Ensimmäisessä tapauksessa maahanmuuttajasukupolvet omaksuvat samaan aikaan uuden maan tavoille, eivätkä enää ole sidoksissa kulttuuritaustansa. Akateemisista tai yrittäjien lapsilla on yleensä paremmat näkymät kouluttautua ja menestyä työelämässä, kuin työväenluokkaisilla, joiden vanhemmat ovat maahan saapuessaan tyytyneet mekaanisempiin ”maahanmuuttajatöihin”. Eritahtisessa akkulturaatiossa lapset omaksuvat nopeammin uuden kielen ja maan tavat, jolloin heillä on paremmat mahdollisuudet menestyä työelämässä. Selektiivisessä akkulturaatiossa maahanmuuttajat pitävät vahvat siteet etniseen yhteisöön ja oppivat eri elämän osa-alueille kotoutumisen eri vaiheissa. (emt. 49-59.)

Sukupolvisuhteet vaikuttavat myös integraatioon. Maria Peltolan (2014) mukaan sukupolvien välisten suhteiden muodostuminen tapahtuu neuvotellen ja siihen vaikuttaa perheen sosiaalinen asema, kokemukset ja tottumukset lähtömaassa. Maahanmuuttajat sisäistävät yhteiskuntamalleja yleensä eritahtisesti kotoutumisprosessissa ja tämä on sidoksissa ikäpolveen. (emt. 186-187.) Esimerkiksi nuoret voivat osoittautua huomattavasti kriittisimmiksi uutta yhteiskuntaa kohtaan, sillä he ovat oppineet tunnistamaan eri tavalla ulossulkemisen, rasismien ja erottelun etnisyyden perusteella (emt. 159.)

Yhtä lailla maahanmuuttajilla pitäisi olla samanlainen itsemääräämisoikeus eli autonomia kuin valtaväestöllä. Perusautonomia tai toisin sanoen osallisuus vaatii sitä, että muualta muuttanut oppii toimimaan uudessa valitsemassaan ympäristössä. Näin maahanmuuttaja pystyy tekemään henkilökohtaisia valintoja uudessa yhteiskunnassa ja hänellä on valmiudet osallistua yhteiskunnan toimintaan. Kotouttamisen tavoitteena on perusitsemääräämisoikeuden lisäksi kriittinen

autonomia. Sen mukaan maahanmuuttajat oppivat uudesta kulttuurista ja pystyvät suhtautumaan kriittisesti niin oman kuin uuden kulttuurin sääntöihin ja kykenevät vaikuttamaan sääntöjen muuttamiseen tai hyväksymiseen halutessaan. (Aaltio 2013, 61-63.)

Kotoutuminen uuteen yhteiskuntaan tapahtuu maahanmuuttajan oman perheen tai etnisen yhteisön sisällä. Maahanmuuttaja sopeutuu uuden maan taloudelliseen, sosiaaliseen ja poliittiseen elämään, silti ylläpitäen ja kehittäen oman etnisen yhteisön yhteisöllisyyttä ja kulttuuria. Oman yhteisön tuki auttaa integroitumisprosessissa uuteen maahan (Ekholm 1994, 105). Onnistunut integraatio tarkoittaa useissa valtioissa sitä, että vähemmistöedustaja asettuu uuteen yhteiskuntaan säilyttäen oman kulttuurinsa ja uskontonsa. Näin ollen puhutaan kaksisuuntaisesta integraatiosta. (Berry 1997.)

Integraatio uuteen yhteiskuntaan ei ole yksiselitteistä, ja se on prosessina monitasoinen ja ristiriitainen. Kotoutumista voidaan tarkastella esimerkiksi arjen kansalaisuuden kautta (Vuori 2012, 235). Käsitteellä tarkoitetaan yksilöiden ja julkisen vallan suhteita, nimenomaan maahanmuuttajan oikeuksista ja velvollisuuksista, osallisuudesta ja mahdollisuuksista uudessa yhteiskunnassa. Kaikki nämä tekijät mahdollistavat sen, että kotoutuva ihminen löytää paikkansa ja kokee kuuluvansa valtaväestöön. Toisin kuten poliittisen kansalaisuuden, oleskeluluvan tai työpaikan saaminen, arjen kansalaisuus pureutuu yksilön ja julkisen vallan, kuten kunnan tai paikallishallinnon, väliseen vuorovaikutukseen. Arjen kansalaisuuden kautta pystyy tarkistelemaan ”yhteiskunnallisen kuulumisen ja osallisuuden kysymyksiä empiirisellä mikrotasolla, arjen lukemattomissa kohtauksissa”, jotka tekevät osallisuuden ja kuulumisen kokemuksen mahdolliseksi. (emt. 236.)

Integraatiossa on lopuksi kyse ideaalista enemmistö- ja vähemmistöryhmien suhteesta. Tämä on tulosta hallinnallisista tekniikoista, joilla maahanmuuttajia ”kehitetään” tietyn valtaväestön mukaiseksi. Raja julkisen ja yksityisen elämänpiirin välillä ei ole itsestäänselvyys. Monesti valtion ja viranomaisten toimet sekaantuvat henkilöiden yksityisyyden alueelle, etenkin jos kyseessä on pakolaistaustainen kotoutettava henkilö. (Pyykkönen 2007, 21.)

Integraatiodiskurssi voi kääntyä uusia tulokkaita vastaan, jolloin ”epäonnistunutta integraatiota” pidetään uhkana koko yhteiskunnalle, sillä maahanmuuttajiin liitetään oletuksia syrjäytyneinä ja uhkatekijöinä yhteiskunnan toimivuudelle. Tässä tapauksessa puhutaan yleensä *marginalisaatiosta*.

Tällöin yksilö ei tunne yhteenkuuluvuutta valtaväestön kanssa eikä oman etnisen ryhmänjäsentensä kanssa. (emt 38-42.) Esimerkiksi Malkin (1997, 63) mukaan erityisesti pakolaisilla nähdään olevan ”vioittuneet juuret”, jonka vuoksi heidät leimataan uhkaksi kansalaisyhteiskunnalle. Tästä esimerkkinä ovat erilaiset keskustelut ja uskomukset pakolaistaustaisten radikalisoitumisesta, terrorismista ja poliittisista rikoksista, jotka vaarantavat kansallista turvallisuutta.

On otettava huomioon myös, että kodinomaisia suhteita voi olla useampaan paikkaan samanaikaisesti. Kotoutuminen tiettyyn paikkaan voi olla hyvin nyansoitu prosessi. Ylirajalliset suhteet voivat olla hyvin läsnä arjessa ja entisen elämän muistot tärkeitä uudessa kotimaassa. *Heterolokalismi* eli monipaikkaisuuden teoria kyseenalaistaa maahanmuuttajien kotoutumisen, kuten myös maantieteellisten etäisyyksien, perinteistä merkitystä. (Dhalmann 2011, 33-34.) Ylirajalliset suhteet ilmentävät käytännössä monipaikkaisuutta. Esimerkiksi virtuaaliyhteisöjen avulla maahanmuuttajat pystyvät säilyttämään kulttuuriset erityispiirteensä ja vahvan etnisen yhteisön maantieteellisistä etäisyyksistä riippumatta.

Usean eri paikan välille sijoittuvat ylirajalliset eli *transnationaalit suhteet* yhdistävät maahanmuuttajien nykyisyyden menneeseen kotimaahan kulttuurisesti, ideologisesti ja emotionaalisesti. Suhteet ovat moraalisisella, taloudellisella, sosiaalisella ja emotionaalisella tasolla ylirajaisia. Esimerkiksi vanhan kotimaan kulttuuria ja suhteita voidaan ylläpitää elektronisesti ja raha virtaa diasporan mukana uuden ja edeltävän kotimaan välillä. Maahanmuuttajien identifiointuminen ja vuorovaikutussuhteet ylittävät usein maantieteellisten rajojen yli, jolloin puhutaan tietyn yhteisön *diasporasta*. Globaalissa maailmassa on vaikea enää lokeroita yksilön sopeutumista tai vuorovaikutussuhteita yhteen tiettyyn maantieteelliseen paikkaan. (Vertovec 2009, 25.)

Transnationaalit suhteet monimutkaistavat entisestään kotoutumisen teoriaa. Monipaikkaisuus ja maantieteellisiä rajoja ylittävät suhteet voivat myös ehkäistä uuteen yhteisöön sopeutumista, sillä sosiaaliset suhteet ja identiteetin muodostuminen ovat lopulta aina sidoksissa jonnekin muualle kuin missä varsinaisesti asuu. Jos fyysisellä paikalla on entistä vähemmän merkitystä kotoutumisen kannalta, päteekö tämä samalla maantieteellisesti syrjässä sijaitseviin paikkoihin? Seuraava kappale perehtyy maaseudun käsitteeseen ja siihen, miten globalisaatio on muuttanut sen määritelmää.

3.3 Maaseutu käsitteenä

Puhdas luonto, autius, kyläyhteisö ja pysähtyneisyys ovat maaseutuun liitettäviä mielikuvia: sitä pidetään yleensä idyllisenä, rauhallisena ja muuttumattomana paikkana (Shucksmith 2000, 6). Vaikka maaseudulla tarkoitetaan yleensä harvaan asutettua aluetta, yhden läänin sisään mahtuu eri tyyppisiä maaseutualueita. Kaupunki- ja syrjäseudun kriteerit vaihtelevat suuresti valtioiden välillä, minkä vuoksi jaottelua on välillä vaikeaa määritellä (Brenner 2013, 102). Esimerkiksi Suomi on yleensä ottaen harvaan asutettu maa, sillä vain pääkaupunkiseutu ylittää Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kaupungin ja maaseudun välisessä luokittelussa kaupunkimaisimpaan luokkaan (Eurostat 2015). Muihin Euroopan maihin verrattuna Suomea leimaa korkea maaseutumaisen alueiden osuus ja pitkät välimatkat asutusten välillä. Maaseutualueisiin lukeutuvat alueet kattavat 95 prosenttia Suomen pinta-alasta ja niillä asui vuonna 2012 noin kolmasosa, eli 1,66 miljoonaa, maan väestöstä (Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä 2014, 16-17).

Käytännössä suomalainen maaseutu tyypitellään Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa (2014) *maaseudun paikalliskeskukseen, kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun sekä harvaan asutettuun maaseutuun*. Maaseudun paikalliskeskukset ovat pienempiä taajamakeskuksia, pikkukaupunkeja ja isoja kirkonkyläjä, jotka jäävät suurempien kaupunkialueiden vaikutusalueen ulkopuolelle. Näillä on oma rooli ympäröivän taajaman keskuksena. Kaupungin läheisellä maaseudulla maatalousyrittäjillä on monipuoliset lähimarkkinat ja ovat kiinnittyneet tiiviiksi osaksi kaupunkiseudun toiminnallista aluetta. Ydinmaaseutu on viljelyyn tai muunlaiseen alkutuotantoon erikoistunut alue, johon kuuluu pienten taajamien verkosto. Harvaanasutulla maaseudulla on asutus taas hajanaista, ja se vastaa perinteistä kuvaa puhtaasta ympäristöstä, idyllisestä maaseutumaisemasta. (emt. 17-18.)

Suomen maaseutualueilla asuu noin 40 prosenttia väestöstä ja siellä sijaitsee noin 32 prosenttia työpaikoista (Saartenoja ym. 2009, 20). Muiden länsimaiden tavoin, myös suomalainen maaseutu on ollut jatkuvassa murroksessa 1960-luvulta lähtien. Teollistuminen ja ammattirakenteen nopea muutos aloittivat väestön siirtymisen kaupunkikeskittymiin. Maaseudun asutuksen oheneminen näkyy myös maatilojen vähenemisessä: vielä 1960-luvulla maatiloja oli yli 300 000, mutta näiden määrä oli pudonnut 65 000 tilaan vuonna 2008. (Aluestrategia 2020 -työryhmä 2010, 83.) Myös 1990-luvun lama vaikutti kuntien väliseen muuttoon, joka suuntautui etenkin kaupunkeihin.

Suomen maakuntien välinen muutto ja alueellinen kehitys ovat epätasaisia, sillä eri maakunnat houkuttelevat enemmän ihmisiä kuin toiset. Etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen maaseudulla on väestön määrä on laskenut. Näissä kunnissa kuolleiden määrä ylittää syntyvyyden, mikä näivettää aluetta ja sen kasvupotentiaalia hitaasti. Yleensä voimaikkaimmin ikääntyvät alueet sijoittuvat nimenomaan kaikista syrjäisemmille maaseutualueille. (Nivalainen 2010, 111.)

Mielikuvissa taas maaseutu edustaa tietynlaista nostalgiaa, maantieteellistä aluetta ja elämäntapaa, joka on selkeästi erotettavissa kaupungista ja teollisesta kehityksestä. Perinteinen maaseutukäsitys noudattaa ranskalaisen maantieteilijä Henri Lefebren (1970, 28) näkemystä yhteisöstä, joka ei pyri tuottavuuteen, vaan on traditionaalisesti rajoitettu ja orgaaninen elinmuoto. Kylät muodostuivat aikoinaan siihen kiinteään paikkaan, minne nomadiyhteisöt olivat pysähtyneet. Lefebren määritelmän mukaan tämä maaseutuyhteisö on pysynyt kiinteänä ja puhtaana elämänmuotona, sillä maaseudulla kuulutaan helpommin ja välittömämmin yhteisöön. Kaupungissa yksilöihin ja heidän arkeensa on taas vaikuttanut enemmän monetaarinen järjestelmä. Taloudellinen menestyminen, kaupan lait ja individualismi määrittelevät ratkaisevasti yksilön olemista suuremmissa keskuksissa. Maaseutuyhteisöllä on enemmän kollektiivista omaisuutta, esimerkiksi jokamiehen oikeudet ympäröivään luontoon. Maaseudulta on enemmän perheenomaisia yhteisöjä, joiden puolia pidetään. (Lefebvre 1970, 29.)

Kaupunki-maaseutusuhdetta kuvaillaan joskus edelleen 1800-luvulla vaikuttaneen saksalaisen sosiologin Ferdinand Tönniesin käsiteparin mukaan esimodernin yhteisön *Gemeinschaftin* ja modernin yhteiskunnan *Gesellschaftin*. Tässä klassisessa määritelmässä maaseutuympäristö on stabiili ja passiivinen alue (*Gemeinschaft*), joka tarvitsee ulkopuolista suojelua. Kaupunki taas edustaa sen vastakohtaa: alati muuttuvaa, yksilöllistä ja organisoitunutta yhteiskuntaa (*Gesellschaft*). (Bell & Osti 2010, 199.) Käsitepari pitäisi ymmärtää ideaalitulana, jonka voi havaita lähinnä erilaisissa suhteissa ja prosesseissa. *Gemeinschaftin* piirteisiin kuuluvat läheiset, yksityiset ja eksklusiiviset suhteet, jotka opitaan sosialisatioprosessin aikana, esimerkiksi kieli, tavat tai uskomukset. Näitä suhteita esiintyy erityisesti kyläyhteisön yhteishengessä. *Gesellschaft* on taas rationaalista ja julkista toimintaa, joka opitaan iän myötä, oli tämä sitten työ, taloudelliset suhteet tai tieteet. (Backa 2012, 26.)

Sosiaalisessa kontekstissa paikkaa pidetään yhtenä perustana luokan, vallan ja eriarvoisuuden muodostumiselle. Mark Shucksmithin (2012, 392) mukaan luokka-analyysi voidaan yhdistää nimenomaan alueelliseen kehikseen, sillä paikkojen välillä on selkeitä eroja ja eriarvoisuus näyttäytyy poissulkemisen muotona. Syrjäseuduilla ei ole samoja mahdollisuuksia kuin kaupungissa, esimerkiksi erityispalveluiden, työllistymisen tai koulutuksen suhteen. Samalla nykyinen teknologinen kehitys jakautuu maantieteellisesti eriarvoisesti, jolloin yleensä syrjäseudut jäävät selkeään marginaaliin, joita hallitaan kaupunkikeskuksista. Vanhenevan väestön ja aluetalouksien heikkenemisen takia syrjäseutuja rahoitetaan ja tuetaan kaupungeista. Tämä epätasainen taloudellinen jakautuminen aiheuttaa riippuvuussuhteen, jossa syrjäseudut elävät kaupunkien ehdoilla. (Emt. 384-385.)

Tutkimuksen kannalta onkin tärkeää hahmottaa, mitä maaseutu ympäristö tarkoittaa nykykontekstissa. Onko se edelleen rauhan tyysija vai paikka mistä pyritään eroon? Esimerkiksi osa tutkijoista korostaa maaseudun monimuotoisuutta ja hybridisyyttä, joka muuttuu muiden alueiden mukana. Kaupunki ja maaseutu muodostavat nykyään jatkumon, minkä vuoksi niiden välistä rajaa on vaikeaa hahmottaa. Tietoliikenne- ja viestintäyhteyksien kehitys sekä ihmisten ja tavaroiden lisääntynyt liikkuvuus on muuttanut kaupunki -ja maaseutualueiden välistä suhdetta Suomessakin. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2014, 19.) Teknologinen kehitys on mahdollistanut heterolokalismin, eli sen, että ihminen voi olla samaan aikaan monessa paikkaa. Ihminen voi pitää yhteyttä melkein mistä vain toiselle puolelle maailmaa, kunhan hänellä on pääsy tietoverkkoihin. Kommunikaatioteknologian ja nopeiden liikenneyhteyksien takia asuinalueen merkitys käy yksilön kannalta vähäpätöisemmäksi, kun päivittäinen toiminta on siirtynyt tietyltä kiinteältä alueelta huomattavasti hajanaisemmaksi. (Dhalmann 2011, 33.) Esimerkiksi mobiilipalveluiden, kuten Skypen tai Whatsappin, avulla voi pitää yhteyttä sekä ystäviin lähialueilla että sukulaisiin toisella mantereella.

Globaalia maaseutua on vaikeampi havainnoida kuin globaaleja kaupunkeja. Maaseutu on alueena huomattavasti hajaantuneempi ja sisältää erilaisia, yhteen kietoutuneita, mutta itsenäisiä maaseutuyhteisöjä. Syrjäseutuja ei voi kuvailla pelkästään passiivisina ja stabiileina paikkoina, sillä niihin vaikuttaa myös maan sisäiset muuttoliikkeet ja kaupungistuminen. Voidaankin puhua alueiden uusista hybrideistä muodoista ja suhteista, ja maaseutua voi tarkastella ”globaalina hypoteettisena tilana”. (Woods 2007, 492.) Doreen Massey (2003) mukaan paikkojen määritelmät

ovat suuressa murroksessa globalisoitumisen takia, ajan ja tilan tihentymisen seurauksena. (Massey 2003, 55-57.) Globalisaatio muuttaa maailmanlaajuisesti syrjäseutujen määritelmää, sillä kaupunkialueet eivät ole enää yhtä riippuvaisia lähialueiden tuotannosta (Kumpulainen 2012, 32). Aiemmin raaka-aineet ja elintarvikkeet tuotettiin oman maan sisällä, nykyään globaalit tuotannonverkot tuovat lähimarkettiin päivittäiset tuotteet toiselta puolelta maailmaa.

Globaalin maaseutu ympäristön hahmottamiseksi voi käyttää sen vastakohtaa, kaupunkiympäristöä. Kaupungistuminen on maailmanlaajuinen trendi ja kaupungeista on tullut tiedon, taidon ja palveluiden keskittymiä, joiden ulkopuolella on vaikeaa työllistyä tai joihin on hankala asettua puuttuvien terveys- ja sosiaalipalveluiden takia (Killick 2001). Sosiologi Saskia Sassenin (em. 1991) mukaan taloudellisesti ja globaalisti verkostoitunutta maailmaa hallitaan globaaleista kaupungeista, vallan keskuksista käsin. Myös Massey (2003, 77) puhuu vallan maantieteestä, jolla hän viittaa alueiden epätasaisen kehityksen eriarvoisuuksiin. Esimerkiksi kansallisvaltioiden välillä ja niiden sisällä on huomattavia eroja vapaassa liikkuvuudessa. Rajat ovat lopulta kansallisvaltioiden aikaansaama luomus ja hallinnan mekanismi, ja ne heijastavat historiallisia eroja ja eriarvoisuuksia eri maantieteellisten alueiden välillä. (emt. 73.)

Maantieteilijä Keith Halfacree (2007) tarjoaa uusia työkaluja ja näkökulmia muuttuneen syrjäseudun määrittelyyn. Hän ehdottaakin uutta mallia monimuotoisen ”radikaalin” maaseudun tunnistamiseksi. Maaseutu ei ole enää perinteisesti teollisen tuotannon leimaama ja kaupungeista riippuvainen alue, vaan moninainen *post-produktiivinen maaseutu*. Tämän uuden maaseudun Halfacree jakaa *superproduktiiviseen, kulutettavaan idylliseen, ei-maaseutumaiseen ja radikaaliin tilaan*. Näissä maaseutu ei näyttäyty enää perinteisesti pelkästään elintarvikkeiden tuotantopaikkana tai kulutustavarana, mutta se voi olla myös uusi vaihtoehtoinen asuin ympäristö kaupunkielämään kyllästyneelle. Tässä luokituksessa maaseutu on yhä sidoksissa kaupunkitilaan ja yleensä yhteiskunnalliseen kehitykseen. (Halfacree 2007, 130-132.)

Loppujen lopuksi maaseutua voidaan tutkia tarkkailemalla ihmisten arkisia toimia ja käytäntöjä ja tulkitsemalla mitä ne kertovat tietyn alueen kokemisesta. Se miten yksilö hahmottaa tiettyä aluetta, on verrattavissa representaatioihin, eli yleisesti jaettuihin mielikuviin ja symboleihin, jotka tekevät paikasta omanlaisen. Esimerkiksi maaseutu kuvaillaan yleensä idylliseksi ja muuttumattomaksi,

jossa elämänmuoto on hitaampaa ja jollakin tavoin helpompaa, yhteisöllisempää (Halfacree 2007, 126).

Mitä maaseutuyhteisö tarjoaa sitten pakolaistutkimuksen kannalta, onko heidän elämänsä helpompaa rauhallisessa ja luonnonläheisessä ympäristössä? Maaseutualueet ovat alttiita muutokselle, ja ne ovat täten mielenkiintoisia tutkimuskohteita kansainvälisen maahanmuuton, erityisesti pakolaisuuden, näkökulmasta. Kenties rauhallinen maaseutu ja sen yhteisö voivat edesauttaa pakolaistaustaisen ihmisen kiinnittymistä uuteen maahan. Tämä selviää haastattelemalla pakolaisia heidän kokemuksistaan maaseudulle kotoutumiseen suhteen ja heidän mahdollisuuksistaan asuinympäristönsä puitteissa. Seuraavassa kappaleessa taustoitan Punkalaitumen tapausta, eli käyn läpi tutkimuksen aineistoa ja tutkimusmenetelmiä.

4. AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Tapaus Punkalaidun

Punkalaitumen kunta on hyvä esimerkki maaseutumaisesta paikkakunnasta, jossa kansainvälistyminen on tunnistettu elinvoimaa ja toimeliaisuutta vahvistavana tekijänä. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus kasvoi Punkalaitumella 1990-luvun alussa, kun inkerinsuomalaisia palkattiin paikallisen maatalouslomittajapulan takia. Siitä lähtien kunta on painottanut kansainvälisyyttä, muun muassa sivistystoiminnassaan. Maahanmuuttajalasten läsnäolo on myös nähty pelastuksena koululle, joka olisi muuten mahdollisesti lakkautettu hupenevien kouluikäisten määrien takia. (Martin ym. 2013, 31-32.) Punkalaitumella asuvista noin kolme prosenttia on ulkomaan kansalaisia, mikä tekee siitä yhden vetovoimaisimmista maahanmuuttokunnista Pirkanmaalla. (Tilastokeskus 2017.)

Punkalaitumen turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmä aloitti toimintansa vuonna 1992, ja vuonna 2008 kuntaan avattiin Suomen Punaisen Ristin hallinnoima vastaanottokeskus (Martin ym. 2016, 20). Ensimmäiset kiintiöpakolaisperheet vastaanotettiin Punkalaitumelle Myanmarista vuonna 2008, jolloin heitä tuli 20 henkilöä. Myös aiempina vuosina vastaanottokeskuksen asukkaista on jäänyt muutamia perheitä asumaan kuntaan. (Laukkanen 2014.) Vastaanotettujen

kiintiöpakolaisten valintaan vaikuttaa muun muassa kunnan vapaat asunnot. Kuntaan vastaanotetaan mielellään pakolaiskiintiöstä perheitä, joissa on kouluikäisiä lapsia. Vuosien varrella Punkalaidun on tarjonnut kuntapaikkaa muun muassa Myanmarista, Somaliasta, Etiopiasta ja Syyriasta saapuneille kiintiöpakolaisille. Aineistonkeruun aikaan kunnassa asui noin kuusikymmentä pakolaistaustaista henkilöä. Suurin osa kiintiöpakolaisista on asettunut Punkalaitumelle pysyvästi. Hanketyöntekijän mukaan viimeisen kuuden vuoden aikana saapuneesta sadasta pakolaistaustaisesta henkilöstä vain parikymmentä on poistunut kunnasta muualle asumaan. (Haastatteluaineisto.)

Saapumisen alkuvaiheisiin kuuluu muun muassa maistraattiin rekisteröityminen, pankkitilin avaaminen ja Suomen vakuutusturvan piirin pääseminen sekä terveydenhoitajan tarkastuksen lisäksi hammaslääkärikäynti. Mikäli kiintiöpakolaisella on jo vamma tai sairaus, kunta voi hakea ELY-keskukselta korvausta ja kustannuksia korvataan enintään kymmeneltä vuodelta. Kiintiöpakolaisille on varattu maahantulon alkuvaiheelle tulkki, mikä helpottaa viranomaisasioissa sekä terveydenhuollon alkutarkastuksessa. Kiintiöpakolaisille vuokrataan kunnasta oma asunto, joka varustetaan välttämättömillä huonekaluilla. Heille myönnetään myös kodin hankintoihin rahallinen alkuavustus. Tämän lisäksi pakolaisena saapuneet saavat toimeentulotukea heti Suomeen saavuttuaan ja voivat hakea Kansaneläkelaitokselta (KELA) muuta tukea, muun muassa lapsilisää. (Laukkanen 2014.)

Aikuiset turvapaikanhakijat voivat opiskella joko Länsi-Suomen opistolla, Sastamalan seudun koulutuskuntayhtymässä tai Satakunnan koulutuskuntayhtymässä (Lounais-Pirkanmaan Kotouttamisohjelma 2013). Kunnan vapaa-ajan toimiin kuuluvat monipuoliset liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet, kuten uimala, hiihtokeskus, minigolf-rata, urheiluareena ja kirjasto. Suomen Punaisen Ristin, seurakunta ja Huittisen seudun kansalaisopisto järjestävät toimintaa, esimerkiksi suomen kielen opetusta ja lukuisia kursseja muun muassa taideaineissa, tietotekniikassa tai käsitöissä (emt. 20-22).

Punkalaitumella on toteutettu erilaisia kotoutumista edistäviä hankkeita, jotka edesauttavat maahanmuuttajien kotouttamista paikkakunnalle. Esimerkiksi Pirkanmaalla toiminut alueellisen maahanmuuton kehittämishanke *ALMA* pyrki madaltamaan maaseudun maahanmuuttajien kynnystä hakeutua ohjaukseen ja neuvontaan. Hanke tähtäsi erityisesti lisäämään

ulkomaalaistaustaisten tietoisuutta suomalaisesta julkisesta palvelujärjestelmästä. (Punkalaitumen kunnan verkkosivut 2017.) Vierasperäisen työvoiman saatavuutta edistettiin paikallisissa yrityksissä *Pro Labour* -hankkeella, joka toimi vuoteen 2010 asti. Paikallisia aktivoitiin ystävöimintään myös Suomen Punaisen Ristin hallinnoiman *Spirit* -hankkeen kautta ja järjestökentän toimijoita osallistettiin maahanmuuttotyöhön *Step by Step* -hankkeella. Punkalaidun oli sisäasiainministeriön valtakunnallinen maahanmuuttopilotti vuonna 2009. (Martin ym. 2013, 32.)

Kunnassa toimi vuosina 2011–2014 *Maahanmuuttajat kylille* -hanke, joka pyrki integroimaan vierasperäistä väestöä monipuolisesti ja käytännön toimin Punkalaitumelle. Hankkeeseen osallistui useampi kunnan taho, ja sen tavoitteena oli saada maahanmuuttajat työllistymään helposti ja nopeasti kuntaan. Myönteisten tulosten takia tätä jatkettiin *maahanmuuttajat maaseudun arjessa* -hankkeella, jota sovellettiin myös lähialueilla. Hankkeen tulos, niin sanottu *Punkalaitumen malli*, on kiinnostanut myös muualla Euroopassa, sillä se tarjoaa positiivisia kokemuksia pakolaisten maaseudulle asuttamiseen liittyviin haasteisiin. (Haastatteluaineisto, hanketyöntekijä.) Tämä tekee kunnasta erityisen mielenkiintoisen tutkimuskohteen. Näitä kiintiöpakolaisten integraatioon kohdistettuja toimenpiteitä käydään osittain läpi tutkimuksen analyysiosiossa.

Tutkimukseni sijoittuu vuosien 2016–2017 välille, ja kuvaan sen hetkistä tilannetta sekä kotouttamistoimia. Parivuotisen kirjoittamisprosessini aikana Punkalaitumella toimiva *Maahanmuuttajat kylille* -hankkeen rahoitus loppui. Tämä johti siihen, että kunta luopui kiintiöpakolaisten kotouttavasta työstä ja päätti sitä hoitaneen viranomaisen työsuhteen kesällä 2017. Kunnalla on edelleen valtion kanssa avoin sopimus kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta, mutta uusien kiintiöpakolaisten ottamisesta ollaan luopumassa. (Täydentävä haastatteluaineisto, hanketyöntekijä.)

4.2 Aineiston esittely

Aineiston olen kerännyt puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, jotka toteutin Punkalaitumella kesällä 2016 sekä alkuvuodesta 2017. Tutkimusaineisto koostuu viiden Punkalaitumelle kiintiöpakolaisena muuttaneen haastattelusta. Tutkimusta varten haastattelin myös Punkalaitumen kunnalla toimivaa hanketyöntekijää, joka oli vastuussa kiintiöpakolaisten kotouttamisesta.

Hanketyöntekijä haastattelua on käytetty myös tutkimuksen taustoittamisessa ja täydentävänä aineistona analyysiosuudessa.

Haastateltavat löysin keskeisen yhteyshenkilön avulla, eli lumipallo-otannalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Sovin ensimmäisen haastattelun kunnan työntekijän sekä yhden kiintiöpakolaistaustaisen henkilön kanssa elokuussa 2016. Hanketyöntekijä kautta sain kontaktin neljään muuhun henkilöön, joita haastattelin puoli vuotta myöhemmin tammikuussa 2017. Sopivat henkilöt oli melko helppo saada haastateltavaksi. Vain yksi henkilö perui haastattelun juuri ennen sovittua aikaa. Koin, että kunnan työntekijän kautta aukesi luottamus haastateltaviini. Pakolaisena saapuneet henkilöt ovat usein kohdanneet lähtömaassaan traumatisoivia kokemuksia, jotka saattavat heijastua vielä uudessa kotimaassa heidän mielenterveyteensä ja tätä kautta myös vuorovaikutussuhteisiin (Turtiainen 2012, 111). Esimerkiksi pakomatalla kiintiöpakolaiset ovat voineet kohdata korruptiota, joka vaikuttaa siihen, etteivät he luota viranomaisiin (Kokkonen 2010, 16). Luottamuksen puute Thaimaan leirin olosuhteissa viranomaisiin kävi ilmi myös omasta tutkimusaineistostani.

Kriteerinä haastateltaville oli se, että he olivat asuneet jo useamman vuoden Punkalaitumella ja hallitsivat hyvin suomen kielen. Tarkoituksena oli löytää henkilöitä, jotka eivät olleet enää kotouttavien ohjelmien piirissä ja olivat jo kotoutuneet, eli työllistyneet ja juurtuneet paikkakunnalle. Koin aluksi haasteelliseksi luontevan haastattelutilanteen saamisen, sillä vastaukset jäivät osittain melko niukoiksi. Pyrin lisäkysymyksillä saamaan kattavampaa vastausta joihinkin kysymyksiin. En myöskään halunnut painostaa vakavien tai ikävien muistojen kertomisessa, jotka eivät niinkään liittyneet Punkalaitumella asumiseen, vaan aiempaan elämään pakolaisena.

Haasteltavien lyhytsanaisuuteen saattoi vaikuttaa myös se, että olin tutkijana täysin vieras ja kyläyhteisön ulkopuolinen. Esimerkiksi yksi haastateltava kertoi, että häntä ujostutti aluksi nauhuriin puhuminen. Ensimmäinen haastattelu oli yhdessä viranomaisen kanssa, jonka vuoksi haastateltava ei välttämättä uskaltanut kritisoida asioita viranomaisen kuullen. Myös moni haastateltava oli ensimmäistä kertaa mukana tutkimuksessa, mikä saattoi aiheuttaa jännitystä. Osa kysymyksistä, kuten oman kulttuurin käsitteellistäminen, tuntui haastateltavien mukaansa ”oudoilta ja vaikeilta”. Toisaalta tutkimusryhmästä löytyi myös henkilöitä, jotka olisivat mielellään jatkaneet rupattelua varsin pitkään.

Haastattelut kestivät 20–80 minuuttia ja ne äänitettiin Punkalaitumen kunnan hanketyöntekijän toimistolla. Litteroin myöhemmin sanatarkasti haastattelut, josta muodostui noin 60-sivuinen tekstitiedosto (noin 18 000 sanaa). Haastattelut käytiin suomen kielellä, sillä kaikki haastateltavat pärjäsivät arjessaan ja työelämässä kielitaidoillaan. Haastateltavien iät vaihtelivat haastatteluhetkellä 20-vuotiaasta 45-vuotiaaseen. Suurin osa haastateltavista oli alle 25-vuotiaita, mikä teki tulevaisuudennäkymien kartoittamisen erityisen kiinnostavaksi. Molemmat sukupuolet olivat edustettuna haastateltavissa, tosin vain yksi haastateltavista oli mies. Haastatteleman kiintiöpakolaistaustaiset henkilöt olivat muuttaneet Punkalaitumelle vuosien 2008 ja 2009 välillä, eli he olivat asuneet seitsemästä kahdeksaan vuoteen kunnassa. He olivat kaikki alun perin Burmasta, nykyisestä Myanmarista. Osa haastateltavista oli saapunut Suomeen pakolaisleiriltä Thaimaasta.

Vapaamuotoisessa haastattelussa kysyttiin myös kunnan työntekijän mielipiteitä kiintiöpakolaisilta tiedusteltuihin kysymyksiin ja näitä täydennettiin lisäkysymyksillä, joissa pohdittiin muun muassa Punkalaitumen erityisjärjestelyitä maahanmuuttajien kotouttamistoimissa ja maaseudun mahdollisuuksia toimivana toimintaympäristönä kiintiöpakolaiselle. Viranomaisen haastattelu oli huomattavasti pidempi ja vapaamuotoisempi kuin muut haastattelut. Kiintiöpakolaistausten ja hanketyöntekijän lisäksi keskustelin aiheesta paikallisten kuntalaisten kanssa yöpyessäni Huittisilla, mutten äänittänyt tai käyttänyt tutkielmassa illan aikana saamaa tietoa. Sain paikallisilta lähinnä vahvistusta haastattelutilanteissa esille tulleisiin asioihin.

4.3 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Kotouttamistarinoiden kautta pyrin antamaan selityksiä sille, mikä on saanut kiintiöpakolaiset viihtymään ja asettumaan pienelle paikkakunnalle. Tämän lisäksi tutkimuksessa olin kiinnostunut siitä, olisivatko haastateltavat valmiita jäämään maaseudulle tulevaisuudessakin. Vastatakseni tutkimuskysymyksiini toteutin teemahaastatteluja. Päädyin haastattelumetodiin, sillä aihetta on vain vähän kartoitettu aiemmin ja halusin saada selvennyksiä asioihin vapaamuotoisen haastattelun avulla. Haastateltavat puhuvat yksilöinä omasta puolestaan ja kuvailevat henkilökohtaisia kokemuksiaan, joita pidetään todisteina heidän todellisuudestaan (Alasuutari 2011, 106). Kiintiöpakolaistaustaiset henkilöt ovat tutkielmassani oman elämänsä asiantuntijoita, ja pyrkimyksenä on kerätä tietoa heidän kokemustensa perusteella. Haastatteluista on valittu tärkeinä pidettyjä lainauksia seuraavaan analyysiosion kappaleeseen.

Laadullisen tutkimuksen menetelmin kuvaan Suomeen pakolaisina saapuneiden suhdetta paikkakuntaansa sekä heidän asemaansa paikallisessa yhteisössä. Tutkielma on tapaustutkimus, sillä siinä kartoitetaan erityisesti Punkalaitumen kuntaan muuttaneiden kiintiöpakolaisten kokemuksia. Haastatteluaineiston avulla on etsitään empiiristä tietoa yksilökokemusten perusteella siitä, miten yksilöt ovat yhteydessä ympäristöönsä. Laadullisena tutkimusmenetelmänä teemahaastattelussa korostuu haastateltavien elämysmaailma ja heidän yksilöllinen määritelmänsä tilanteesta (kts. Hirsjärvi & Hurme, 2000). Tutkimusmenetelmässä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa ja ne pohjautuvat yksilöiden tulkintoihin asioista. Puolistrukturoidulle teemahaastattelulle tyypillisesti haastattelurunko -ja kysymykset olivat vapaamuotoisia. Kysymykset olivat suureksi osaksi samoja kaikille haastateltaville, mutta niiden järjestys vaihteli keskustelun kulun mukaan. Teemahaastattelurunko jakautui eri pääteemoihin, joiden avulla haastattelut etenivät keskustellen. (Emt. 48.)

Lähetin kaikille haastateltaville etukäteen haastattelulomakkeen A-osion (liite 1), jossa kysyttiin taustatietoja siitä, mistä maasta haastateltava oli muuttanut Suomeen, Punkalaitumella eletystä ajasta, kielitaidosta, iästä, sukupuolesta, perhesuhteista, kotitaloudesta, koulutustasosta sekä työllistymisestä. A-osiolla pyrin säästämään aikaa itse haastattelutilanteessa ja vähentämään näin litteroitavan määrää. Sain yhteensä kuusi täytettyä haastattelulomakkeen A-osiota, joista käytin vain viittä tutkimukseen osallistuneen lomaketta, koska yksi haastateltavista perui tapaamisen. Kunnan hanketyöntekijä auttoi henkilöitä täyttämään etukäteen haastattelulomakkeen A-osion ja pari lomaketta täytettiin suoraan haastattelutilanteessa. B-osion haastattelukysymyksissä siirryttiin taustatiedoista henkilökohtaisempiin kysymyksiin, eli haastateltavien kokemuksiin ja näkemyksiin Punkalaitumella asumisesta. Vapaamuotoisessa haastattelutilanteessa kysymysrunko jakautui neljään eri pääteemaan: (1) *kotoutuminen ja viihtyminen Punkalaitumella*, (2) *sosiaalinen integraatio suomalaisessa yhteiskunnassa*, (3) *taloudellinen integraatio* sekä lopuksi (4) *tulevaisuudennäkymät maaseudulla*. Haastattelurungot löytyvät yhdistettynä liitteenä tutkielman lopussa (liite 1).

Haastateltavat vastasivat joihinkin kysymyksiin hyvinkin lyhytsanaisesti, jolloin pyrin tarkentamaan vastausta lisäkysymyksillä. Esimerkiksi kysyessä osallistuuko henkilö kylätapahtumiin, kysyin lisäksi, minkälaisia tapahtumia kunnassa on järjestetty ja kuka oli kannustanut osallistumaan.

Joidenkin kysymysten kohdalla pyysin informantteja myös vastaamaan yksinkertaiseen mittayksikköön (0–5) verraten. Esimerkiksi kysymyksessä 20. pyrin helpottamaan vastaajan vastausta: *Kuinka monikulttuurisena kuntana pidät Punkalaidunta asteikosta 0–5? (0 ei yhtään – 5 hyvin monikulttuurinen)*. Usein yksinkertaisen vastauksen yhteydessä pyysin perusteluita haastateltavan vastaukselle.

Analyysivaiheessa tyypittelin litteroidun haastatteluaineiston suurempiin ryhmiin. Aineiston analyysille tyypillisesti tulkitsin ja selvensin aineistoa pelkistämällä ja poistamalla asiaan kuulumattomia seikkoja. Hyödynnän myös yksittäisiä lainauksia, jotka selittävät parhaiten tutkittavien maailmaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 137.) Lopuksi ryhmittelin näitä eri teemoja omien tulkintojen perusteella sisällönanalyysillä, eli pyrin kuvaamaan aineiston sisältöä sanallisesti ja jaottelemaan sen selkeään kuvaukseen tutkittavasta ilmiöstä. Koin aineistolähtöisen sisällönanalyysin sopivaksi aineiston pienen koon takia. Viidessä vapaamuotoisessa haastattelussa toistuivat monet teemat ja aineistoa oli helppo lähteä pelkistämään eri ryhmiksi, joita pystyi vertailemaan aiempaan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106-109.) Sisällönanalyysillä luon kokonaiskuvaa, jota pystyy vertaamaan aiempaan teoriaan ja ymmärtämään tutkimustulokset osana laajempaa ilmiötä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 150). Näin olen pyrkinyt yhdistämään uutta maaseutusaspektia aiempaan tutkimukseen ja teoriaan, muun muassa kiintiöpakolaisten kotoutumista ja maaseudun maahanmuuttajia koskien.

En ole käynyt pikkutarkasti läpi haastatteluaineiston sisäisiä merkitys- tai näkemysvariaatioita keskusteluanalyttisellä litteroinnilla, enkä perehtynyt sen enempää diskursseihin tai muihin haastattelussa ilmaantuneisiin sanattomiin ilmaisuihin (kts. Hirsjärvi & Hurme 2000, 141). Haastattelut tehtiin suomeksi, ja jossain tapauksissa haastateltavien kielitaito asetti omat haasteet tutkimukselle. Osa käsitteistä, kuten ”oma kulttuuri” tai ”kotoutuminen”, olivat hankalia ja aiheuttivat haasteita haastattelutilanteessa ja muutama haastateltava piti niitä ”outoina” kysymyksiä. Haastattelun lainaukset on pidetty mahdollisimman autenttisina, mistä on seurannut se, että lauserakenteet ja kielioppi olivat litteroidussa tekstissä melko virheellisiä. Olen pyrkinyt tulkitsemaan ja kirjoittamaan auki erittäin tarkasti mitä henkilö tarkoittaa lainauksessa. Kirjoitusvaiheessa katkoin muutamia lauseita ja poistin täytesanoja selkeyttäakseni tekstiä.

Olen kiinnittänyt erityistä huomiota tutkimusetiikkaan, sillä aiheeni käsittelee pakolaisia. Tutkijan on osattava suhtautua reflektiivisesti tutkimuskohteeseensa ja pyrittävä siihen, ettei lokeroisi pakolaistaustaisista ihmisistä uhrien asemaan. Pyrin tiedostamaan etukäteisolettamukseni pakolaisinformanteista jo varhaisessa vaiheessa, jotta se ei vaikuttaisi tutkimukseen. (kts. Kokkonen 2010, 32.) Erityisesti median luomat mielikuvat pakolaiskriisistä vuonna 2015, kuten kuvat turvapaikkaa etsivistä venepakolaisista ja hukkuneista lapsista rannalla vaikuttivat aluksi omiin mielikuviini pakolaisista. Pyrin kehittämään kysymyksiä, jotka eivät leimanneet haastateltavia uhreiksi tai heikompiosaisiksi, vaan pyrin kuvaamaan heidän kokemusmaailmaansa maaseutuyhteisön jäsenenä. Välttääkseni etnosentristä ajattelutapaa, pyysin haastateltavia myös itse määrittelemään mitä he pitivät kulttuurinaan.

Koska haastattelututkimuksessa kysyin välillä hyvinkin henkilökohtaisia ja arkaluontoisia kysymyksiä, pyrin olemaan paljastamatta haastateltavien identiteettiä antamalla liian yksityiskohtaista tietoa heidän taustoistaan. Pienellä paikkakunnalla henkilöt voidaan helposti tunnistaa pelkästään ammattinimikkeen tai iän takia, jonka vuoksi keksin haastateltaville peitenimet. Kunnan työntekijän nimeä en ole myöskään paljastanut tutkimuksessa. Lähetin myös tutkimukseen osallistuneille tutkielman luettavaksi ennen sen julkaisua ja olen ottanut huomioon muutosehdotukset.

5. KIINTIÖPAKOLAISIA KOSKEVAT KÄYTÄNNÖT SUOMESSA

5.1. Pakolaisuuden lyhyt historia

Suomen historiaa tarkasteltaessa voi tosin huomata, ettei maa ole niin homogeeninen kuin yleensä esitetään. Suomeen on muutettu muun muassa muualta Euroopasta ja maahanmuuttajilla on ollut tärkeä asema maan historiassa. Maasta löytyvät kieli- kulttuuri- ja vähemmistöt ovat saapuneet naapurimaista, esimerkiksi romanit asettuivat Suomeen Ruotsista noin 500 vuotta sitten ja tataarit ja juutalaiset Venäjältä 1800-luvulla. Ulkomaalaiset kehittivät kaupankäyntiä ja nykyisin taloudellisesti merkittävät yritykset, kuten Fazer, Sinebrychoff tai Finlayson olivat aikoinaan maahanmuuttajien perustamia. (Korkiasaari 2017.)

Suomi on muihin Pohjoismaihin verrattuna suhteellisen nuori maahanmuuttomaa, sillä maahanmuutto lisääntyi verrattuna maastamuuttoon 1990-luvulle tultaessa. Suomeen muuttavien määrän nousuun vaikutti Neuvostoliiton romahdus sekä Somalian ja entisen Jugoslavian hajoamissodat. (Valtion kotouttamisohjelma 2016, 7.) Maassa asuvien ulkomaalaisten määrä kolminkertaistui vuosina 1989–1991, noin 19 000 henkeen. Myös maahanmuuttajien oikeuksiin alettiin kiinnittää enemmän huomiota Suomen liittyessä Euroopan neuvostoon vuonna 1989 ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen vuonna 1990. (Lepola 2000, 17-23.)

Maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet sitten 1990-luvun, ja nykyään maahan muutetaan useimmiten perhesiteiden, opiskelun tai työn takia (Valtion kotouttamisohjelma 2016, 8). Maahanmuuttajat eivät aina ole vieraskielisiä tai muun maan kansalaisia, mutta myös suomalaiset paluumuuttajat ovat yleinen muuttajaryhmä. Etenkin Euroopan sisäinen muuttoliike lisääntyi Suomen liittyessä Euroopan talousalueeseen (1994) ja Euroopan unioniin (1995), joka antoi jäsenvaltioiden kansalaisille vapauden liikkua ja työskennellä toisessa jäsenvaltiossa. Suomesta tosin muutetaan enemmän muualle Eurooppaan kuin mitä Suomeen muutetaan muista EU-maista. (Tilastokeskus 2017.) Siirtolaismäärien suurenemiseen vaikutti 1990-luvulla myös se, että Suomeen muuttavat inkerinsuomalaiset lueteltiin paluumuuttajiksi ja pakolaisten vastaanottaminen lisäsi maahanmuuttajien määrää (Heikkilä 2012, 109). Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä on edelleen kasvanut viime vuosina. Vuonna 2016 Suomen ulkomaalaistaustaisten määrä oli noin kuusi prosenttia ja heitä asui Suomessa yhteensä 365 000. (Tilastokeskus 2017.)

Ensimmäiset kiintiöpakolaiset saapuivat Suomeen Chilestä vuonna 1973 ja Vietnamista vuonna 1979. Valtio sääti ensimmäinen pakolaiskiintiön vuonna 1988. (Saukkonen 2013, 87.) Vuonna 1990 Suomeen saapui 1 441 nälkää ja sotaa pakenevaa somalialaispakolaista. Samalla turvapaikanhakijoiden määrä nousi äkisti 2 743:een hakemukseen. (Lepola 2000, 17.) Kiintiöpakolaisten määrä oli vielä viime vuosisadan loppuun asti varsin vähäinen. Vuosina 1973-2010 Suomeen otettiin vastaan noin 37 500 pakolaisena maahan saapunutta henkilöä, joista 20 000 tuli pelkästään 2000-luvulla (Rasinkangas 2013, 133).

Suurta huomiota saivat tiedotusvälineissä ja julkisessa keskustelussa ne 32 476 turvapaikkaa hakevaa henkilöä vuonna 2015, jotka olivat suureksi osaksi irakilaisia ja syyrialaisia. Tilannetta kuvailtiin jopa Euroopan pakolaiskriisiksi (YLE 17.1.2016). Kiintiöpakolaisten ja

turvapaikanhakijoiden osuus Suomeen muuttajista on ollut noin 10 prosenttia väestöstä ennen vuotta 2015 (Valtion kotouttamisohjelma 2016, 9-12). Suomen vuosittainen pakolaiskiintiö on ollut vuodesta 2001 lähtien 750 hyväksytyssä hakemuksessa, mutta vuosina 2014 ja 2015 kiintiö nostettiin 1050 hakemukseen Syyrian sodan sekä Lähi-Idän kärjistyneen humanitaarisen kriisin takia. Kiintiön kautta vastaanotetut pakolaiset ovat olleet 2010-luvulla syyrialaisien lisäksi muun muassa afganistanilaisia, irakilaisia, myanmarilaisia, kongolaisia, srilankalaisia tai somalialaisia. (Maahanmuuttovirasto, verkkoaineisto 2017.)

Valitut 2016	Valittujen kiintiöpakolaisten kansalaisuus
748	Syyria
1	Irak

Taulukko 2: Suomeen valitut kiintiöpakolaiset vuonna 2016 (Maahanmuuttovirasto).

Valitut 2015	Valittujen kiintiöpakolaisten kansalaisuus
840	Syyria
151	Kongon demokraattinen tasavalta
139	Afganistan
101 + 5	Eri kansalaisuuksia + kansalaisuudettomia

Taulukko 3: Suomeen valitut kiintiöpakolaiset vuonna 2015 (Maahanmuuttovirasto).

Maahanmuuton uutuutta kuvastaa sanan *maahanmuuttaja* jäsentymätön ja vaihteleva merkitys, johon sisältyy erilaisia ihmisryhmiä ja identiteetti-normatiiveja: Suomeen muuttaneissa on henkilöitä, jotka ovat sattumalta tai vapaaehtoisesti saapuneita, mutta myös pakon edessä muuttaneita (Huttunen 2002, 346.) Maahanmuuttajaksi ymmärrän sekä vapaaehtoisesti että pakotetuista syistä muuttavan henkilö. Maahanmuuttaja saattaa sisältää terminä negatiivisia konnotaatioita, ja sen tilalle on ehdotettu rinnakkaiskäsitteitä, kuten *uussuomalainen* (Ahtiainen 2011). Tutkielmani tutkimuskohteena ovat erityisesti pakotetusti muuttaneet kiintiöpakolaiset.

Pakolaisiksi määritellään Suomessa kiintiön kautta valitut, myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet tai perheen yhdistämisen kautta saapuneet henkilöt. Pakolaisstatuksen saa YK:n kansainvälisen pakolaisjärjestön UNHCR:n päätöksellä. Suomessa maahanmuuttovirasto tekee ensisijaisen valinnan haastattelujen perusteella, jossa kartoitetaan muun muassa henkilön

kansainvälisen suojelun ja uudelleensijoituksen tarve sekä Suomeen kotoutumisen mahdollisuudet. Myöhemmin sisäministeriö yhdessä ulkoministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa päättävät kiintiöpakolaisen kansalaisuuksista. Maahanmuutto virasto sopii yhdessä ELY-keskusten kanssa pakolaisten alueellisesta kohdentamisesta Suomessa. (Maahanmuuttovirasto, verkkoaineisto 2018).

Kiintiöpakolaiset tulevat Suomeen suoraan pakolaisleireiltä. Ennen Suomeen saapumista UNCHR ja Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) vastaavat matkajärjestelyistä ja perehdytyksestä uuteen maahan. Suomeen saapuessaan pakolaiskiintiön kautta valitut henkilöt saavat heti oleskeluluvan ja pakolaisaseman. He eroavat muista pakolaisista siinä, ettei heillä ole vielä minkäänlaisia siteitä uuteen kotimaahan, eivätkä he voi vaikuttaa asuinpaikkaansa. Esimerkiksi turvapaikanhakijat löytävät yleensä itsenäisesti tien uuteen maahan ja anovat suojelua vasta sinne saapuessaan. Kaikki turvapaikanhakijat eivät tosin ole pakolaisia. He eroavat kiintiöpakoalasta myös siinä, ettei heillä yleensä ole vielä oleskelulupaa ja joutuvat kohdemaassa odottamaan viranomaisten päätöstä aluksi vastaanottokeskuksessa tai yksityismajoituksessa. Ilman huoltajaa saapuneet alle 18-vuotiaat turvapaikanhakijat sijoitetaan ryhmäkoteihin. Myönteisen pakolaisstatuksen voi saada myös perheenyhdistämisen kautta, jolloin lähisukulainen asuu jo tulevassa kotimaassa. (kotouttaminen.fi-verkkoaineisto 2018.)

Kunnille kiintiöpakolaisten vastaanottaminen on vapaaehtoista ja ne sopivat Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) kanssa pakolaisten kotouttamistoimista ja kustannusten korvaamisesta. Kuntien luottamuselimet, kunnanhallitus ja -valtuusto päättävät yhdessä kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta. (Valtonen 1999, 118.) Kunnat vastaavat käytännön toimista vastaanottaessa pakolaisia, jotka ovat oikeutettuja samoihin peruspalveluihin kuin muukin kantaväestö. Kiintiöpakolaisena saapuvat henkilöt pääsevät heti terveydenhuollon piiriin ja koulutukseen. Mikäli heillä on lapsia, nämä pääsevät erikoistuneeseen perusopetukseen valmistavaan koulutukseen. Kunta saa laskennallista korvausta jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä rekisteröintipäivästä alkaen neljä ensimmäistä vuotta. (Haastatteluaineisto.)

Kunnat eivät tosin aina suostu vastaanottoon, jonka vuoksi kuntapaikkoja ei ole ollut tarpeeksi tarjolla kiintiöpakolaisille. Vuoden 2015 turvapaikanhakijamäärien nousu aloitti Suomessa turvapaikkapolitiikan uudelleentarkastelut ja sen seurauksena maahanmuuttopolitiikka on

kiristynyt. Esimerkiksi humanitaarinen suojelu poistettiin ulkomaalaislaista keväällä 2016. Muun muassa perheenyhdistämistä on vaikeutettu ja monien maiden turvallisuustilanteiden linjauksia on päivitetty. (EMN 2016, 7.) Esimerkiksi Afganistanin, Irakin ja Somalian turvapaikanhakijoita on palautettu kotimaahansa sen epävakaasta tilanteesta huolimatta. Viranomaisten toimet ovat aiheuttaneet paljon vastareaktiota kansalaisjärjestöissä ja kansalaistasolla. (YLE 2.2.2018.)

Hallituksella on suunnitteilla uusi laki kotouttamisen edistämiseksi, joka tulee mahdollisesti voimaan vuonna 2019. Uudistettu laki siirtäisi enemmän vastuuta maakunnille ja tuottaisi kotouttamista edistävät palvelut markkinaehtoisesti. Luonnos perustuu hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistuksiin, jossa julkista hallintoa pyritään karsia valtiolta ja kehittää maan alueita. Kunnallisten palveluiden pitäisi kumminkin olla sovitettuja yhteen, niin että jokainen kunta pystyy huolehtimaan maahanmuuttajien työllistymis-, liikunta-, kulttuuri- ja muista vapaa-ajan palveluista ja asuntopolitiikasta. (TEM 2017.)

5.2 Kotouttaminen suomalaisessa kontekstissa

Maahanmuuttajan kotoutuminen on verrannollinen hänen mahdollisuuksiin toimia ja olla yhdenvertainen jäsen muiden kanssa uudessa yhteiskunnassa. Yhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi pääseminen vaati erilaisten ”porttien” läpäisemistä, joihin liittyy sekä juridisia oikeuksia että symbolisia merkityksiä. (Saukkonen 2013, 81.) Maahanmuuttopolitiikkaa kutsutaan maahantulon ensimmäiseksi portiksi, johon kuuluu rajavalvonnan, viisumi- ja oleskelulupakäytäntöihin perustuva valtion kontrolli. Toisella portilla maahanmuuttajalla ei ole vielä täysin samoja oikeuksia kuin kantaväestöllä, kuten oikeutta äänestää paikallisissa vaaleissa. Tässä vaiheessa valtio pyrkii maahanmuuttajapolitiikalla vaikuttaa yksilöön kotouttamispolitiikan avulla, kuten maahanmuuttajan työllistämiseen tai kouluttamiseen. Maahanmuuton kolmannella portilla maahanmuuttaja on periaatteessa oikeutettu kansalaisuuteen ja samoihin poliittisiin oikeuksiin kuin muukin väestö. Monimuotoisuuspolitiikalla tavoitellaan sitä, että kaikki yhteiskunnan jäsenet olisivat taustasta riippumatta yhdenvertaisia. (Kerkkänen 2010, 5-6.)

Suomen kotouttamispoliittinen linjaus nojaa *multikulturalistiseen* politiikkaan, eli sen tavoitteena on kaksisuuntainen kotouttaminen. Maahanmuuttajaväestöllä pitäisi olla yhdenvertaiset sivistykselliset, taloudelliset tai sosiaaliset oikeudet kuin kantasuomalaisilla. Samalla kantaväestön

pitäisi oppia maahanmuuttajien tuomasta monimuotoisuudesta. (Saukkonen 2013, 91-93.)
Ideaalitapauksessa onnistunut integraatio mahdollistaa sen, että maahanmuuttaja pystyy elämään tasapainoisesti kahden kulttuurin välillä (Valtonen 1999, 4). Vastuu maahanmuuttajien kotouttamista on jaettu useamman viranomaisen kesken hallinnon työnjaon helpottamiseksi eri tasoilla. Nämä hallinnon alat ovat sitoutuneet yhdenvertaisuuteen, syrjimättömyyteen, rasismien ehkäisyyn ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen (TEM 2012, 11).

Suomi luokiteltiin vuonna 2010 vahvan *multikulturalismin* maihin yhdessä Kanadan, Australian ja Ruotsin kanssa. *Multiculturalism Policy Indexin* (MCP-indikaattori) mukaan Suomi oli vuonna 1980 vielä nollan lukemista, mutta nousi MCP-indikaattorin vahvaan pistemäärään (6) vuonna 2010. Tämä tekee Suomesta yhden myönteisimmistä vähemmistöihin ja heidän kulttuuriin oikeuksiin suhtautuvista maista Euroopassa. Suomen monikulttuurisuutta lisäävät erilaiset vähemmistöyhteisöt, kuten saamelaiset, ortodoksit ja ruotsinkielinen väestö. Lainsäädäntöön ankkuroituu vahvasti vähemmistöjen kielen ja identiteetin tukeminen. (Saukkonen 2013b, 116-125.)

Suomessa kiintiöpakolaisten vastaanoton lisääntyminen toi esille tarpeen erilliselle pakolaisasiain neuvottelukunnalle, joka perustettiin vuonna 1992. Tämä nimettiin *Etnisten suhteiden neuvottelukunnaksi* (ETNO) vuonna 1998. Samoihin aikoihin säädettiin ensimmäinen *Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta* (§493/1999), jossa sovittiin *kotouttamisohjelmasta* ja maahanmuuttajille suunnatuista normaalipalveluista. Valtion kotouttamisohjelman yleiset linjaukset suunnitellaan aina neljäksi vuodeksi kerrallaan. (Saukkonen 2013, 91-93.) Nämä edistävät maahanmuuttajien taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään osallistumista.

Vuonna 2011 uudistettu *laki kotouttamisen edistämisestä* (§1386/2010) määräsi valtioneuvoston laatimaan raamit valtakunnalliselle kotouttamistoiminnalle kaikille maahanmuuttajille kokonaisuudessaan riippumatta maahantulon syystä. Uudistuksen myötä myös avioliiton kautta muuttavat ovat olleet oikeutettuja kotoutumista tukeviin toimiin. Kotouttamislain siihen lisättiin vaatimus maahanmuuttajan henkilökohtaisesta *kotouttamissuunnitelmasta*. (TEM 2012, 14.) Kotouttamissuunnitelman laatii yleensä työvoimaviranomaiset tai sosiaaliviranomaiset, jotka käyvät läpi suunnitelman läpi keskustellen. Maahanmuuttaja voi oleskelun luonteesta riippumatta saada viranomaisilta apua työllistymiseen. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, mitä

koulutuksia uussuomalainen tarvitsee. Näitä ovat esimerkiksi kielikurssit tai muunlaiset koulutukset, jotka edistävät esimerkiksi maahanmuuttajan työllistymistä. (Saukkonen 2013b, 89-90.) Sosiaalityöntekijöillä on erityisen tärkeä rooli pakolaisten sopeuttamisessa uuteen yhteiskuntaan, erityisesti silloin kun saapuvalla henkilöllä ei ole muita verkostoja uudessa maassa (Turtiainen 2012, 38).

Myös kansalaisjärjestöillä ja maahanmuuttajajärjestöillä on suuri rooli kotoutumisprosessissa ja edistävät osallistumista uuteen yhteiskuntaan (vrt. Pyykkönen 2007). Ruohonjuuritason järjestöillä on suuri rooli maahanmuuttajien verkostoimisessa kantaväestön kanssa ja ne täydentävät viranomaisten tarjoamia palveluita. Esimerkiksi seurakunnat, Suomen Punaisen Ristin paikalliset toimijat ja muut kansalaisjärjestöt osallistuvat kotouttamistoimiin ja vapaaehtoisten koordinointiin. Vaikka nämä järjestöt toimivat usein pienillä resursseilla, ne ovat merkittäviä vertaistukitoiminnan ja kulttuurisensitiivisten palvelujen tuottajia. (TEM 2012, 30.) Toisaalta maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä järjestöjä on kritisoitu siitä, että suurin osa niistä on sitoutunut vain maahanmuuttajatyöhön ja ovat siten erillään muusta yhteiskunnasta. Pasi Saukkosen (2013b) mukaan suomalaisuus kuvataan usein suppeasti niin, ettei kulttuurisille poikkeamille ole sijaa tai maahanmuuttajat rajataan ”symbolisen kansakunnan ulkopuolelle”. (Saukkonen 2013b, 139-143.)

Maahanmuuttajan asema ja menestyminen eivät myöskään aina ole hänen omaan aktiivisuudestaan riippuvaisia, sillä niihin vaikuttavat yhteiskunnan rakenteet, esimerkiksi paikallisten syrjintä työ- ja asuntomarkkinoilla (Kerkkänen 2010). Esimerkiksi MCP-indikaattoria ja sen pisteytysasteikkoa on kritisoitu (kts. Saukkonen 2013b). Suomen maahanmuuttopolitiikkaa on kuvailtu *näennäismultikulturalismiksi*, sillä monet poliittiset tavoitteet ja linjaukset jäävät vain sananhelinäksi, eivätkä konkretisoidu päätöksiksi tai julkisiksi palveluiksi. (Saukkonen 2013b, 139-145.) Myös kotouttamiseen suunnatut tuet ja resurssit ovat osoittautuneet monessa suhteessa riittämättömiksi, ja ovat näin lähinnä vain ”symbolista huomion osoittamista”. (Emt. 92.)

Vaikka kotoutumisen pitäisi olla kaksisuuntaista, niin vähemmistöuskonnot ja -perinteet jäävät vastaanottavan maan lainsäädännön varjoon, etenkin jos nämä eivät kohtaa. Kulttuurinen vaihto jää yleensä yksipuoliseksi, sillä maahanmuuttajan nähdään vain tarvitsevan sopeutumista uuteen yhteiskuntaan. Heikki Kerkkäsen (2010, 15) mukaan kotoutumispuhunta on ”aktiivisen osallistamisen moraalipuhuntaa”, jonka taustalla on itsestään huolehtimisen etiikka.

Kotoutumisvaikeuksien tai syrjäytymisen nähdään kumpuavan maahantulijan kulttuurisista piirteistä, vaikka ihminen olisikin asunut Suomessa koko ikänsä. Kulttuuri ja uskonto nähdään toimintaa organisoivina tekijöinä, ja niillä esimerkiksi valtioneuvoston kotouttamisselonteossa selitetään työttömyyttä ja rikollisuutta. Valtio hallitsee erilaisuutta näin ”etnisyyksien, talouden, sukupuolen, uskontojen ja kansallisuuksien kautta”. (Emt. 16.)

Kuntatasolla kiintiöpakolaisiin suhtaudutaan hyvin myötämielisesti, ja heidän integraatiota maaseudulle suositellaan myös valtion maahanmuuttopoliittisissa asiakirjoissa. Onnistuneesta kotouttamisesta ovat hyviä esimerkkejä kotimaassa Kyyjärven ja Närpiön kunnat. Ottaen huomioon Suomen näennäismultikulturalismiin, kiintiöpakolaisten kotouttamista maaseudulle voidaan pitää sinällään mielenkiintoisena onnistumisena. Vaikka osa pakolaisena saapuneista on kieli- ja lukutaidottomia, heidät nähdään potentiaalina paikallisen elinvoiman säilyttämiseksi. Seuraavassa kappaleessa siirryn tarkastelemaan Suomen maaseutukontekstia ja kiintiöpakolaisten hajautettua asuttamispolitiikkaa.

5.3 Kiintiöpakolaisten sijoittaminen maaseudulle

Työikäisen väestön virtaaminen suurempiin keskuksiin on saanut maaseutualueet taloudellisesti haavoittuvaisiksi. Ilman nuoria ja toimintakykyisiä asukkaita kunnat eivät pysty kilpailukykyisenä. (Pikkarainen & Heikkilä 2008, 31.) Alueellisen kehityksen ja rakenteiden ylläpitäminen kannalta on tärkeää houkutella uusia, nuoria ja eri koulutustaustaisia kuntalaisia. Maaseudun tulevaisuus on täten sanottu olevan maahanmuuttajien käsissä (emt. 32-33). Ulkomaalaistaustaista väestöä asuu ympäri maata ja viimeisten vuosien heidän osuutensa on kasvanut myös haja-asutusalueilla: jokaisesta Suomen kunnasta löytyy vähintään yksi maahanmuuttaja. (Emt. 14.) Silti suurimmat kasvukeskukset ja näiden läheiset maaseutumaiset kunnat, houkuttelevat valtaosaa Suomeen muuttaneista maahanmuuttajista. Asuinpaikkaan vaikuttaa niin työ-, opiskelu- ja harrastusmahdollisuudet, perhesyyt, sosiaaliset verkostot ja monipuoliset palvelut. (Sjöblom-Immala 2011, 17-18.)

Maahanmuuttopolitiikassa on pyritty siihen, etteivät tietyn etnisen ryhmän jäsenet keskittyisi liikaa tietylle alueelle. *Segrekaatiolla* selitetään huono-osaisuuden keskittymistä tiettyyn paikkaan, erityisesti suurten kaupunkien lähiöihin. Keskittymien nähdään johtavan kehnoihin asuinoloihin,

rikollisuuteen ja periytyvään köyhyyteen. Heikoimmassa asemassa olevat maahanmuuttajat joutuvat kantaväestöä useammin tyytymään halvimpaan ja epäedullisimpaan asuntokantaan, joka sijoittuu yleensä kaupungin laitamille. (Dahlmann 2011, 10-12.) Segrekaatiota pyritään ehkäisemään muun muassa pakolaisten hajasijoittamisella ympäri Suomea (Rasinkangas 2013, 136). Turvapaikanhakijat ja pakolaiset sijoittuvat sen mukaan, mihin kuntaan he saapuvat tai mihin heidät on hyväksytty sijoitettaviksi. Osa pakolaisista sijoitetaan myös pienille maaseutumaisille kunnille.

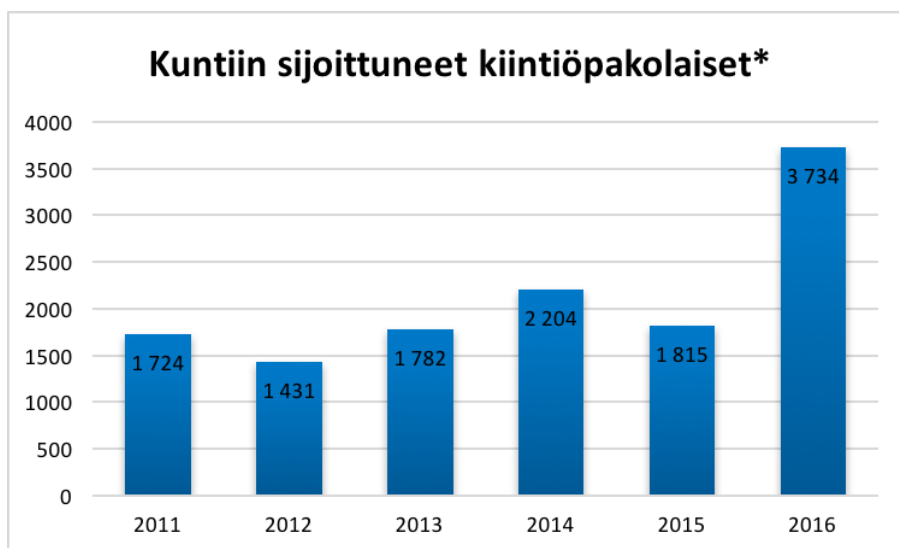
Pakolaisten hajautetulla asuttamispolitiikalla tarkoitetaan toimia, joilla pyritään hajauttamaan kiintiöpakolaisia eri puolille maata, etenkin pienempiin kuntiin. Pakolaisten hajautettu vastaanottojärjestelmä juontaa juurensa 1960-luvun suomalaiseen hyvinvointijärjestelmään, jossa jokaiselle kansalaiselle pyritään järjestämään samat hyvinvointipalvelut paikkakunnasta riippumatta. Samalla vastaanottojärjestelmän on sanottu olevan vanhan maatalousvaltaisen yhteiskunnan uutta aluepoliittista agenda, joka tavoitteena on tasata kuntien välisiä taloudellisia eroja. (Ahlgren-Leinvuo 2005, 61.) Esimerkiksi moni kunta on ottanut pakolaisista koituvien kustannusten korvauksen vastaan, vaikka nämä ovat toisaalta tukeneet maahanmuuttajia muuttoa kaupunkeihin (emt. 89).

Hajasijoittamiseen on vaikuttanut Suomen sisäinen aluekehitys. Etenkin pääkaupunkiseutu ja sen läheiset kasvukeskukset sekä muut suuremmat kaupungit ovat olleet viime vuosikymmeninä muuttovoittoisia. Tämä on johtanut siihen, että kaupunkien asuntomarkkinat ovat ruuhkautuneet suuren kysynnän takia. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kunnallisiin vuokra-asuntoihin oli helmikuussa 2016 lähes 24 000 hakijaa jonossa. Kansallisella tasolla on huoli asunnottomuuden riskistä siinä tapauksessa, jossa työttömät oleskeluluvan saaneet keskittyvät samalle paikkakunnalle. (Valtion kotouttamisohjelma 2016, 33.) Hajasijoittamisen on sanottu (Ahlgren-Leinvuo 2005) aiheuttavan noidankehän, sillä syrjäisemmille kunnille sijoitetut pakolaiset muuttavat pois jo muutaman vuoden päästä suurempiin kaupunkeihin. Kaupungeissa on taas vaikeaa varautua pakolaisten vastaanottamiseen puuttuvan asuntokannan takia, jonka vuoksi uudet pakolaiset sijoitetaan maaseudulle.

Valtion ja kuntien välinen sopimusperusteinen järjestelmä otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1988 Pakolaisasian neuvottelukunnan esityksen pohjalta. Siinä mallinnettiin Ruotsiin pakolaisten hajasijoittamispolitiikka, joka oli otettu kolme vuotta aiemmin käyttöön naapurimaassa.

Sopimuksessa jaetaan vastuu kiintiöpakolaisten vastaanotossa, jossa kunta sitoutuu järjestämään käytännön sopeuttamistoimet ja valtio korvaa vastaanotosta koituneet kustannukset. (Ahlgren-Leinvuo 2005, 49-52.)

Korvauksen summa on 1980-luvulta lähtien muuttunut melko paljon, ja nykyään se on 2 300 euroa yli 7-vuotiaasta pakolaistaustaisesta henkilöstä sekä 6 845 euroa alle 7-vuotiaasta lapsesta vuosittain neljän vuoden aikana. Korvaus kattaa muun muassa perustoimeentulon, opastuksen ja neuvonnan ja muita kotoutumista tukevia toimia. Kunta voi hakea myös erillisiä korvauksia erityispalveluina, esimerkiksi tulkkipalveluina. (EMN 2016, 23.) Sopimusperusteisen vastaanottojärjestelmän erityiskorvaukset ovat houkutin, jolla saadaan kunnat sitoutumaan pakolaisten kotouttamiseen (Ahlgren-Leinvuo 2005, 53). Pakolaisten asuttamisen tavoitteena on selkeästi ollut hajasijoittaminen eri kuntiin Suomen sisällä (Rasinkangas 2013, 135) ja tätä aiotaan lisätä entisestään viimeisimmän valtion kotouttamisohjelman (2016) mukaan.

Taulukko 4 Kuntiin sijoittuneet kiintiöpakolaiset (Tilastokeskus 2017)

* (sis. kiintiöpakolaiset, myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, perheenyhdistämishjelman kautta vastaanotetut ja vastaanottokeskuksista itsenäisesti kuntiin muuttaneet)

Noin 70–80 kuntaa eri puolella Suomea ovat sopineet valtion kanssa pakolaisten vastaanotosta ja vuosittaisia sopimuspaikkoja on ollut noin 1000–1300 (TEM 2016, 32). Vuonna 2013 vastaanottavista kunnista yli puolessa oli ollut alle 50 pakolaistaustaista henkilöä ja vain kuudessa kunnassa pakolaisten määrä on ylittänyt 1 000 henkilöä. (Rasinkangas 2013, 135.) Kunnilta

edellytetään, että ne pystyvät tarjoamaan asunnon ja koulutuspaikan pakolaisena saapuneelle (TEM 2016, 34).

Käytännön kotouttamistyön organisointi riippuu kunnasta ja sen koosta. Suuremmissa kaupungeissa sosiaalityön erikoisyksikkö on vastuussa kotouttamistoimista. Pienemmillä paikkakunnilla, jonne yleensä otetaan vähemmän pakolaisia, sosiaalityöntekijä tai ohjaaja tekee maahanmuuttojärjestelyt muiden sosiaalipalveluiden ohella (Hansen & Holm 2016, 169.) Esimerkiksi korvaukset eivät aina riitä kuntakohtaisesti, sillä asuntojen ja alkuvaiheen toimenpiteiden kustannukset vaihtelevat suuresti paikkakuntien välillä. Maaseudulla asuminen on yleensä edullisempaa kuin kaupungissa, mutta palveluiden tarjoaminen voi olla osoittautua kalliiksi syrjäseudulla puuttuvien palveluiden takia. Esimerkiksi myanmarilaisille kiintiöpakolaisille on ollut vaikeaa löytää opettajaa tai tulkkia läheltä. (Haastatteluaineisto.)

Valtio korvaa sijoitettujen pakolaisten vastaanotosta kertyviä kustannuksia kunnille neljän vuoden aikana ja muiden kansainvälistä suojelua saavien (turvapaikanhakijoiden) kustannuksia kolmen vuoden aikana (EMN 2016, 23). Kunnat huolehtivat pakolaisina saapuneiden henkilöiden kotouttamisen käytännötoimista, kuten koulutuksesta, terveydenhuollosta ja yhdistystoiminnasta. Jokainen kunta suunnittelee, miten eri palvelut toteutetaan ja miten kotouttaminen sovitetaan yhteen eri viranomaisten kesken. (Rasinkangas 2013, 134.)

Kuntaan vastaanotetulla kiintiöpakolaisella on oikeus samoihin terveys- ja peruspalveluihin kuin muillakin kuntalaisilla. Näiden lisäksi pakolaisten vastaanottoon tarvitaan erikoispalveluita, kuten ohjausta asumiseen ja koulutukseen sekä tulkkipalveluita. (Kujala 2015, 15.) Maahanmuuttajille tarjotaan myös oman äidinkielen opetusta sekä uskonnonopetusta osassa Suomen kunnista, mutta ne eivät ole tähän velvoitettuja. Kunnilla on kuitenkin mahdollisuus hakea maahanmuuttajien kielten opetukseen valtion erityisavustusta. Kielen ja uskonnon opettaminen on koettu tärkeäksi, sillä se vahvistaa etnisen vähemmistön jäsenen kulttuurista identiteettiä. (Saukkonen 2013b, 130-131.)

Kunnat saavat tiivistelmän kuntaan sijoitettavan henkilötiedoista, jossa käy ilmi perhe koko ja perheen ikäjakauma, kotimaassa saadun koulutuksen kesto, terveydentila, työkokemus sekä henkilön mahdollinen toive jatkokoulutuksessa ja poikkeustapauksissa mainintoja traagisista

elämäkokemuksista. Periaatteena on, että sijoitettavan henkilön lähisukulaiset pystytään sijoittamaan lähikuntiin. (Hansen & Holm 2016, 168.) Viranomaisten saama tieto henkilöistä voi joskus olla puutteellista, ja joidenkin yksityiskohtien kohdalla saattaa olla paljon epäselvyyksiä (Haastatteluaineisto). Taustatietojen perusteella kiintiöpakolaiselle järjestetään ensivaiheen asunto kunnasta valtion tukitoimien avulla. Kunta tarjoaa pakolaisina saapuville henkilöille vuokra-asunnon yleensä kunnan kerrostaloasunnoista sekä takaa kodin perusvarusteet. Kunta valmistautuu myös mahdollisiin erityisjärjestelyihin, kuten koulutus-, terveydenhuolto- ja työllistymispalveluihin. Kuntakohtaisia eroja saattaa ilmetä muun muassa tukipalveluiden sisällöissä ja asuntojen koossa tai varustelutasossa, eikä valtio seuraa tai määrittele miten pakolaisten vastaanotto tulee järjestää. (Rasinkangas 2013, 134.)

Hajasijoitukseen pyrkivän asuttamispolitiikan on sanottu olevan ristiriidassa monikulttuurisia arvoja vaalivan integraatiopolitiikan kanssa, sillä pienten pakolaisryhmien hajasijoittaminen ei tarjoa sopivia olosuhteita kaksisuuntaisen integraatiopolitiikan toteuttamiseksi (Ahlgren-Leinvuo 2005, 92). Etnisen vähemmistön ryhmä joutuu toimimaan lähinnä valtakulttuurin ja paikallisten sääntöjen mukaan. Pakolaisstatuksen omaavat henkilöt ovat riippuvaisia viranomaisten valinnoista ja päätöksistä. Hajasijoitusta on kritisoitu siitä, että se vähentää pakolaisten päätäntävaltaa oman asuinpaikkansa suhteen. Esimerkiksi pakolaiset ja turvapaikanhakijat eivät voi valita itse kuntaa, minne heidät sijoitetaan myönteisen turvapaikkapäätöksen tapauksessa (Rasinkangas 2013, 128-134).

Aiempi tutkimus osoittaa, että Suomeen vastaanotetut kiintiöpakolaiset siirtyvät pian ensisijoituksestaan kaupunkiin, ennen kuin valtion myöntämä avustus kunnalle on ohi (Ahlgren-Leinvuo 2005, 83). Pienemmille paikkakunnille sijoitetut henkilöt pyrkivät muuttamaan kantaväestön sisäisen muuttoliikkeen mukana suuriin kasvukeskuksiin tai niiden läheisiin kuntiin, missä asuu heidän oman etnisen yhteisön jäseniä. Yleisinä syinä alkusijoituskunnista poismuutolle oli paremmat koulutus -ja työllistymismahdollisuudet ja sukulaisten läheisyys, mutta myös paremmat kulkuyhteydet muualle Eurooppaan ja leudompi ilmasto houkuttelevat kaupunkiin (emt. 85-86). Toisaalta kaupungeissa pakolaistaustaisia kohtaa usein huono asema asunto- ja työmarkkinoilla. Koska pakolaisten asema markkinoilla on yleensä heikompi kuin muiden maahanmuuttajien tai kantaväestön, heidän alueellinen sijoittuminen kaupungissa keskittyy tiettyyn kaupunginosaan. (Sjöblom-Immala 2012.)

Pakolaistaustaisten muutto ensimmäisen neljän maassa asutun vuoden aikana on ongelmallista etenkin jos kunnat saavat edelleen valtion korvausta pakolaisten vastaanotosta. Rajoittaako hajautettu asuttamispolitiikka pakolaisten valinnanvapautta ja hidastaako se kotoutumisen käynnistymistä? Vai onko maaseutu paikka, joka tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia sekä kantaväestölle että maahanmuuttajille? Näihin kysymyksiin pyrin vastaamaan tutkimusaineistoni perusteella. Seuraavassa kappaleessa käyn läpi tutkimustuloksia, jonka jälkeen heijastelen näitä suomalaisen kotouttamispolitiikan tavoitteisiin.

6. TUTKIMUSTULOKSET: MAASEUTU KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Seuraavassa osuudessa käyn läpi tutkimustuloksia, eli Punkalaitumen kunnassa tehtyjä haastatteluja koskien maaseutua toimintaympäristönä kiintiöpakolaisena saapuneelle. Puolistrukturoidun haastattelun teemat on tyypitelty aiheittain kolmeen osioon. Ensimmäinen osio katsastaa haastateltavien menneisyyteen ja kartoittaa sitä, mikä on tehnyt Punkalaitumesta erityisen paikan integroitua. Samalla käyn läpi miten kotouttamistoimia on järjestetty kiintiöpakolaisten saavuttua paikkakunnalle. Toisessa alaluvussa tarkastelen haastateltavien nykytilaa maaseutumaisessa toimintaympäristössä ja sitä, miten heidän arkensa on järjestynyt kunnassa. Olen pyrkinyt kiinnittämään huomiota kyläyhteisön merkitykseen, työllistymiseen ja yleiseen vuorovaikutukseen kantaväestön kanssa. Kolmas osio avaa keskustelun kohti tulevaa ja avartaa kiintiöpakolaisten tulevaisuudennäkymiä Punkalaitumella.

6.1 Mikä tekee juuri maaseudusta erityisen paikan kotoutua?

Aineiston perusteella kiintiöpakolaiset viihtyvät hyvin Punkalaitumella ja he ovat olleet tyytyväisiä kotouttamispalveluiden järjestelyihin. Kunnan hanketyöntekijän rooli on ollut tärkeä heti alusta lähtien. Hän tulee lentokentälle vastaan ja tuo uudet asukkaat suoraan asunnolle, joka on kalustettu ja varustettu siten, että perhe saa helposti otteen arjesta uudessa maassa. Työntekijä kertoo, että hän käyttää usein paikallisia verkostoja asunnon varusteluun. Esimerkiksi asunnon huonekalut – kuten sänky, keittiövarusteet tai liinavaatteet – on usein saatu paikallisilta asukkailta lahjoituksena tai ostettu kirpputoreilta. Viranomaisen avustaa jatkossa myös työnhaussa ja muun viranomaistyön

kanssa. Kynnys ottaa yhteyttä hanketyöntekijään on hyvin matala Punkalaitumella, ja haastateltavien mukaan häneen voi olla yhteydessä vuorokauden ympäri.

Mutta hän aina auttaa, oli sitten Somalia, Syyria. Kaikki maahanmuuttajia hän auttaa. Tosi mukava. (Pirjo)

No tärkeä on, että suomen kieli opitaan. Se on tärkeää. Sen jälkeen tarvii myös työntekijän, joka auttaa alkuun, kun se on kaikista vaikeinta. Mutta alkuun tarvitaan työntekijä ja semmonen. (Anna-Liisa)

Pienestä paikkakunnasta tekee erityisen ja kotoisan juuri sen rauhallisuus ja luonnonläheisyys. Kotoisuus merkitsee haastateltavien mukaan kotia ja turvaa. Uuden maan luonnon tarjoamat mahdollisuudet, kuten marjastus ja sienestys, ovat tärkeitä arkisia seikkoja haastateltaville. He viihtyvät etenkin kesällä metsässä ja osaavat syksyllä hyvin hyödyntää luonnon antimia.

Haastateltavat ovat kauttaaltaan tyytyväisiä maaseutumaiseen kotikuntaansa ja tuntevat itsensä maalaisiksi. Kaupunkia ja maaseutua verratessa nousee esiin, että suurempien kaupunkien haittapuolina ovat muun muassa väenpaljous, liikenne, kiire tai ahtaus. Jopa suojatien ylittäminen kaupungissa voi tuntua ahdistavalta. Suurin osa haastateltavista pitää kaupungissa vierailemisesta, sillä siellä asuu sukulaisia. He eivät voisi asua siellä, sillä ovat jo tottuneet maaseudun rauhaan.

Joo pidän luonnosta ja maaseudusta... Ja mä pidän viljelyksestä ja sieni- ja marja-ajasta... No maaseutu on parempi koska se on rauhallinen ja ei ole paljon ihmisiä. Ja kun kaupungilla on, niin, tuntuu ahdas ja paljon ihmisiä. (Anna-Liisa)

No koska minä jännittää, minä olen maalainen. Olin Burmassakin maalainen, samanlainen kuin metsässä. Paljon ihmisiä ja paljon liikettä, minä en uskalla kävelemään. Tai suojatie, paljon ihmisiä, minä jännitän, minä menen karkuun, kouluun. Sitten minä odotan, auto menee, minä odotan. Ei uskalla paljoa, koska ei osaa. Olen maalainen. (Pirjo)

No siellä (kaupungissa) on paljon liikennettä. Ja jos ei osaa mennä, niin se voi olla, et eksyy. Mä tykkään ku rauhallinen, ja semmonen. Ei samanlainen, kun kaupunki. En tykkää asua kaupungissa... Tää on mulle kiva paikka. (Oona)

Kysellessä kaupungin ja maaseudun eroista kotouttamistyössä, sopeutuminen riippuu henkilön taustoista ja vaatimustasosta. Henkilön tullessa saman tyyppisistä maaseutumaisista olosuhteista, voi Punkalaitumen kokoinen paikka osoittautua helpommaksi paikaksi sopeutua, sillä apua on mutkattomammin ja nopeammin tarjolla. Työntekijän mukaan kaikki hänen asiakkaansa ovat

erilaisia. Kulttuurisella taustalla ja henkilökohtaisilla mieltymyksillä on merkitystä sopeutumisessa maaseutu ympäristöön.

Aineistoissa nousee esiin, että haastateltavat ovat myös ennen Suomeen saapumistaan asuneet maaseudulla. Maalaisuus ja kokemukset pakolaisleiriolosuhteista ovat perustava tekijä maaseudulle juurtumiselle uudessa maassa. Heidän perheensä on ollut kotoisin maaseudulta aiemmassa kotimaassa ja maaseutu ympäristöön on helpompi juurtua, sillä se on rauhallisempi ja tutumpi paikka kuin kaupunki. Uusilla asukkailla on aikaa totutella rauhassa uuteen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Maaseudulla on myös rauhallisempi asua perheen kanssa, kun lapset voivat liikkua itseksensä ja kaikki palvelut löytyvät läheltä.

Täällä on rauhallisempi, ja jos ei tiedä mitään vielä, niin se on kivempi. Jos menee heti asuu kaupunkiin, niin ei tiedä mitään. Se voi olla vähän hankalaa. (Oona)

Täällä on vähän tällaista rauhallista. Liikennevaloja ei oo melkein yhtään ja sitten ne lapset saa liikuttua ja leikittyä rauhassa. Ja sitten, mun vanhempien on parempi asua täällä, kun ei tarvii käydä missään kaupunkikaupassa. Ja täällä on lähellä kauppa. Ja tällaisia pieni kylä, ettei tarvii minnekään kaukana lähteä. (Eero)

Punkalaitumen kunta antaa jokaiselle kiintiöpakolaisperheelle oman viljelypalstan, ja puutarhatyöt ovat monelle haastateltavalle mieluisa harrastus. Tämän lisäksi paikkakunnalla voi harrastaa eri soitinlajeja musiikkikoulussa ja myös monenlaista urheilumahdollisuuksia on tarjolla. Etenkin kesällä riittää tekemistä, mutta talvella on yleensä hiljaisempaa.

Joo kyllä kesällä tulee harrastettua, ja käydään sienestämässä. Ja sitten on mustikka- ja puolukka-aika, käydään poimimissa niitä. Ja kyllä ollaan oltu metsässä aika usein kesällä ja syksyllä. -- No kun tultiin tänne asumaan, niin kiva asua täällä, mutta sitten kuten huomaat niin tää on pieni paikka, että. Nyt vähän kyllästynyt. (Eero)

Punkalaitumelle on ollut helppoa kotiutua, sillä koulutukseen pääsi nopeasti. Esimerkiksi koulussa pääsee heti valmistavalle luokalle. Haastateltavien mukaan suomen kielen oppiminen pian saapumisen jälkeen on erityisen tärkeää integraation kannalta. Maaseutu on ympäristönä hyvä paikka kotoutua, sillä siellä on pakko opetella suomen kieltä. Ilman kielitaitoa ei pärjää pienessä yhteisössä tai työnhaussa, sillä pakolaistaustainen ei pysty kommunikoimaan paikallisten kanssa. Tätä nykyä haastateltavat osaavat oman äidinkieltensä lisäksi hyvin puhua suomea.

-- Suomen kielen kurssi, oli englantilainen ja sitten somalialainen, afrikkalainen ja kaikki on mukavia ihmisiä. Kun kieli opiskelee vähän aikaa, niin näkee paljon ihmisiä. Näkee ulkomaalainen ihmisiä ja on mukavia ja puhuu. Toiset puhuu suomenkieli vähän. Minä en osaa, minun kieli ei osaa. Ja minun pitää puhua suomeksi vähän. (Pirjo).

Työnhaku on yleensä ollut vaivatonta, kunhan pakolaistaustainen hakija hallitsee suomen kielen alkeet. Kaikki haastateltavat ovat olleet hyvin työllistettyjä maaseudulla. Neljä viidestä haastateltavasta oli valmistunut lähihoitajaksi ja he olivat hyvin työllistyneet paikkakunnalle tai sen läheisyyteen, tosin määräaikaisilla työsopimuksilla. Vain yksi haastateltavista oli työtön haastatteluhetkellä. Työnantajat ovat myös ottaneet maahanmuuttajia töihin tutustuttuaan heihin, vaikkei hakijoilla olekaan ollut täydellistä suomen kielen taitoa. Työllistäjien ja työnhakijoiden kohtaaminen vaatii kumminkin totuttelua. Työnantajille pitää antaa pienemmällä kunnalla aikaa tutustua eri taustaisiin ihmisiin ja erilaisiin työkuultuureihin.

Kunnan työntekijän mukaan hänen toimistostaan on tullut vaihtoehtoinen ”työvoimatoimisto”, ja hän toimii välikätenä työnantajien ja maahanmuuttajien välillä. Haastateltavat olivat saaneet työnhaussa apua kunnan työntekijältä tai suoraan ammattikoulusta.

Mulla on sellainen tilanne, ettei ole saman verran asiakkaita kuin mitä työpaikkoja, aina kevään tullen. He ovat kaikki työllistyneet. Eli mun toimistosta on tullut työvoimatoimisto, koska nää ihmiset täällä, työnantajat ja tilalliset, ei koe saavansa työvoimatoimistosta palvelua. Ei ne saa ihmisiä kiinni, ja kaikki kestää hirveen kauan. Eli ne luottaa siihen, että mä annan heille oikean henkilön. (Hanketyöntekijä)

Punkalaitumella kiintiöpakolaisten työllistyminen on onnistunut helpolla, sillä erilaisia töitä on aina tarjolla. Esimerkiksi kunnan läheisyydessä toimiva muoviämpäreitä valmistava yritys ja arkkutehdas ovat työllistäneet kiintiöpakolaisina muuttaneita henkilöitä. Kielitaidottomina muuttaneet pakolaistaustaiset henkilöt ovat olleet avuksi myös kausityöntekijöinä, kuten peltotöissä ja marjojenpoimijoina. Kunnan työntekijän mukaan työnkuva on sellaista, joka ei yleensä ”kelpaa tavalliselle suomalaiselle” tai ”muille” maahanmuuttajille.

Et se on musta maaseudulla helpompaa ja vaik on tämmöinen pieni paikkakunta, niin täällä on töitä tarjolla, ja täällä on sellaisia töitä jotka ei tavalliselle suomalaiselle edes mee, ja nää menee niihinkin jos sais edes sitä työtä --

Että kyllä mä sanoisin, että maaseutu on parempi paikka kotoutumiseen kuin kaupunki. Toki ne halua shoppailee, mutta kyllä ne täältäkin pääsee shoppailemaan. Et toki ne, jotka on kaupungissa tottunut olemaan, niin eihän ne voi kuvitella olevansa maaseudulla. (Hanketyöntekijä)

Hanketyöntekijän mukaan hänen asiakkaansa ovat hyvin pidettyjä ja ahkeria työntekijöitä. Hän on kuullut lähestulkoon vain myönteistä palautetta työnantajilta. Haastatteluissa nousee esiin, että haastateltavilla on erittäin positiivinen asenne työntekoa ja työyhteisöä kohtaan. Heidän mukaansa tärkeintä on pysyä ahkerana pienellä paikkakunnalla, sillä työnantajia tai -paikkoja ei ole paljoa. Oona on lähihoitajana unelma-ammattissaan ja uskoo vahvasti alalla pärjäämisessä:

Täällä on pieni paikka ja paljon työntekijää. Pitäis olla ahkera. Jos ahkera niin löytyy helposti -- Mä tykkään kaikenlaisesta, tykkään kaikki työtä, en välitä. (Oona)

Ja sit meillä on ihmiset täällä hyvin vastaanottaneet, sillai ettei oo mitään. Sit heidän osaltaan tuolla omalla ihanalla asenteella tekee vaikutuksen ja siitä kun he on niin ahkeria. Nää myanmarilaiset viedään ihan väkisin töihin -- Heillä on asenne sellainen niinku, heillä luonnekin on sellainen, kiitollinen ja semmoinen. Mä en oo koskaan kuullut heidän valittavan mistään tai ikinä heitä vihaisena. Ihan uskomattomia ihmisiä. (Hanketyöntekijä)

Kunnan pienuudessa on puolensa, mutta kielteisiäkin asioita nousee esiin. Paikkakunnalla toimintaa haittaavia tekijöitä mainitaan epäkäytännölliset liikenneyhteydet. Liikkuminen tuottaa aluksi vaikeuksia, sillä julkinen liikenne toimii vain harvakseltaan. Haastateltavien on työllistytävä ja ansaittava alkupääoman ajokorttia ja autoa varten, joka helpottaa liikkumista töihin ja asioiden hoitamista lähikunnissa. Esimerkiksi perinneruokien valmistamista varten haastateltavat joutuvat lähtemään kauemmaksi ostoksille, sillä kaikkia juhlaruokiin tarvittavia ainesosia tai mausteita ei löydy omasta kunnasta. Työntekijän mukaan Punkalaitumelta lähdetään yleensä isommalla porukalla auton kanssa ostoksille suurempiin kaupunkeihin kuten Tampereelle tai Turkuun. Vaatteita tilataan internetistä ja niitä käydään ostamassa esimerkiksi Vantaalta. Ostosmatkat yleensä yhdistetään sukulaistapaamisiin.

Juuri pitkien etäisyyksien takia kotouttamiseen liittyviä palveluita on ollut välillä vaikeaa saada järjestettyä kuntaan. Esimerkiksi suomen kielen koulutusta ei ole aina voitu järjestää kunnassa, sillä asiakkaita ei ole riittänyt minimimäärän (neljä henkilöä) täyttämiseksi. Kotoutujien koulumatkat ovat joskus myös olleet todella pitkiä ja heidän on pitänyt matkustaa huonoilla kulkuyhteyksillä lähimpään kaupunkiin.

Ja meillä on nyt edellisiä myanmarilaisia, on vielä sellaisia, joita on kolme vuotta sitten tullut suomen kielen tarpeessa, ja sitä (suomen kielen ryhmäopetusta) ei oo tullut, kun ei oo ollut rahaa tai riittävän isoa ryhmäkokoja, ja pitäis matkustaa Tampereelle. Ja mikä on sit hullua yksinhoitaja äidin kohdalla, kun lähtee viittä vaille kuusi bussilla, ja puolikuus bussilla oot takas. Ja koska sitä suomenkieltä ei oo tullut, niin sit mä

laitoin heidät työkokeiluun, eli sit he oppii työtä tekemällä sitä puhumaan, muttei puhumaan tai kirjoittamaan, että kyllä tässä on haasteita. (Hanketyöntekijä)

Toinen ongelma liittyy laskuihin ja muuhun ”viranomaisempaan paperityöhön”. Pakolaistaustaisilla henkilöillä on alussa vain muukalaispassi, jonka vuoksi heidän henkilöllisyyttään ei voi todentaa eivätkä he saa verkkopankkitunnuksia. Tämän vuoksi työntekijä joutuu avustamaan pankkiasioinneissa tai virallisten asiakirjojen täytössä, sillä hänen asiakkaansa eivät pysty itsenäisesti täyttämään lomakkeita. Toisaalta ryhmässä on usein henkilö, joka puhuu paremmin kuin muut suomea. Yleensä perheen lapsi joutuu tulkin asemaan, ja ryhmän jäsenistä on toisilleen ”apu ja tuki” esimerkiksi juuri virallisten asiakirjojen, kuten veroilmoituksen laatimiseen tai Kansaneläkelaitoksen (KELA) tukianomuksiin.

Ja näillä, joilla on tuo muukalaispassi, siellä lukee heidänkin kohdallaan, ettei ole voinut todentaa henkilöllisyydestodistusta. Elikkä he eivät saa nettipankkitunnuksia. Eli he eivät saa mitään netin kautta, täytettyä lomakkeita. Plus sitten on se, ettei ole tietokonetta edes käyttänyt. Ja sitten on se, ettei ole vielä edes sellaista. Mutta nykyään KELA lähettää paperin, että sun pitää mennä tekemään tällaista, asumistuen vuosittainen tarkastus, ja mee nettipankkiin tarkastamaan sitä. Ja siellä ei oo mitään lomakkeita kirjekuudessa. Siellä sanotaan et sun pitää mennä nettiin. Ja sitten kun on henkilö, joka ei pysty kirjoittamaan tai lukea edes omalla kielellä, niin miten ne menee tekemään sen?

-- Et täällä, kun on sellainen ihminen jolla ei ole nettipankkitunnuksia, niin hän vie paperilaskun suoraan pankkiin, onkse seitsemän euroa peräti per lasku, eli se on aika kallista sitten kun niitä tehdään niin. (Hanketyöntekijä)

Toisaalta nämä byrokratiaan liittyvät ongelmat eivät vaivaa pelkästään maaseudun kiintiöpakolaisia. Kuten aiemmin mainittiin, työntekijä on aina helposti tavoitettavissa pienellä paikkakunnalla ongelmien ratkaisemiseksi. Kaupungissa saattaa joutua odottamaan apua ja pakolaistaustaisen henkilö joutuu olemaan itsenäisempi, mikäli ei tunne ketään uudessa maassa.

Kaupungeissa on se, että se riippuu tietenkin ihmisestä, että onko se pakolainen vai se voi sopeutua maaseutuun, voiko sopeutua, mikä vaatimustaso, mutta sitten kaupungeissa on se että tarvii hirveesti apua, niin kaupungeissa on se, että pitää varata aika joka paikkaan, pitää varata aika, että saa apua KELA:n papereiden tai minkä tahansa muun hoitamiseen, pitää varata aika sosiaalitoimen kautta ja sit KELA:aan. Et ne voi olla kuukauden mittaisiakin. Ja siellä ei oo sitä työntekijää niin nopeasti saatavilla kaupungilla. Et sitten pienemmillä paikkakunnilla, niin täällä on ollut mahdollista, että työntekijä on aina tavattavissa. Ne saa mut kiinni yötä päivää, käytännössä aina 24/7, jos tulee hätä. (Hanketyöntekijä)

Ensimmäisen tyypitelmän lopussa tiivistäen: maaseudusta tekee erityisen paikan kotoutua, sillä siellä mahdollistuu matalan kynnyksen toimiminen ja oleminen on mutkatonta. Vaikka etäisyydet ovat pitkiä lähimpään kaupunkiin, on apu aina lähellä. Myös luonto lisää viihtyvyyttä. Seuraavassa

kappaleessa siirryn tarkastelemaan, millaisia mahdollisuuksia pieni paikkakunta ja sen yhteisö tarjoavat kiintiöpakolaistaustaiselle oman paikan löytämiseksi uudessa kotimaassa.

6.2 Pieni yhteisö kotoutumisen tukena

Kotouttamista edistävinä asioina nousevat vahvasti esiin pienen yhteisön ystävällisyys ja rohkaiseva ilmapiiri. Haastatteluissa paljastuu, että Punkalaitumen ihmiset ovat hyvin mukavia ja kilttejä, ainakin suurimmaksi osaksi. Maaseutuympäristöön on helpompi integroitua, sillä se tarjoaa rauhallisen ympäristön arkisiin toimintoihin. Haastateltavan mukaan paikallinen matalan kynnyksen ystävätoiminta, kohtelias ja ystävällinen vastaanotto ovat tärkeitä viihtyvyyden kannalta. Apu on kuulemma aina saatavilla ja ihmiset ovat hyvin hymyileviä ja iloisia. Hänet on otettu hyvin mukaan niin kylä- kuin työyhteisöönkin.

Täällä paikka on, pieni pieni kylä, mutta ole mukavia ihmisiä, ja sitten oli rauhallinen, ei ole paljon, mitä sanotaan, ei ole liike paljon, ei sama kuin kaupunkia. Oli rauhassa ja sitten oli pelto ja sitten metsää ja oli hyvä. Ja mukavia ihmisiä on myös. On ystävällinen, mukavia ihmisiä, aina työpaikka auttaa minuu, tai neuvoo minuu, aina hymyilee, minä tykkään semmoinen --

Minä en ymmärrä mitä sanoo, kiitos tai hei. Mutta kaikki on ystävällinen, kun on lastenhoitaja tai pomo tai kaikki on mukavia. Kaikki neuvoo minuu.

-- Ensimmäinen jännitti, ja nyt ei jännitä, koska tosi mukavia oli. Sitten minä menin toiseen paikkaan harjoitteluun ja tosi mukavia oli heidän kanssaan. Ja sitten tosi mukava oli. Kaikki oli mukavaa. (Pirjo)

Yleinen ilmapiiri on kunnassa työntekijän mukaan suvaitseva ja ulkomaalaistaustaiset henkilöt on otettu hyvin vastaan. Hänen mukaansa Punkalaitumen kantaväestö on tottunut ”erilaisiin” ihmisiin, sillä kunnassa on toiminut aiemmin työlaitos, jossa on ollut vankeja. Myös Suomen Punaisen Ristin Varsinais-Suomen piirin hallinnoima vastaanottokeskus on toiminut jo 1980-luvulta lähtien kunnassa. Muualta muuttaneisiin asukkaisiin suhtaudutaan hyvin kuin heihin on tutustunut.

Nyt täällä hetkellä täällä on Huittisen vankilasta vankeja palkattu tekniselle puolelle rakennustöihin. Et tääl ei oo sellaista lokerointia. Et täällä hyväksytään erilaiset ihmiset. (Hanketyöntekijä)

Suurin osa haastateltavista pitää Punkalaidunta melko monikulttuurisena, sillä siellä asuu paljon maahanmuuttajia ja vastaanottokeskus tuo myös paljon vierasperäisiä asukkaita. Muihin ulkomaalaisiin haastateltavat eivät ole kunnolla tutustuneet, vaikka tietävät toisensa ja tervehtivätkin toisiaan kadulla. Toisaalta aineistossa nousee esiin, että oman etnisen yhteisön jäsenten kanssa on helpompi ystäväystyä kuin kantasuomalaisten tai muiden ulkomaalaisten.

Kantaväestön asenteet ovat kuulemma kiristyneet turvapaikkaahakevien määrän nousun jälkeen vuonna 2015. Muutoksen havaitsee erityisesti Punkalaitumen ulkopuolella, ja kunnassa ei ole paljoa esiintynyt negatiivista asennoitumista erilaisuutta kohtaan.

Mutta sitten vähän niin kuin harvaa, että on suomalaisia kavereita koska näät pakolaiset, tai turvapaikanhakijat, niitä tulee enemmän ja enemmän ja sitten suomalaiset on sillee et vihaisia ja mm.. No meistä se ei oo mitään väliä, ja kaikki suomalaiset tuntee meidät. (Eero)

Haastatteluiden perusteella kiintiöpakolaisena saapuneet kokevat olevansa osa kyläyhteisöä. Paikallinen yhteisö oli muutaman haastateltavan mukaan aluksi sisäänpäin suuntautunut ja kyläläiset lämpenivät uusasukkaiisiin vasta useamman kuukauden, peräti vuoden jälkeen. Ongelmia yhteisön sisään pääsemisessä on aiheuttanut se, etteivät paikalliset kantaväestön ihmiset juuri puhu tuntemattomille. Paikallisiin oli kuulemma aluksi vaikeaa tutustua kielimuurin takia. Kunnan toimintaan on päässyt helposti mukaan aktiivisen työntekijän takia. Hän kannustaa uusia asukkaita kylän yhteisiin tapahtumiin ja lähettää viestiä kylätapahtumien lähestyessä.

-- koska ihmiset eivät niin hirveästi puhu täällä Punkalaitumella. Kyllä nyt viihtyy hyvin. He tuntevat meitä ja kaikki menee hyvin -- Koska alussa ei puhua suomen kieli, niin sitten se on vaikea. Mutta sitten kun pääse suomen kielen kouluun, niin se on tärkeä sanotaan terveisiä ja sitten sellaista. (Anna-Liisa)

Suurin osa haastateltavista ei ole kohdannut ongelmia tai syrjintää kunnassa vietettyjen vuosien aikana. Heidän mukaansa kyläyhteisön jäsenet ovat ottaneet maahanmuuttajat hyvin vastaan. Kukaan haastateltavista ei myönnä tuntevansa itseään yksinäiseksi, sillä heillä on oman yhteisön tuki ja työssäkäynnin takia kiireinen arki.

Oman etnisen yhteisön tärkeys korostuu haastatteluissa. Haastateltavat viihtyvät kaikista parhaiten oman perheen ja muiden saman etnisen yhteisön jäsenten kanssa. Suomen sisällä oman yhteisön jäseniin pidetään virtuaalisesti yhteyttä ja vuosittain järjestetään kokoontuminen vaihtelevassa paikassa. Uskontoa ja erilaisia kulttuurisia tapoja on helppo ylläpitää Punkalaitumella, esimerkiksi erilaisten juhlien muodossa. Osalla haastateltavista on sama uskonto kuin paikallisväestöllä, jonka vuoksi sitä pystyy harjoittamaan vaivattomasti myös uudessa kotikunnassa. Uskonnon merkitys vaihtelee haastateltavien arjessa.

Ei, ehdi olla (yksinäistä). Joskus ei oo nähnyt kaveri yksi tai kaksi viikkoon, jos on ollut töissä, vaikka asuu lähellä, töissä ja kotiin, töissä ja kotiin. (Margit)

Uskonto.. Ei oo niin tärkeä meidän perheessä, äiti on eri ja isä on eri. Ja me sisarruksia, me ei tiedä mitä pitää uskoa -- Mulla on paljon kaveri, joka on kristitty. Jos he menee kirkkoon, minäkin menen. Joskus minä menen siellä, vaikka ei ole minun äiti eikä isä uskonto. (Margit)

Osa haastateltavista on kohdannut pienellä paikkakunnalla rasistisia asenteita. Vaikeita tilanteita tapahtuu lopulta hyvin harvoin. Yksi haastateltavista kertoo, että hänelle on silloin tällöin huudeltu kadulla ikäviä kommentteja, mutta tilanne on viime aikoina rauhoittunut. Muutama haastateltava huomauttaa, että osa kyläläisistä ovat suvaitsevampia kuin toiset. Heidän mukaan yleensä kaikkia tervehditään kadulla, mutta sen enempää ei vapaa-aikaa jaeta keskenään. Vain yksi haastateltavista kertoo, että hänellä on ulkopuolinen olo, koska hänellä on erilainen kulttuuriseen valtaväestöön verrattuna. Hän nosti esiin esimerkiksi tapauksen, missä luokkalaisen syntymäpäiville ei kutsuttu pakolaistaustaista luokkatoveria.

Suomalaisia (kavereita) on, mutta vain vähän, ei paljon -- Se on vaikeeta, he eivät halunnu meitä, ja sitten meidän kaveriksi, ehkä -- Joo musta tuntuu se voi olla, et ei kaikki haluaa ulkomaalainen. Saattaa olla, et joku tykkää paljon, joku suomalainen tykkänny ulkomaalainen. (Oona)

Kyllä ne ovat ystävällisiä, mutta joskus nuoret vähän rasismi -- Vain nuoret, ei paljoa, esimerkiksi sata henkilöä on, kaksi tai kolme rasismi -- Ne haukkuvat neekeriksi tai jotain. Ja he kiroilee, mutta mä en välitä. (Margit)

Hankeyöntekijän mukaan kyläyhteisön ennakkoluuloinen vähemmistö kohdistaa rasistiset huomautukset häneen, ei niinkään hänen asiakkaisiinsa. Hän ei ole tosin kohdannut uhkaavaa käytöstä.

Tota mä oon saanut kaikennäköisiä rasistisia kirjeitä, et mä teen jumalanvastaista työtä ja sekoitan kansaa ja milloin mitäkin. Ja milloin multa kaupassa kysytään, et sä vielä kehtaat näyttää kasvojesi, kun olin telkkarissa noiden puolesta puhumassa ja kaikkea tällaista. Mut mä oon aatellut vaan et se kuuluu tähän työnkuvaan. Et parempi, että mulle, kun heille. (Hanketyöntekijä)

Rasistiset teot eivät ole muuttuneet fyysisiksi kunnan työntekijän mukaan. Riitaa on harvoin syntynyt maahanmuuttajien ja kantaväestön välille muutamaa nuorten välistä pienempää kahakkaa lukuun ottamatta. Yleensä taustalla on väärinkäsitys, ja tarinat saattavat paisua huhujen kautta. Pienessä yhteisössä paine on sen verran suuri, että kylän "hivutusryhmän" ojennuksella voi vaikuttaa "rähisijöihin". Häiritsevään käytökseen on haastateltavan hanketyöntekijän mukaan täytynyt tarttua heti:

*Niin toi yksi naapuri, kävi saunatakki päällä esittelemässä sukukalleuksiaan saunan jälkeen ja niin tällai. Ne loppuu yleensä, kun mä marssin sinne ja ilmoitan et tavataan sit käräjille, jos muu ei auta. --
Et sit täällä on se yhteistuki. Täällä pienemmällä paikkakunnalla se on aika iso. Kun puolustetaan niitä omia.
(Hanketyöntekijä)*

6.3 Tulevaisuudennäkymät maaseudulla

Kysyin haastateltavilta myös miltä tulevaisuus näyttää ja missä he näkevät itsensä viiden vuoden päästä. Aineistossa nousee esiin, että tulevaisuus määräytyy lähinnä työtarjonnan mukaan. Yksi haastateltavista oli juuri valmistunut ja tehnyt oman alan töitä lähinnä vuokratyöfirman kautta. Haastateltava oli vielä määräaikaisella sopimuksella, mutta oli tyytyväinen työhönsä. Neljä viidestä haastateltavasta toteaa, ettei ole miettinyt muualle muuttamista ainakaan niin kauan kuin Punkalaitumella on töitä tarjolla itselle ja muille perheenjäsenille.

*No esimerkiksi, jos mä pääsen töihin. Jos mä saan vakituinen, jos mä saan Vammala, niin sitten mä asun Vammalla, jos saan Tampereen niin sitten pitää asua Tampere, pakko... No riippuu töitä, mä katsoa töitä...
(Oona)*

Se (tulevaisuus) riippuu töistä. Jos täältä ei saa, niin ehkä me muutamme toiseen paikkaan etsii töitä. (Anna-Liisa)

Mm. Viiden vuoden päästä, en mä tiedä, ehkä täällä, jos minä saan täällä vakituinen paikka... Riippuu töistä, jos löytyy töitä täällä, niin mä jään, koska mun perhe asuu täällä -- Vaikee vastaa, koska minä en ole koskaan miettinyt haluanko minä muuttaa johonkin tai jossain. Minä mietin koko ajan töitä ja opiskelen. Minä en mieta muuta, mitä minä johonkin. Tai voi tulla joskus mieleen. (Margit)

Kaikki haastateltavat eivät ole yhtä vakuuttuneita maaseudusta asuinympäristönä. Yhden haastateltavan mukaan maaseutu ei ole parempi paikka asua kuin kaupunki, sillä kaupungista löytää hänen mukaansa helpommin harjoittelupaikkoja ja töitä. Nuorille Punkalaitumen kokoinen paikka voi äkkiä käydä tylsäksi. Lapsena kunnassa riittää harrastus- ja urheilumahdollisuuksia, mutta vanhempana kiinnostaa ikätoverien tavoin opiskelu ja työ, joka saattaa vaatia toiselle paikkakunnalle muuttamista. Oman unelma-alan opintomahdollisuudet ovat melko rajatut Punkalaitumella, jonka vuoksi yksi haastateltavista suunnitteli muuttavansa toiselle paikkakunnalle. Haastattelutilanteessa hän oli ensimmäistä kertaa työttömänä hiljaisen talvikauden takia.

Meillä ei oo kyllä riittävästi tekemistä, mutta vanhemmille saattaa olla... No koulun käyminen ja sitten ei oo mitään... No nyttenkin, kun oon nuorena, niin on aikaa opiskella ammattia. Ja sitten kun on 25-30 (vuotias), voi sitten hakea töitä. ... Työ on kyllä tärkeä, mutta sitten nuorena täytyy opiskella... Jos ei täällä

Punkalaitumella niin sitten jossain muualla. Suomessa silti. Ei täällä kylässä löydy mitään ammattikorkeakouluja, tai pitää hakea sitten jostain muualta... Se paikka mistä saa töitä, sinne voi muuttaa. Oli se sitten kaupunki tai maaseutu. En tiedä vielä. Kummiski kaupunki on kiva, kun siellä saa sitten tutustua muita ihmisiä. (Eero)

Haastateltava mainitsee muiksi muuton syiksi sen, että Espooseen on muuttanut paljon hänen kavereitaan. Hän kertoo, että usean vuoden jälkeen Punkalaitumella on "ihan kiva" asua, mutta hän kaippaa jo isompaan kaupunkiin. Hän haluaa enemmän ihmisiä ja kaupungin vilinää ympärilleen.

No kun muutin, niin kiva asua täällä. Mutta kuten huomaat, niin tää on pieni paikka. Nyt vähän kyllästynyt. Mutta kyllä mä oon jo hakenut jo kaupunkiin asumaan... Mutta nuorena on kyllä sillee, että on kiva mennä pois. Äidistä ja isästä on ihan kivaa olla täällä mutta sitten nuoren pitää hakea muuhun kouluun, kun täällä... (Eero)

Aineistossa näyttäytyy se, että etenkin perheelliselle Punkalaitumen kokoinen maaseutukunta on erittäin viihtyisä, sillä työpaikka ja ystäväpiiri löytyvät läheltä. Toisaalta nuorempien ikäpolvien ei voi odottaa jäävän Punkalaitumelle. Vaikka lapsena paikkakunnalle muuttaneet ovat tottuneet maaseudun rauhaan, niin suurempien paikkakuntien mahdollisuudet vetävät puoleensa. Haastateltava perheenäiti jopa kannustaa lapsiaan muuttamaan muualle.

Ei, koska heillä ole nuori ja aikaa ja heistä tulee kasvava isoksi ja oppii muuta paikkaa, hän varmana saa sieltä työpaikkaa. Mutta ei haittaa. Hän menee, muuttaa. Hän oli pieni täällä, oli aina puutalo. Lapset haluaa muuttaa. Se ei haittaa, mene. Elämään ne pitää oppia, ja hyviä asioita minä haluan, semmoinen... Kun lapseni tulee isoksi, pitää olla työtä ja pärjätä itse... (Pirjo)

Maaseudulla on myös mahdollisuuksia tulevaisuudessa pysyä viihtyisänä paikkana. Eerosta olisi mukava, jos kiintiöpakolaisia vastaanotettaisiin kuntaan enemmän ja harvaan asutetulla maaseudulla olisi mahdollisuuksia tähän. Tosin hän on sitä mieltä, että paikkakunta on huomattavasti houkuttelevampi vanhemmalle ikäluokalle tai pienemmille lapsille kuin nuorille. Myös työntekijän mukaan kuntaan voisi ottaa enemmänkin kotoutettavia asiakkaita, mikäli taloudelliset resurssit vain riittäisivät siihen. Hänen mukaansa hänellä voisi olla kaksinkertainen määrä asiakkaita nykyiseen verrattuna:

Mää voisין ottaa ihan toisen määrän lisää. Mä oon aina sanonut sitä, että mä pärjään paremmin tuhannella turvapaikanhakijalla, kuin mitä kansaväestön kanssa. Musta heidän kanssa on hirveen mutkatonta oleminen. (Hanketyöntekijä)

No sitten on ainakin vähän tekemistä niiden (uusien maahanmuuttajien) kanssa, koska nytten tähän aikaan ei oo varmaan ketään ulkona... Mutta se on kyllä kiva, jos täällä asuu vähän enemmän ihmisiä. Vaikka ei täällä ketään haluaisi jäädä. Ainakaan nuorena ei halua jäädä. (Eero)

Maaseudulta muutetaan nopeasti pois, silloin kun pakolaistaustaisen henkilön vaatimustaso on erilainen, ja henkilö on tottunut asumaan kaupunkiympäristössä. Kuten aiemmin mainittiin, kuntaan pyritään yleensä valitsemaan henkilöitä, jotka ovat alun perin maaseutuympäristöstä kotoisin. Osa kiintiöpakolaisista eivät ole olleet tyytyväisiä maaseudun asumisoloihin ja ovat pitäneet elämää Suomen maaseudulla suorastaan ”kurjuutena”. Esimerkiksi osa pakolaisina saapuneista kaipaavat parempia asuinoloja ja isompia asuntoja.

Mutta sitten kuin on heidän (myanmarilaisten) vanhempiaan ja hiukan vanhempia ja he ovat asuneet toistakymmentä vuotta bambumajassa ja ovat luku- ja kirjoitustaidottomia omalla kielellään. Ja sitten kun ne tulee tänne, niin he opettelevat koko elämän uudelleen; mikä on sänky, mikä on sähkö, mikä on jääkaappi, kaikki ruokatavarat. Koska siellä leirielämä on ollut ihan alkeellista, on koettu nälänhätää ja turvattomuutta ja kaikkea muuta. (Hanketyöntekijä)

Aiempien olosuhteiden haasteellisuus käy ilmi myös haastateltavien kertomuksissa. Aiempia muistoja ja kokemuksia kuvaillaan rankkoina. Varsinkin lapsena Suomeen muuttaneet haastateltavat eivät muista paljoa aiemmasta elämästä Thaimaan leiriolosuhteissa, mutta kuvailevat arkeaan siellä raskaaksi ja vaikeaksi. Muutama haastateltava kuvailee ensimmäisiä muistoja Punkalaitumella kuin uudelleensyntymisenä:

Kun minä saavun täällä, tosi kylmää, sitten emme osaa pukeutuu, emme osaa laittaa mitään vaatteet päällä. Joskus minä laittoi sadesaappaat päällä, sitten me liukastui.. Kaikki on meille uutta, hella, suihkussa, me ei koskaan nähny, sänky. Voi sanoa, että kaikki on meille uutta, ei samanlaisia. Samoin kuin synnyimme täällä uudestaan. (Margit)

”Olin pakoleiri ja tosi vaikeaa, sitten ei hyvää ruokaa ja hyvää asuntoa, ja uskontoa, ei ole mitään. Ja täällä sitten tunnen onnellinen -- Meidän lapset menee itse kotiin, sitten he oppii mikä on hyvää asiaa ja hyvää ruokaa, täällä kaikki on, ei tarvitse huolehtia yhtään mitään.” (Pirjo)

Aineistossa nousee esiin, että haastateltavat ovat suurimmaksi osaksi halukkaita jäämään Punkalaitumelle asumaan. Jos maaseudulta muutetaan pois, niin kaupunkiin muutetaan töiden perässä. Haastattelemani henkilöt eivät kaipa tai kuvittele asuvansa ulkomailla tulevaisuudessa. Kotimaassa käydään lähinnä lomamatkoilla Osa on jo vierailut Thaimaassa ja Myanmarissa tervehtimässä sukulaisia. Suhteiden ylläpitäminen ei vaadi aina paikan päällä vierailemista. Varsinkin vanhempien tai isovanhempien kanssa soitellaan Skypen välityksellä, joskus jopa

useampana kertana viikossa. Ylirajallisia suhteita ylläpidetään myös Suomen sisällä, erityisesti sosiaalisen median avulla.

Mutta mitä kotoutuminen lopulta tarkoittaa ja miten se toimii maaseudun kontekstissa? Seuraavassa kappaleessa kokoan tutkimukseni tulokset ja vertaan niitä aiempiin tutkimuksiin ja teoriaan. Näin muodostan laajempia johtopäätöksiä kiintiöpakolaisten maaseudulle kotouttamiseen liittyen.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineistossa nousee esiin, että Punkalaitumelle saapuneet pakolaistaustaiset henkilöt viihtyvät maaseudulla ja he ovat asettuneet paikkakunnalle. Maaseudun rauhallisuus ja välitön elämäntapa sekä oman yhteisön vertaistuki selittävät haastateltavien viihtymistä paikkakunnalla. Kiinnostavuutta lisää luonnon helmassa asuminen, hyvät ulkoilumahdollisuudet ja yhteisöllinen elämäntapa. Maaseutuympäristön erityisyys on myös luonnon läheisyys, joka on selkeä voimavara kotoutumisprosessissa. Aineistosta nousee esiin, että metsässä liikkuminen ja luonnon antimien kerääminen ovat viihtyvyyttä lisääviä asioita. Punkalaidun on osannut hyödyntää viihtyvyyttä luonnonläheisyydellä esimerkiksi tarjoamalla kiintiöpakolaisille viljelytilaa. Viljellessään omaa puutarhaansa, kotoutujat ovat kirjaimellisesti upottaneet kätensä uuteen maaperään. Paikkaa otetaan näin haltuun käytännön toiminnassa, jossa kasvatetaan juuria uuteen maahan. Luonto ja sen valjastaminen viljelemällä saa uuden paikan tuntumaan omalta. (Siim 2006, 100.)

Mitä kotoutuminen käytännössä tarkoittaa ja milloin henkilön pakolaisuuden leima hävinee – milloin maahanmuuttaja muuttuu lopulta paikalliseksi? Haastattelemi henkilöt puhuvat hyvin suomea paikallisella murteella ja he ovat menestyksellä kouluttautuneet ammattiin ja työllistyneet kuntaan tai sen läheisyyteen. He ovat tottuneet toimimaan uudessa yhteiskunnassa ja pystyneet samalla säilyttää oman kulttuurisen identiteettinsä yksityiselämässään. Haastattelemilleni henkilöille koti tarkoittaa nimenomaan rauhallisuutta ja turvaa, jotka ovat hyvin tavoitettavissa maaseudulla. Kotoisuus tulee siitä, että pystyy hallitsemaan ympäristöään ja tekemään itselle mielekkäitä asioita (Huttunen 2002, 328). Punkalaitumen kannalta nimenomaan perheet ovat

suosittuja. Maaseutu tarjoaa turvallisen ympäristön kasvattaa lapsia, jotka myös lisäävät kunnan elinvoimaisuutta.

Aiemman tutkimuksen (Portes & Rumbault, 2001) valossa näkisin, että kotoutuminen tapahtuu lohkoittain. Kielen, asuinpaikan- ja työkuulttuurin oppiminen ei tapahdu hetkessä. Kaukaa tulleiden asukkaiden on pakko opetella uusi kieli ja kulttuuri, joka edesauttaa työllistymistä ja oman paikan löytämistä. Haastattelemani henkilöt eivät ole enää kotouttavien ohjelmien piirissä ja ovat työllistyneet paikkakunnalle sekä verkostoituneet paikallisten kanssa. He ovat osallisia eri elämäalueilla: he ovat työllistyneet ja he osallistuivat paikallisten tavoin myös paikkakunnan tapahtumiin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nämä henkilöt ovat läpäisseet maahanmuuton eri portit ja päässeet kansakunnan symboliseen yhteisön jäseniksi (Saukkonen 2013).

Myös arjen kansalaisuuden kautta pystyy hyvin tarkastelemaan kiintiöpakolaisten kotoutumista, sillä se avartaa kiintiöpakolaistaustaisten kokemusten kautta heidän tunnettaan yhteisössä olemisen suhteen (Aaltio 2013). Aineistossa nousi esiin, että lapsina saapuneille kokemus uudesta maasta erosi, sillä heillä oli koulun kautta erilainen suhde paikallisen väestöön ja he pystyvät suhtautumaan kriittisesti sekä omaan että uuteen kulttuuriin. Tämä näyttäytyy Punkalaitumella siinä, että he ovat herkempiä erottamaan syrjintää tai rasismia. Tutkielmaani varten haastattelin suurimmaksi osaksi alle 25-vuotiaita nuoria, jotka ovat käyneet koulunsa muiden kyläläisten kanssa suomeksi. Vaikka he eivät ole vielä toisen sukupolven muuttajia, heitä voi pitää tärkeänä tutkittavana ryhmänä. Heistä suurin osa haluaa jäädä Punkalaitumelle oman yhteisön ja elämän keveyden takia. Haastattelin myös perheen äitiä, joka oli hyvin työllistynyt maaseudulla. Tämä ei ole itsestäänselvyys monien maahanmuuttajanaisten kohdalla, jotka joutuvat neuvottelemaan asemaansa uudessa yhteiskunnassa kotona olemisen ja työllistymisen välillä (vrt. Pöllänen & Davydova-Minguet 2017).

Haastatteluissa käy ilmi, että melkein kaikki haastattelemani pakolaistaustaiset henkilöt kokevat olevansa osa Punkalaitumen kyläyhteisöä. Erityisesti maaseutumaisen kunnan pieni yhteisö tarjoaa helpon tavan tutustua uuteen kulttuuriin, mikäli paikalliset ovat suvaitsevaisia uusia asukkaita kohtaan. Paikallisia kuvaillaan mukaviksi ja avuliaksi, vaikka pientä ennakkoluuloa oli ilmennyt alkuajoina. Kielteiset kokemukset jäävät harvinaisiksi ja kiusaajat ovat enemmän poikkeus kuin sääntö. Maaseudusta tekee erityisen juuri se seikka, että se koostuu tiiviistä yhteisöstä, joilla on

yhtenäinen käsitys *meistä*. Kyläyhteisön ”hivutusryhmä” takaa sen, että ennakkoluuloinen tai häiritsevä käytös saadaan loppumaan nopeasti. Kenties tässä piilee kyläyhteisön voima: siellä pidetään yhtä ja suojellaan omia. Vaikka maaseutu on muuttunut sitten Tönniesin ja Lefvren, samanlaisia perheenomaisia suhteita ja läheisiä yhteisöjä löytyy maaseudulta edelleenkin. Näitä maaseudulle ominaisia piirteitä näkyy nimenomaan pienen paikkakunnan yhteishengessä. Pienessä yhteisössä on helpompi ylläpitää läheisiä ja luottamuksellisia suhteita, jotka lisäävät yhteisöllisyyttä ja helpottavat täten kotoutumista.

Sosiaalityön ja sitä toteuttavan hanketyöntekijän tärkeys ovat ensisijaisen tärkeitä sidostekijänä ja uuteen ympäristöön totuttelussa. Pakolaistaustaisille maahanmuuttajille on muodostunut selkeä luottamus työntekijään. Tämä on kenties helpompaa pienellä paikkakunnalla, jossa työntekijä on aina tavoitettavissa. Mutkattomuus perustuu toisaalta kunnan hanketyöntekijän persoonaan ja hänen työskentelytapaansa. Pääsin Punkalaitumella tutustumaan työhönsä erityisen sitoutuneeseen työntekijään, mutta hänen motivaationsa ole välttämättä yleistettävissä maaseutumaisille kunnille ominaiseksi. Hanketyöntekijän mukaan on vienyt aikansa työstää suvaitsevaisuutta, jotta maahanmuuttajat ymmärretään osaksi yhteisöä. Punkalaitumen historiasta löytyy seikkoja, jotka selittävät paikallisten ihmisten positiivisia suhtautumista kiintiöpakolaisiin. Punkalaitumella aiemmin toiminut vankila ja vastaanottokeskus ovat tuoneet kuntaan monenlaisia ihmisiä ja näin totuttaneet kuntalaisia erilaisuuteen.

Sosiaalisten verkostojen lisäksi taloudellisella integraatiolla on suuri merkitys viihtyvyyteen. Haastatteluun osallistuneet ovat työllistyneet kunnassa toimivissa yrityksissä. Työvoiman tarjonta ja työpaikat ovat kohdanneet Punkalaitumen tapauksessa. Työyhteisö ei ole pelkästään tärkeä silta kantaväestön ja uusasukkaiden välillä, mutta työssä pääsee myös kokemaan itsensä osaksi yhteisöä (Schech 2014, 613; Huttunen 2002, 342). Myös aiemman tutkimuksen valossa pitäisi huomioida, ettei kuntaan kannata vastaanottaa pakolaistaustaisia henkilöitä, mikäli kunta ei pysty tarjoamaan työllistymismahdollisuuksia. Punkalaitumella kiintiöpakolaistaustaisilla on hyvät mahdollisuudet menestyä työmarkkinoilla, sillä työnantajat ovat oppineet tuntemaan heidät. Kaupungissa työllistymisessä voi helpommin ilmetä syrjintää etnisen taustan tai kielitaidon puutteen takia, etenkin jos suhteet paikallisväestöön ovat huomattavasti löyhempiä ja etäisempiä.

Kuten Närpiön tapauksessa, Punkalaitumella yhteistyö kunnan maahanmuuttajien, sosiaalityöntekijän, työnantajien ja kuntalaisten välillä toimii joustavasti. Kunnassa on onnistu luomaan tiheä ja toimiva verkosto eri toimijoiden välille. Tämä yhteistyömalli edesauttaa etenkin ruohonjuuritason rekrytointia, ja hanketyöntekijän avulla suhteet eri toimijoiden kesken ovat muuttuneet läheisiksi ja henkilöityneiksi. Aiemmassa tutkimuksessa on huomioitu, että maahanmuuttajat eivät pelkästään paikkaa työvoimatarvetta, vaan ulkomaalaistaustaisen henkilöiden läsnäolo lisää myös yritysten kykyä toimia kansainvälisesti. Suomalaiset työntekijät tarvitsevat pienempien kuntien yrityksissä yleensä motivaatiota kohdatakseen eri kulttuuritaustaisia ihmisiä ja kärsivällisyyttä perehdytykseen. Erityisesti pakolaisten työllistäminen on monesti osoittautunut byrokraattisesti vaivalloiseksi ja kyseisellä maahanmuuttajaryhmällä voi olla pahojakin puutteita kielitaidossa. (Suutari ym. 2016, 40-42)

Haastatteluun osallistuneet olivat työskennelleet paikoissa, jotka eivät aina ole kelvanneet muille Punkalaitumen asukkaille. Tämä asettaa maahanmuuttajataustaiset aiemman tutkimuksen valossa (em. Darling 2016) eri asemaan muihin asukkaisiin verrattuna. Haastattelemillani kiintiöpakolaistaustaisilla ei ollut aiempaa työkokemusta lähtömaassaan, sillä he olivat suureksi osaksi varttuneet epävakaissa ja turvattomissa olosuhteissa pakolaisleirillä. Yksi haastateltavista puhui huonommin suomea kuin nuoremmat koulunsa Punkalaitumella käyneet, joka voi myös selittää työllistymistilannetta. Työelämälähtöisyys ja motivaatio tulivat kuitenkin hyvin esiin aineistossa ja haastattelemani kiintiöpakolaistaustaiset ovat valmiita tekemään monenlaista tarjottua työtä. Vaikka pakolaistaustaiset joutuvat yleensä tyytymään matalapalkkaisiin ja määräaikaisiin työsuhteisiin, paikkakunnalle jääneet henkilöt ovat tyytyväisiä uramahdollisuuksiinsa.

Aiempi tutkimus (Turtiainen 2012) osoittaa, että pakolaisten tausta vaikuttaa heidän halukkuuteensa osallistua uuteen yhteiskuntaan ja toimia vastavuoroisesti yhteisen hyvän eteen. Työllistymisellä voi parhaassa tapauksessa löytää omanarvon uudessa yhteiskunnassa, ja työn avulla voi myös unohtaa traumoja ja palautua uudessa maassa (emt. 91.) Suomeen muuttaminen oli merkinnyt haastateltaville täysin uuden elämän aloittamista. He olivat löytäneet Suomesta kodinomaisen paikan, josta he olivat erittäin kiitollisia. Haastattelemieni kiintiöpakolaisten traumaattiset kokemukset eivät estäneet uudessa maassa työllistymistä tai sopeutumista

paikalliseen yhteisöön, vaikka Malkin (2012) mukaan monesti uskotaan, että traumaattiset kokemukset tuottavat psyykkisiä ongelmia, jotka estävät sopeutumista.

Uramahdollisuuksia tärkeämpiä tekijöitä ovat etenkin perheen läheisyys ja oman etnisen yhteisön vertaistuki. Etnisen yhteisön läheisyys luo turvallisuuden tunnetta, ylläpitää yhteisöllistä elämäntapaa (Kokko 2002, 80-81) ja helpottaa arkea esimerkiksi viranomaisyhteyksissä tai liikkumisessa. Se, että voi elää läheisen puolesta antaa olemassaololle merkitystä. Niin vanhemman kuin nuoremman ikäpolven haastateltavat ovat onnistuneet luomaan ystäviä paikallisten keskuudesta. Muiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kanssa he ovat vain vähän tekemisissä. Vaikka kiintiöpakolaisten kulttuuri eroaa huomattavasti suomalaisesta, heidän on ollut helppoa sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Haastateltavat eivät kokeneet uskonnon ylläpitämistä merkittävänä tekijänä uudessa kotimaassaan, mutta ylläpitivät perinteitä erilaisten juhlien muodossa. Haastattelemani henkilöt tapasivat muualla Suomessa asuvia myanmarilaisia vuosittain juhlien ja muiden tapaamisten merkeissä. Myös paikalliset punkalaitumelaiset pääsivät osaksi näitä juhlallisuuksia. Esimerkiksi myanmarilaiset toivat itse laittamiaan perinneruokiaan paikallisiin kyläjuhliin.

Punkalaitumella sijaitsevien ystävien ja perheen lisäksi haastatteluissa korostui ylijärjellisten suhteiden ylläpidon tärkeys. Suhteet aiempaan kotimaahan ovat tärkeitä haastateltaville oman identiteetin kannalta. Säännöllisellä internetin välityksellä säilyy yhteys niin sukulaisiin toisella puolella maailmaa kuin ystäviin Suomen sisällä. Nykyteknologian ansiosta voi pitää yhteyttä missä päin maailmaa hyvänsä. Tämä myös kyseenalaistaa maaseutuun liitetyn perifeerisyyden, sillä maantieteellisillä etäisyyksillä on lopulta vähemmän merkitystä kuin aiemmin. Maaseudulle sijoitetut kiintiöpakolaiset eivät ole ulossuljettuja verkostoista (vrt. Bauman 1998), sillä heidän on entistä helpompi ylläpitää suhteita myös pieneltä paikkakunnalta. Toki liikkuminen Suomen sisällä ja ulkomaille on hankalampaa. Ilman omaa autoa Punkalaitumella tulee huonosti toimeen, sillä liikkuminen vaikeutuu. Tämä vaikuttaa myös työllistymiseen, sillä työmatkat voivat olla maaseudulla pitkiä.

Suomea voi pitää haastavana maana hajasijoittamiseen, sillä taajamien ja kaupunkien väliset etäisyydet ovat suuret Keski-Euroopan valtioihin verrattuna. Välimatkat asettivat haasteita palveluiden tuottamiseksi, eikä esimerkiksi tulkkia tai kielen opetusta ole aina ollut mahdollista

saada kuntaan haluttuun aikaan. Myös muissakin maissa, kaupungistuminen vie Suomessakin entistä enemmän ihmisiä kohti suurempia keskuksia ja näivettää pienempiä kuntia. Vaikka maaseutua kuvaillaan monesti periferiaksi, se ei enää välttämättä paikka, joka olisi täysin ulossuljettu muusta maailmasta. Maaseutututkijoiden mukaan moni tutkija näkee kaupungin normaalina ja se asukkaat etuoikeutettuna, kun taas maaseutu kuvaillaan periferiana (ks. Woods 2007). On huomioitava, että maaseudulla asuvat ihmiset elävät tavallista arkea, ja myös maaseutumaiselta alueelta matkustetaan kaupunkiin tekemään töitä. Nimenomaan heterolokalisismi mahdollistaa sen, että ihminen voi elää monen eri paikan välissä. Teknologian avulla töitä ole pakko tehdä perinteiseen tapaan paikan päällä tai kaupungista käsin. Maaseudulla oleminen ei välttämättä näyttäydy kaikille kurjuutena, vaan joillekin myös laadukkaana elämäntapana.

Punkalaidun ei osoittautunut haastateltavilleni henkilöille liian vaatimattomaksi, vaikka moni pakolaistaustainen olikin muuttanut sieltä pois suurempiin kaupunkeihin. Kunnan pienuus, heikot liikenneyhteydet ja maaseudun rajoittuneet työmarkkinat olivat olleet tekijöitä, joiden vuoksi kiintiöpakolaisia oli muuttanut pois Punkalaitumelta. Pieni homogeeninen yhteisö voi joissakin tapauksissa kääntyä maahanmuuttajia vastaan. Hanketyöntekijän mukaan yksittäisiä perheitä oli muuttanut pois, sillä heillä ei ollut oman etnisen yhteisön tukea lähellä ja he olivat kohdanneet vieroksuvia asenteita. Pienten pakolaisryhmien hajasijoittaminen saattaa näin osoittautua kotouttamista vaikeuttajaksi tekijäksi. Paikallisten totuttelu ”uudenlaisiin” ihmisiin vei työntekijän mukaan oman aikansa ja pakolaisen kulttuurinen tausta vaikuttaa maaseudulla viihtymiseen.

Maaseudulle sopeutumiseen ja kaupunkiin muuttamiseen vaikuttaa se, onko pakolaistaustainen henkilö asunut aiemmin maaseudulla vai kaupungissa. Aiemmin maaseudulla varttuneet ja pakolaisleireillä asuneet henkilöt ovat tyytyväisiä päästessään uudessa kotimaassa pienelle paikkakunnalle asumaan. Osa haastateltavista pitää kaupunkia stressaavana paikkana asua, mutta ovat valmiita muuttamaan sinne, jos saavat sieltä töitä. Vain yksi haastateltava aikoi muuttaa suuremmalle paikkakunnalle, sillä siellä on hänen mukaansa paremmat mahdollisuudet päästä parempiin kouluihin ja oman alan töihin. Työllistyminen on alueellista sijaintia tärkeämpi tekijä ja henkilöt jäävät paikkakunnalle, mikäli työmahdollisuudet sen mahdollistavat. Aikaisempi tutkimus (Nivalainen 2010, 129) osoittaa, että maahanmuuttajat muuttavat pois maaseutumaisilta alueilta, mikäli he ovat työttömiä, opiskelijoita tai paremmin koulutettuja. Tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö

he muuttaisi takaisin maaseudulle. Moni kouluttautunut muuttaa takaisin maaseudulle töiden tai perheen perustamisen takia. (Emt. 131).

Parhaimmassa tapauksessa pakolaistaustaisten integraatio maaseudulle antaa alueelle elinvoimaa, ja se antaa myös pakolaistaustaisille luontevan paikan kotoutua. Vaikuttaisi siltä, että Punkalaitumella nämä kaksi ääripäätä ovat löytäneet erilaisuudestaan yhtenäisyyden (vrt. Martin 2013). Näin tilannetta todella voidaan kuvailla esikuvana kaksisuuntaiselle integraatiolle ja *win-win*-tapauksena, jossa jokainen osapuoli hyötyy tilanteesta. Maaseutuyhteisö voi saada paljon vaikutteita ja vireyttä vierasperäisistä muuttajista, jotka tarjoavat työvoimaa ja ylläpitävät kunnan rakenteita ja palveluita. Kiintiöpakolaisten sijoittaminen maaseudulle edesauttaa monimuotoisen maaseudun kehitystä. Maaseutua voidaan pitää monikulttuurisena paikkana, sillä sen yhteisö hyväksyy jäsenensä sellaisena kuin he ovat.

Toisaalta hyötynäkökulmaan pitäisi suhtautua myös kriittisesti. Punkalaitumen kunta on ymmärtänyt pakolaistaustaisen henkilöiden merkityksen kunnalle ja maahanmuutolla on lisätty alueen elinvoimaa ja muuttajat ovat piristäneet yritysten toimintaa, nimenomaan valtion tukien avulla. Vaikka kiintiöpakolaisina saapuneet henkilöt on saatu juurtumaan kuntaan, niin pakolaisten vastaanotosta luovuttiin alkuvuodesta 2018 lähtien. Haastattelemani hanketyöntekijän työsuhdetta ei myöskään jatkettu, sillä kotouttamiseen suunnatun hankkeen rahoitus loppui. Soitin alkuvuodesta 2018 hanketyöntekijälle ja hän kertoi, että moni hänen aikaisemmista asiakkaistaan oli muuttanut pois Punkalaitumelta lähikuntiin. Hänen mukaansa monet olivat turhautuneet määräaikaisiin työsuhteisiin, eikä tukea ollut yhtä hyvin tarjolla.

Kenties Suomessa tapahtuvat sosiaalipolittiset muutokset ja valtiontalouden leikkauskuuri vaikuttivat kunnan halukkuuteen pakolaisten vastaanottoon. Nyt suunnitteilla oleva uusi kotouttamislaki lisää entisestään vastuuta kunnille maahanmuuttajien työllistymisen, koulutuksen, hyvinvointipalveluiden ja vapaa-ajan toiminnan järjestämisen suhteen. Työ- ja elinkeinoministeriön laatimassa luonnoksessa (2017) mainitaan, että kotoutumista edistävät palvelut on tarkoitus tuottaa markkinaehtoisesti, joka saattaa lisätä riskiä haavoittuvassa asemassa olevien tilanteen hyväksikäytölle.

Pähkinänkuoressa onnistunut kotouttaminen pienelle paikkakunnalle toimii aktiivisen sosiaalityöntekijän, suopean kyläyhteisön ja sopivien työmarkkinoiden perusteella. Maaseutu osoittautuu erittäin toimivaksi ympäristöksi ensisijaiseen kotouttamiseen sen takia, että siellä on pakko kohdata ja toimia vastavuoroisesti valtaväestön kanssa. Vaikka integraatiotoimet veisi kunnalta resursseja alkuun, pakolaistaustaiset henkilöt tuovat pysyvyyttä kuntaan. Punkalaitumen käytännöt voivat toimia esimerkkinä monelle maaseutumaiselle kunnalle ja voisivat kannustaa muitakin kuntia vastaanottamaan pakolaisia.

8. POHDINTA

Lähtiessäni laatimaan pro gradu -tutkielmaani, havainnoin maaseutua kaupunkilaisen lähtökohdista ja käytin huomattavasti enemmän periferian käsitettä. Nyt näiden kahden kirjoitusvuoden aikana käsitykseni maaseudusta on muuttunut hyvin paljon. Vaikka liikkuvuutta ja alueellista sijoitusta voidaan nykyään nähdä stratifioivana tekijänä, ovat haastattelemiini maaseudulle muuttaneet henkilöt erittäin tyytyväisiä asuinpaikkakuntaansa. Maaseutu näyttäytyikin tutkimukseni valossa muultakin kuin periferialta, stabiililta ja muuttumattomalta tilalta. Vastoin oletuksiani pienellä paikkakunnalla paljastui lämminhenkinen ja erilaisuuden hyväksyvä yhteisö. Tutkimuksen yleistettävyydestä pitää tuki huomauttaa, ettei toisella paikkakunnalla ole välttämättä samanlaista yhteishenkeä kuin Punkalaitumen kunnassa. Jokainen kunta eroaa myös työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksiltaan, jotka ovat tärkeä tekijä erityisesti nuoremman sukupolven viihtymiselle.

En tuonut tutkimuksessani esiin paljoo henkilöiden historiaa tai pakolaisuuden kokemusta. Koin haastavana nostaa esiin ikäviä kokemuksia, jotka liittyivät kodin menettämiseen. Jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa tuoda esiin elämää ennen Suomeen muuttamista, vaikka tällöin käsiteltäisiinkin vaikeita asioita. Tämä voisi tuoda lisätietoa myös uuteen yhteiskuntaan ja yhteisöön sopeutumisen suhteen.

Tutkimusasetelmasta jäi uupumaan muun punkalaitumelaisen yhteisön näkökulma. Vaikka keskustelin muutaman kantaväestön jäsenen kanssa, olisi ollut mielenkiintoista haastatella useampaa paljasjalkaista punkalaitumelaista ja kunnan päättäjiä. Toisaalta olisi myös kiinnostavaa

vertailla maahanmuuttoon suopeasti suhtautuvia kuntia ja yhteisöjä niihin, missä vastaanotto on ollut vastahakoisempaa ja jonne kiintiöpakolaiset eivät ole jääneet. Esimerkiksi Itä-Suomessa on jo jonkin verran tutkittu pakolaisten ja paikallisten välistä vuorovaikutusta, josta olisi vertauskohteeksi. Mielestäni oli kiinnostavaa selvittää syitä siihen, mikä edesauttaa hyviä vuorovaikutussuhteita.

Kun aluestrategioissa painotetaan maahanmuuton tuomaa elinvoimaa ja innovaatiopohjaa, olisi kiinnostavaa saada selville minkälaisia maahanmuuttajia kunnissa ollaan valmiita vastaanottamaan. Punkalaitumen luopuminen pakolaisten vastaanottamisesta paljasti, etteivät kunnat ole aina halukkaita vastaanottamaan pakolaisia, vaikka onnistuisivatkin heidän kotouttamisessa. Voisi olettaa, että ilman korvausta kuntien kynnyks pakolaisten vastaanottoon tulee korkeammaksi, sillä kiintiöpakolaisista koituu kunnille alussa paljon kuluja. Jääkin jatkossa nähtäväksi, kuinka uusi kotouttamislaki vaikuttaa kuntien halukkuuteen vastaanottaa kiintiöpakolaisia. Toisaalta aluepoliittiset muutokset ja työn murros saattaa vaikuttaa siihen, ettei maaseudulle jää rakenteita mitä ylläpitää. Ratkaiseva kysymys liittyykin siihen, onko heille töitä jatkossa tarjolla maaseudulla?

LÄHTEET

- (2018). *Faktaa maahanmuutosta*. Verkkoaineisto. Viitattu 10.1.2018: <https://www.maahanmuutto.net/14>
- Aaltio, E. (2013). *Hyvinvoinnin uusi järjestys*. [Helsinki]: Gaudeamus.
- Ahlgren-Leinvuo, H. (2005). *Kuntapaikasta pääkaupunkiseudulle: Pakolaiset Suomen kunnissa alkusijoituksen jälkeen*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Ahmed, S (1999). *Home and away: Narratives of migration and estrangement*. International Journal of Cultural Studies vol 2:3, 329-347.
- Ahtiainen, H. (2011). *Uussuomalaisen naistaiteilijan identiteetti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus* (2. uud. p.). Tampere: Vastapaino.
- Aluestrategia 2020 -työryhmä. (2010). *Suomen aluekehittämissstrategia 2020*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Andersson, R. (2010). *Immigration, housing and segregation in the Nordic welfare states*. Helsinki: University of Helsinki, Department of Geosciences and Geography.
- Armila, P., Sotkasiira, T. & Haverinen, V. (2016). *Iska Warran - Mitä kuuluu?: Somalialaisdiaspora meillä ja muualla*. Joensuu: University of Eastern Finland
- Backa, P. (2012). *Gemeinschaft ja Gesellschaft – ajatusleikki dialektiikasta ja vastakohtista*. Teoksessa: Kattilakoski, M., Kilpeläinen, A. & Peltomäki, P. (2012). *Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle*. Helsinki: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.
- Bauman, Z. (1998). *Postmodernity and its discontents*. Cambridge: Polity.
- Bell, M. & Osti, G. (2010). *Mobilities and Ruralities: An Introduction*. Sociologia Ruralis, Vol 50, Number 3, July 2010: 199-204
- Berry, J.(1997). *Immigration, acculturation, and adaption*. *Applied Psychology: An International Review*, 46:1, 5–68.
- Betts, A (2013). *Survival migration: Failed governance and the crisis of displacement*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

- Bevelander, P. & Lundh, C. (2007). *Employment Integration of Refugees: The Influence of Local Factors on Refugee Job Opportunities in Sweden*. IZA Discussion Paper 2551, Bonn.
- Brenner, N. (2013). *Theses on Urbanization*. Public Culture 25:1, Duke University Press: 85-114
- Brun, C. (2001). *Reterritorializing the Relationship between People and Place in Refugee Studies*. Geografiska Annaler, 83 B (1) 15–25.
- Castles, S. (2014). *The age of migration: International population movements in the modern world* (Fifth edition.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Chakraborti, N. & Garland, J. (2004). Rural racism. Cullompton, Devon, UK ; Portland, Or.: Willan Pub.
- Darling, J. (2016). *Forced migration and the city: Irregularity, informality, and the politics of presence*. Progress in Human Geography: 1–21.
- Dhalmann, H. (2011). *Yhden uhka, toisen toive?: Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Ekholm, E. (1994). *Syrjäytyä vai selviytyä: Pakolaisten elämää Suomessa*. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan osasto.
- European Migration Network (EMN) (2016) *Resettlement and Humanitarian Admission Programmes in Europe: what works? – National Report of Finland*. EMN FOCUSED STUDY 2 / 2016.
- Eurostat (2015). *Urban-rural typology NUTS 3 regions*. Verkkoaineisto. Viitattu 14.7.2016: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:Urbanrural_typology_NUTS_3_regions.png
- Faist, T. (2013). *Transnational migration*. Cambridge: Polity.
- Finlex (1999). *L 493/1999: Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta*. Viitattu 16.4.2016 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Forsander, Annika & Elina Ekholm (2001). *Maahanmuuttajat ja työ*. Teoksessa: Forsander Annika, Elina Ekholm, Petri Hautaniemi et al. (toim.): *Monietnisyyt, yhteiskunta ja työ*. Palmenia-kustannus, Helsingin yliopiston Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia.
- González & Maldonado (2017). *Can the rural environment become an opportunity upon the arrival of refugees in Europe?* Verkkoaineisto. Viitattu 7.3.2017: <http://www.simra-h2020.eu/index.php/2017/02/14/can-the-rural-environment-become-an-opportunity-upon-the-arrival-of-refugees-in-europe/>
- Gothóni, R. & Siirto, U. (2016). *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus.
- Grönqvist H., Niknami S., Robling P. (2015). *Childhood Exposure to Segregation and Long-Run Criminal Involvement: Evidence from the "Whole of Sweden" Strategy*. Stockholm: Stockholm University.

- Halfacree, K. (2007). *Trial by space for a 'radical rural': Introducing alternative localities, representations and lives*. *Journal of Rural Studies* 23 (2007), 125-141.
- Hall, S (2003). *Kulttuuri, Paikka ja Identiteetti*. Teoksessa: Lehtonen, M., Löytty, O., Ahmed, S., & Virkkunen, R. (2003). *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Halonen, A. (2015). *Ensimmäinen vuosi Satakunnassa: Kiintiöpakolaisten ja viranomaisten kokemuksia kotoutumisesta Harjavallan, Huittisten ja Ulvilan kaupungeissa : kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen raportti*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. (2008). *Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuustutkimuksia A 30*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Heikkilä, E. (2012). *Maahanmuuttajien alueellinen sijoittuminen ja maaseutualueiden rooli*. Teoksessa: Kattilakoski, M., Kilpeläinen, A. & Peltomäki, P. (2012). *Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle*. [Helsinki]: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hugo, G (2008). *Immigrant Settlement Outside of Australia's Capital Cities*. *Popul. Space Place* Vol. 14: 553–571
- Huttunen, L. (2002). *Kotona, maanpaossa, matkalla: Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Johnston, A., Vasey, K. & Markovic M. (2009). *Social policies and refugee resettlement: Iraqis in Australia*. *Critical Social Policy*, 0261-0183 99; Vol. 29(2): 191 – 215
- Kerkkänen, H. (2010). *Suomen valtio ja erilaisuuden hallinta*. *Kulttuurintutkimus* 27: 4, 5–19.
- Keskinen, S. (2012). Teoksessa Keskinen, S. & Vuori, J, & Hirsiaho, A, (toim.): *Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Keskinen, S. (2016). *From welfare nationalism to welfare chauvinism: Economic rhetoric, the welfare state and changing asylum policies in Finland*. *Critical Social Policy* 2016, Vol. 36(3): 352–370
- Killick, T. (2001). *Globalization and the rural poor*. *Development Policy Review* 19: 155–80.
- Kokko, K. (2002). *Maahanmuuttajien Suomen Sisäinen Muuttoliike: Tapaustutkimuksena Turku*. Turku: Turun yliopiston maantieteen laitos.

Kokkonen, L. (2010). *Pakolaisten vuorovaikutussuhteet: Keski-Suomeen muuttaneiden pakolaisten kokemuksia vuorovaikutussuhteistaan ja kiinnittymisestäään uuteen sosiaaliseen ympäristöön*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Korkiasaari, J. (2017). *Maahanmuutto ja ulkomaalaiset Suomessa: "Ensimmäinen suomalainenkin oli ulkomaalainen"*. Siirtolaisuusinstituutti. Verkkoaineisto. Viitattu 12.3.2017:
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/presentation/Maahanmuuton-historia-Suomessa_Jouni-Korkiasaari-2017.pdf

Kotouttaminen.fi (2018) *Pakolaisten vastaanoton käsikirja*. Verkkoaineisto. Viitattu 20.2.2018:
<http://kotouttaminen.fi/kiintiopakolaiset>

Kujala, K. (2015). *Pakolaisleireiltä Suomalaisiin Asuntoihin: Tutkielma kulttuurin merkityksellistymisestä viranomaisten puheessa kiintiöpakolaisten asuttamisen yhteydessä Tampereella*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kumpulainen, K. (2012). *Kylätoiminta ja aktiivisen kylän tuottaminen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Laukkanen, (2014). Lounais-Pirkanmaan kotouttamisohjelma.

Lefebvre, H. (1970). *Du Rural à L'Urbain*. Paris: Éditions Anthropos.

Lepola, O. (2000). *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa*. Helsinki: SKS.

Maahanmuuttovirasto (2018). *Kiintiöpakolaisten valinta*. Verkkoaineisto. Viitattu 10.5.2018:
<http://migri.fi/miten-kiintiopakolaiset-valitaan->

Maahanmuuttovirasto (2017). *Kiintiöpakolaiset*. Verkkoaineisto. Viitattu 12.9.2017:
<http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/kiintiopakolaiset>

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (2014) *Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012–2015: Landsbygdspolitiskt åtgärdsprogram för 2012–2015 / [Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp]*. [Helsinki]: Työ- ja elinkeinoministeriö: Edita Publishing.

Malkki, L. (1997). *National geographic: the rooting of peoples and the territorialization of national identity among scholars and refugees*, in GUPTA, A. and FERGUSON, J. (eds.): 'Culture, Power, Place. Explorations in Critical Anthropology'. Durham: Duke University Press.

Malkki, L. (2002). *News from nowhere: Mass displacement and globalized 'problems of organization'*. *Ethnography* Vol 3(3): 351–360.

Malkki, L. & Huttunen, L. (2012). *Kulttuuri, paikka ja muuttoliike*. Tampere: Vastapaino.

- Martikainen T., Saukkonen, P., Säävälä, M. (2013). *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja Suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Martin, A., Mäntylä, M., & Pakkanen, M. (2013). *Maahanmuuttajien kotouttaminen maaseudulle kolmen sektorin yhteistyönä*. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti.
- Massey, D. (2003). *Paikan käsitteellistäinen*. Teoksessa: Lehtonen, M., Löytty, O., Ahmed, S., & Virkkunen, R. (2003). *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Matinheikki-Kokko, K. (1992). *Pakolaiset kunnassa: Kenen ehdoilla?* Helsinki: Sosiaali- ja terveyshallitus : VAPK-kustannus.
- Mattila, M. & Björklund, K. (2013). *Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta: Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa*. Seinäjoki: Siirtolaisuusinstituutti, Pohjanmaan aluekeskus.
- Multiculturalism Policies in Contemporary Democracies (2017). *Welcome to the Multiculturalism Policy Index*. Verkkoaineisto. Viitattu 18.8.2017: <http://www.queensu.ca/mcp/>
- Nivalainen, S. (2010). *Essays on Family Migration and Geographical Mobility in Finland*. Helsinki: Pellervon taloustutkimus PTT.
- Pakolaisapu (3.4.2017). *Kyyjärven ihme ja mitä sille tapahtui*. Verkkoaineisto. Viitattu 3.12.2017: <http://pakolaisapu.fi/2017/04/03/kyyjarvi/>
- Peltola, M. (2014). *Kunnollisia perheitä: Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto : Nuorisotutkimusseura.
- Portes, A. & Rumbaut, R. G. (2001). *Legacies: The story of the immigrant second generation*. Berkeley : New York: University of California Press ; Russell Sage Foundation.
- Pöllänen, S. (2015). *Kiistelty siirtolaisuus: Ongelman ja monikulttuurisuuden ristiaallokossa*. Itä-Suomen yliopisto.
- Pöllänen, P. & Davydova-Minguet, O. (2017). *Welfare, Work and Migration from a Gender Perspective*. Nordic Journal of Migration Research, 7(4), pp. 205-213.
- Pyykkönen, M. (2007). *Järjestäytyvät diasporat: Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rasinkangas, J. (2013). *Maahanmuuttajien asuminen ja alueellinen sijoittuminen*. s. 123–140. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., Säävälä, M. (toim.): *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja Suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rex, J. (1996). *Ethnic minorities in the modern nation state: Working papers in the theory of multiculturalism and political integration*. Houndsmills: MacMillan.

- Saartenoja, A. (2009). *Maaseudun maahanmuuttajat: Kokemuksia työperäisestä maahanmuutosta Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen maaseudulla*. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.
- Saartenoja, A. (2010). *Pelastaako maaseutu maahanmuuttajan vai maahanmuuttaja maaseudun?* Teoksessa: Heikkilä, E., & Söderling, I. (2010) *Muuttoliikesymposium: Maassamuuton monet kasvot*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Saartenoja, A. (2010b). *Maahanmuuttajan ja maaseudun välisestä suhteesta*. Teoksessa: *Koti Maalla*. Maaseudun sivistysliitto: Maahenki. Verkkoaineisto. Viitattu 12.03.2016. <https://msl.fi/wp-content/uploads/2015/09/Koti-maalla-web.pdf>
- Sassen S. (2006). *Territory, authority, rights: From medieval to global assemblages*. Princeton: Princeton University Press.
- Sassen, S. (1991). *The Global City: New York, London, Tokyo*. London: Princeton University Press.
- Saukkonen, P. (2013). *Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saukkonen, P. (2013b). *Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka*. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., Säävälä, M. (toim.): *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus. 123–140.
- Saukkonen P. (2016). esipuhe teoksessa: Malik, K. & Kilpeläinen, T. (2016). *Monikulttuurisuus*. Tampere: Niin & näin.
- Schech, S. (2014). *Silent Bargain or Rural Cosmopolitanism? Refugee Settlement in Regional Australia*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40:4: 601-618
- Shucksmith, M. (2012). *Class, Power and Inequality in Rural Areas: Beyond Social Exclusion?*. *Sociologia Ruralis*, Vol 52, Number 4, October 2012: 377-397
- Siim, P. (2006). *Paikkasuhteet maahanmuuttajien kertomuksissa*. Teoksessa: Knuuttila, S., Laaksonen, P., Piela, U., Tuan, Y., Sepänmaa, Y., Lehtinen, A., Löytynoja, T. (2006). *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sjöblom-Immala, H. (2010). *Maahanmuuttajien muuton suunnat Suomessa*. Teoksessa: Heikkilä, E., & Söderling, I. (2010) *Muuttoliikesymposium: Maassamuuton monet kasvot*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Sjöblom-Immala, H. (2011). *Maahanmuuttajat liikkuvat työn perässä*. Teoksessa: *Hyvinvointikatsaus 2/2011*. 48–50.
- Sjöblom-Immala, H. (2012). *Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä: Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumisterveet ja kotoutuminen 2000-luvulla*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Sotkasiira, T. (2016). *Battling For Citizenship: A case study of Somali settlement in Lieksa, Finland*. Nordic Journal of Migration Research, 6(2), pp. 115-123.

Tilastokeskus (2016) *Suomen virallinen tilasto (SVT): Muuttoliike* ISSN=1797-6766. 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Verkkoaineisto. Viitattu: 20.4.2016
: http://www.stat.fi/til/muutl/2014/muutl_2014_2015-05-29_tie_001_fi.html

Suutari, T., Lämsä, A., Lähesmäki, M. Mattila, M. (2016). *Maahanmuuttajat työvoimana maaseudun yrityksissä: Yrityksen yhteiskuntavastuun näkökulma*. Seinäjoki ; Mikkeli: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

Suomi. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) (2017). *Hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä*. Verkkonaineisto. Viitattu 13.4.2017:
http://tem.fi/documents/1410877/2132292/HE_kotolaki_lausunolle_08052017.pdf/c8e210dd-6652-404c-be3b-afe6785f8551

Suomi. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) (2016). *Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja Valtion periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Suomi. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) (2012). *Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2012-2015 ja Valtion periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6. uud. laitos.). Helsinki: Tammi.

Turtiainen, K. (2012). *Possibilities of trust and recognition between refugees and authorities. Resettlement as part of durable solutions to forced migration*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto,.

UNCHR (1951). *Text of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees*. Verkkoaineisto. Viitattu 10.4.2016: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>

UNHCR (2017). *Global Trends – forced Displacement in 2016*. Verkkoaineisto. Viitattu 2.12.2017:
<http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-displacement-2017.html>

Valenta, M & Bunar, N. (2010). *State Assisted Integration: Refugee Integration Policies in Scandinavian Welfare States: the Swedish and Norwegian Experience*. Journal of Refugee Studies Vol. 23, No. 4: 463-483

Valtonen, K. (1999). *Pakolaisten kotoutuminen Suomeen 1990-luvulla*. Työhallinnon julkaisu 228. Helsinki: Valopaino Oy.

Vertovec, S. (2009). *Transnationalism*. London: Routledge.

Vilkama, K. (2011). *Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat?: Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Vuori, J. (2012). *Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena*. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(4): 395-404.

Woods, M. (2007). *'Engaging the global countryside: globalization, hybridity and the reconstitution of rural place'*. *Progress in Human Geography* 31(4): 485–507

YLE (11.4.2016). *Koko kunta kotouttaa – Pienen Punkalaitumen malli kiinnostaa Euroopassa*. Verkkoaineisto. Viitattu 19.4.2016:

http://yle.fi/uutiset/koko_kunta_kotouttaa_pienen_punkalaitumen_malli_kiinnostaa_euroopassa/8793995

YLE (2.2.2018). *Suomi jatkaa palautuksia Afganistaniin, Ruotsikin myöhemmin – Migri: "Kabul ei vaarallinen kaikille"*. Verkkoaineisto. Viitattu 4.4.2018: <https://yle.fi/uutiset/3-10056476>

LIITTEET

TEEMAHAASTATTELURUNKO (A-osa etukäteen täytettäväksi)

A. TAUSTATIETOJA

1. Mistä olet kotoisin ja mikä on kansalaisuutesi?
2. Mikä on äidinkielesi? Ja mikä on muu kielitaitosi?
3. Miten hyvin pärjääät Suomen kielen taidoillasi?
4. Kuinka monta vuotta olet asunut Suomessa ja/tai Punkalaitumella?
5. Millä tavalla saavuit Suomeen (em. pakolaisuus, perheen yhdistäminen)?
6. Kuinka vanha olet?
7. Perhesuhteesi? a. Naimisissa b. Naimaton c. Eronnut d. Leski e. Avoliitossa
8. Kenen kanssa asut?
9. Onko sinulla lapsia ja asuvatko he samalla paikkakunnalla?
10. Oletko asunut Suomessa muualla kuin Punkalaitumella?
11. Mikä on koulutustasosi? a) peruskoulu b) vähintään keskiasteen tutkinto c) korkeakoulu d) ei mitään tai muu, mikä?
12. Oletko käynyt kouluja Suomessa? Jos olet, millaisessa?
13. Oletko työllistynyt paikkakunnallasi? Mitä töitä teet tällä hetkellä?

B. HAASTATTELUKYSYMYKSET

Kotoutuminen ja viihtyminen maaseudulla

14. Mikä on mielestäsi erityisen hyvää asuinpaikkakunnallasi?
15. Mikä on suhteesi maaseutuun ja luontoon? Esim. Liikutko metsässä? Poimitko marjoja tai sieniä syksyisin?
16. Kuinka hyvin Punkalaitumen kunta on järjestänyt kotoutumispalvelut?
17. Oletko kohdannut ongelmia, minkälaisia?
18. Mitä sinulle merkitsee oma kulttuuri? Esimerkiksi mikä on ja mikä ei ole? Oletko voinut säilyttää kulttuurisi tavat Punkalaitumella?
19. Voiko uskontoasi harjoittaa hyvin Punkalaitumella?
20. Kuinka monikulttuurisena kuntana pidät Punkalaidunta asteikosta 0-5?

(0 ei yhtään – hyvin monikulttuurinen)
21. Mitä kotoutuminen sinulle merkitsee? Mikä on saanut sinut jäämään Punkalaitumen kuntaan?

Sosiaalinen integraatio kantaväestöön

22. Miten sinut on otettu vastaan nykyisellä asuinpaikkakunnallasi? (0 ei hyvin – 5 otettu hyvin vastaan)
23. Oletko tutustunut Suomessa ollessasi paremmin suomalaisiin ja/tai muihin ulkomaan kansalaisiin?
24. Asteikolla 0-5, kuinka helppoa on mielestäsi ollut tutustua muihin kyläläisiin? (0 ei hyvin – 5 hyvin helppoa tutustua)
25. Oletko kohdannut ongelmia, minkälaisia?
26. Osallistutko yleensä Punkalaitumen kyläyhteisön tapahtumiin?
27. Onko sinua kannustettu menemään mukaan kylän toimintaan?
28. Onko sinulla yleensä ottaen riittävästi tekemistä maaseudulla? *Kaipaatko kaupunkiin?*
29. Oletko kokenut asuinpaikkakunnallasi syrjintää, väkivaltaa tai uhkaa? Millaista? (0 ei yhtään – 5 hyvin usein)
30. Miten Punkalaituminen kyläläiset mielestäsi suhtautuvat ulkomaalaisiin? Tai sinuun?

31. Tunnetko itsesi yhdenvertaiseksi muiden kyläläisten kanssa?
32. Koetko olevasi osa paikallista yhteisöä?
33. Asteikoilla 0-5, kuinka ulkopuoliseksi tunnet itsesi suomalaisessa yhteisössä? (0 ei yhtään – 5 hyvin ulkopuolinen)
34. Tunnetko itsesi usein yksinäiseksi?

Taloudellinen integraatio

35. Kuinka pitkä työhistoria sinulla on kotimaassa? Entä Suomessa?
36. Oletko ollut Suomessa ollessasi kauan työttömänä?
37. Millaisia ongelmia olet kohdannut työnhaussa?
38. Millainen on kielitaitosi merkitys mielestäsi työsaannissa?
39. Millainen on nykyinen työsuhteesi? a. Määräaikainen? b. Vakituinen? c. Harjoittelu? d. Yksityisyrittäjä?
40. Oliko sinun helppo löytää työtä Punkalaitumelta? Miten löysit nykyisen työpaikkasi?
41. Vastaako tekemäsi työ koulutustasi? Oletko tyytyväinen työhösi Punkalaitumella?
42. Miten koet suomalaisen työelämän?
43. Eroaako se kotimaasi työkuulttuurin tavoista? Miten se eroaa?
44. Millainen merkitys kielitaidolla on nykyisessä työssäsi?
45. Miten kuvailisit työyhteisöäsi ja työnantajaasi?

Lopuksi – Tulevaisuudennäkymät

46. Missä arvelet asuvasi viiden vuoden kuluttua?
47. Uskotko asuvasi edelleen Punkalaitumella? Haluaisitko muuttaa muualle Suomessa? Tai ulkomaille/kotimaahasi?
48. Uskotko, että maaseutu tarjoaa tulevaisuuden myös lapsillesi?
49. Miten kuvailisit onnistuneen integraation?
50. Onko sinulla jotain lisättävää?